

I. BÖLÜM

GİRİŞ

Türk Resim Sanatı yüzyıllar boyu süren bir etkileşim ve değişim içinde köklü bir geçmişe sahip olmasına rağmen, sanat eğitiminin disiplinli bir şekilde okullarda okutulması 18.yüzyılda görülmektedir. 18.yüzyılda Osmanlı İmparatorluğunun çöküşünü durdurmak maksadıyla askeri ve eğitim alanında gerçekleştirilen yenilikler sonucunda, resim derslerinin, önce askeri, daha sonra da sivil okulların programlarına dahil edildiği görülmektedir.

Tanzimat döneminde Avrupa'daki okullara benzer öğretmen okulları, Mekteb-i Sultani(Galatasaray Lisesi) ve Darüşşafaka Lisesi'nin programlarında da resim dersleri yer almıştır. Sanayi-i Nefise Mektebi'nin (Güzel Sanatlar Akademisi) 1883'te açılmasıyla Türk sanat eğitiminde yeni bir sayfa açılmıştır. Akademi mezunları sanatçılıklarının yanı sıra uzun yıllar resim-iş öğretmenliği de yapmışlardır.

Cumhuriyet' in ilanından sonra sanata ve eğitime daha da önem verilerek yurtdışından ünlü eğitim bilimciler getirilmiş, yeni programlar yapılmış, Gazi Eğitim Enstitüsü Resim Bölümü açılmıştır. Gazi Eğitim Enstitüsü, Türkiye'nin sanatçı-resim öğretmeni kaynağı olmuş, yurdun dört bir yanına sanatın ve sanat eğitiminin yayılmasında önemli rol almıştır. Uzun yıllar içerisinde Türk Resim Sanat'ına gerçekten gönül vermiş, kendini kabul ettirmiş pek çok eğitimci-ressam yetişmiştir. Bu isimlerden biri de Prof. Hasan Pekmezci'dir. Yaşadığı topluma ayna olan, ışık tutan pekmezci, Türk Resim Sanat'ına ayrı bir değer katmaktadır. Pekmezci sanatın ve sanat eğitiminin insanımıza yayılmasında sorumluluk üstlenen sanatçı-eğitimcilerimizden birisidir.

Gazi Eğitim Enstitüsü mezunu olan Pekmezci, MEB.'de ve Gazi Eğitim Enstitüsü'nde çalıştıktan sonra Hacettepe Üniversitesi'nde görev almıştır. Birçok başarılı çalışmaya imza atan Pekmezci, Türk Resim Sanat'ında önemli bir yer edinmiştir. Türkiye'yi yurtdışında Budapeşte'de, Şili'de, Osaka'da başarıyla temsil etmiştir. Trienal ve bienallere katılmış, eserleri kataloglarda yer almıştır. Dolu dolu geçirdiği sanat hayatı içerisinde çok sayıda eser üreten sanatçının, yurtiçi ve yurtdışında birçok müzede ve özel koleksiyonlarda eserleri bulunmaktadır. Yirmiden fazla ödül alan

pekmezci, kırktan fazla kişisel açmış ve katıldığı sayısız karma sergisi ile örnek bir sanatçı olmuştur. Halen Hacettepe Üniversitesi'nde prof. olarak görev yapan Pekmezci'nin, sanatla ve sanat eğitimi ile ilgili bilimsel çalışmaları, jüri üyelikleri, makaleleri, bildirileri ve kitapları bulunmaktadır.

1.1. Konunun Tanımı

Bu araştırmadaki ana konu, Günümüz Sanat Eğitimi ve Sanat Eğitimi İçinde Prof. Hasan Pekmezci'nin yeri'dir.

Türk Sanat eğitimi gelişim süreci içerisinde genel özellikleri ile ele alınıp incelenmiştir. Günümüz hoca-ressamları içinde yer alan Prof. Hasan Pekmezci'nin Türk Resim Sanatı ve sanat eğitimi içindeki yeri incelenmiştir.

Pekmezci'nin sanat hayatı, kişiliği, eğitimciliği, yurtiçi ve yurtdışı sergileri, eserleri, kitapları, kısacası Türk Sanatına ve sanat eğitimine katkıları konu içerisinde açıklanmaya çalışılmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

-Araştırmanın amacı, Türk Sanat Eğitimi'nin gelişimini genel özellikleri ile ele alıp incelemek.

-Günümüz sanat eğitimine etki eden eğitim kurumlarını, özellikle Hasan Pekmezci gibi Türk sanatına ve sanat eğitime yön veren bir çok sanatçı-eğitimci yetiştiren Gazi Eğitim Enstitüsünü irdelemek.

-Hasan Pekmezci'yi tanımak, Türk Resim Sanatı'ndaki ve Türk Sanat Eğitimi'ndeki yerini öğrenmek.

-Hasan Pekmezci'yi, eserleri, kitapları ve daha bir çok özelliğiyle sanat eğitimine katkılarını araştırmaktır.

Bu bağlamda;

1. Hasan Pekmezci'nin sanat hayatı ve kişiliği nasıldır.
2. Eğitimci olarak Hasan Pekmezci kimdir?
3. Sanatçı olarak Hasan Pekmezci kimdir?
4. Hasan Pekmezci'nin nasıl bir sanat anlayışı vardır? Ve ne tür eserler vermiştir?
5. Hasan Pekmezci'nin sanat eğitimi görüşleri nelerdir?
6. Hasan Pekmezci günümüz Türk Resim Sanatı'na neler kazandırmıştır?
7. Hasan Pekmezci günümüz Türk Sanat Eğitimi'ne neler kazandırmıştır?

Gibi kavramlar incelenerek açıklanmaya çalışılmıştır.

1.3. Araştırmanın Kapsamı

Bu araştırma, Türkiye’de sanat eğitimi süreci araştırılarak, Türk sanat eğitiminde önemli bir yeri olan Gazi Eğitim Enstitüsü’nün ve bu okuldan mezun olan Hasan Pekmezci’nin, sanat eğitimine katkılarını araştırmak maksadı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada, Türkiye’de sanat eğitiminin tarihsel sürecine de yer verilmiştir. Tanzimat’tan günümüze kadar geçen süreçte ilk sanat eğitimcilerine, ilk sanat okullarına, okullarda yer alan ilk müfredat programlarına değinilmiştir. Sanat eğitiminin günümüze kadar geçen süreç içinde genel bir değerlendirmesi yapılmıştır. Ülkemizde sanat eğitiminin yapılanmasında ve yayılmasında etkili olan Gazi Eğitim Enstitüsü araştırılmıştır. Bu okulun ülkemiz insanın aydınlanmasında üstlendiği görev irdelenmiştir.

Pekmezci’nin kırk yılı aşkın bir eğitim ve sanat birikimi vardır. Bu da, Türk sanat eğitimi açısından önemli bir kazançtır. Dolayısıyla bu birikimlerin iyi analiz edilerek, sanat eğitimcilerine yol göstermesi ve eğitimci adaylara örnek olarak sunulması gerekmektedir. Bu anlayıştan yola çıkarak, günümüzde sanatçı ve sanat eğitimcisi yetiştiren bir hocanın, eserleri, kitapları, ödülleri, sergileri, konferans ve panelleri gibi birçok nitelikleriyle, sanat eğitimindeki yeri incelenmiştir.

1.4. Araştırmanın Yöntemi

Nitel araştırmayı gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlamak mümkündür(Yıldırım ve Şimşek,2003).

Araştırmacı bilinmeyeni ortaya çıkarma, tanımlama ve bir takım sonuçlara ulaşma çabası içindedir. Bunun için araştırmaya yön veren soru veya sonuçlara ulaşır. Araştırmanın sistematik olması, araştırma desenini oluşturma, bilgi toplama yorumlama ve sonuçlara ulaşma sürecinin birbirini tamamlaması ve desteklemesi anlamına gelir.

Araştırmanın mantıklı olması ise; araştırılan soru veya soruların cevaplarının gerçekçi bir biçimde verilebilmesiyle ilgilidir ve araştırmacının her aşamada gerçekçilik konusunda dikkatli olmasını gerektirir(Atatüre,2001).

1.4.1. Veri Toplama Yöntemleri

Bu araştırma görüşme yöntemini içeren bir nitel araştırmadır.

Görüşme, sosyal bilimlerde ve özellikle de Sosyolojide en sık kullanılan yaş-tırma yöntemlerinden biridir; "neredeyse sosyolojik yöntemle hemen hemen eş anlamlı kullanılır hâle gelmiştir" (Chadwick ve diğerleri, 1984, s. 102). Yirminci yüzyılın son çeyreğinde pek çok sosyal bilim alanında görüşme, etkili bir veri toplama yöntemi olarak yerini almıştır. Örneğin, örgüt çalışmalarında örgüt bilimciler örgütlerin değişik yönlerini ve özellikle de örgütlerin kültür ve sembolik boyutlarını çalışırken görüşmeyi, temel veri toplama aracı olarak kullanmaktadır. Briggs (1986) görüşmenin, sosyal bilimler alanında yapılan araştırmalarda kullanılan en yaygın veri toplama yöntemi olduğunu savunmakta ve bu durumun, görüşme yönteminin; bireylerin deneyimlerine, tutumlarına, görüşlerine, şikayetlerine, duygularına ve inançlarına ilişkin bilgi elde etmede oldukça etkili bir yöntem olmasından kaynaklandığını belirtmektedir(Yıldırım ve Şimşek,2003).

İlk bakışta görüşme, kolay bir veri toplama yöntemi gibi görünebilir ve sadece konuşma ve dinleme gibi herkes tarafından kullanılan temel becerileri gerektirdiği düşünülür. Ancak "görüşme beceri, duyarlılık, yoğunlaşma, bireylerarası anlayış, Öngörü, zihinsel uyanıklık ve disiplin gibi pek çok boyutu kapsamı açılardan, hem sanat hem de bilimdir" (Patton, 1987, s. 108). Bu yönüyle görüşme, bireylerin zaman zaman birbirini duymadığı, mesajların yanlış alındığı ve çok az derinliğin bulunduğu sıradan bir konuşmadan çok farklıdır. Nitelikli bir görüşmede, günlük etkileşim ve iletişim sürecinde oluşan hatalar (dinleme eksikliği, Önyargılar gibi) yapılmaz(Yıldırım ve Şimşek,2003).

Araştırmada, geniş bir literatür taraması yapılarak bilgi fişleri oluşturulmuştur. Bu bilgiler ışığında konu ile ilgili önceden hazırlanmış tezler incelenmiştir.

Hasan Pekmezci ile Hacettepe Üniversitesi Beytepe Kampüsü Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü'ndeki odasında görüşmeler yapılmış, gerekli bilgi, belge ve kaynaklar alınmıştır.

Hasan Pekmezci hakkında internet üzerinden elde edilen bilgiler, süreli yayınlar, dergi ve gazetelerde yer alan makaleler, köşe yazıları ve söyleşilerden faydalanılarak bilgi fişleri oluşturulmuş ve değerlendirilmiştir.

Araştırmanın her aşamasında, başta Hasan Pekmezci'nin kendi özel arşivi olmak üzere, Gazi Üniversitesi Kütüphanesi'nden, Hacettepe Üniversitesi Kütüphanesi'nden, internetten ve diğer kaynaklardan, Hasan Pekmezci ve sanat eğitimi ile bilgiler toplanıp fişler oluşturulmuştur.

Hasan Pekmezci'nin sanat serüveninin ilk yıllarından günümüze kadar sanatçının farklı dönemlerine ait resimleri, katalog kısmında yer almaktadır.

1.5. Sayıtlılar

Çalışma süresince yararlanılan kaynaklardan elde edilen bilgiler gerçeği yansıtmaktadır. Çalışmanın katalog kısmında yer alan resimlerin, gerçek renkleri olduğu varsayılmıştır.

1.6. Sınırlılıklar

Araştırmanın sınırlılığı şöyle sıralanabilir;

1. Bu araştırma, günümüz sanat eğitiminin içinde yer alan Prof. Hasan Pekmezci ile sınırlıdır.
2. Bu araştırma, günümüzde sanat eğitimi veren kurumlardan olan ve günümüze kadar pek çok sanatçı-eğitimci yetişmesine kaynaklık eden Gazi Eğitim Fakültesi ile sınırlıdır.

II. BÖLÜM

2. TÜRKİYE'DE SANAT EĞİTİMİNİN TARİHÇESİ

2.1. Cumhuriyet Öncesi Dönem

Bugün ilk ve orta dereceli okullarda okutulan resim ve iş eğitimi derslerinin uzun bir geçmişi bulunmamaktadır. Ancak bu ders güzel sanatların genel eğitimi kapsamı içinde düşünüldüğünde, duvar resmi, çini, seramik, minyatür, tezhip, hüsn-i hat vb. gibi geleneksel sanatlar eğitiminin tarihi içinde, Türk kültür ve sanatının başlangıç dönemlerine kadar uzanmaktadır (Özsoy, 2003).

Tarihi kaynaklara göre Türklerin Orta Asya'da ilk kez gördükleri yüzyıllardan, Cumhuriyet dönemine kadar güzel sanatlara ve bunun eğitimine önem verdikleri görülür. Nitekim Altay dağları eteklerinde "Pazırık" bölgesinde bulunan ve M.Ö. III. ve IV. yüzyıllarda Türk sanatı örneklerinden; M.S. VIII. ve IX. yüzyıllar, Uygur duvar resimlerine kadar olan dönemde meydana getirilen İslâmiyet öncesi Türk sanatı, belli bir disiplinle eğitilmiş sanatçılar tarafından ortaya konmuştur (Özsoy, 2003).

Türkiye'de Batılılaşma süreci, 1700'den itibaren saraya yabancı sanatçıların yerleşmesiyle başlamıştır. O dönemlerde sarayda usta-çırak ilişkileriyle süren sanat eğitiminin ilk izleri görülmektedir.

Türkiye'de Cumhuriyet öncesi batılılaşma istekleri ve yenilik hareketleri içinde, sanat eğitimi adına atılan adımları ve yapılan çalışmaları küçümsemek gerekir. Osmanlı İmparatorluğunun son dönemlerinde dahi sanata ve sanat eğitimine önem verilmiştir. Avrupa'ya öğrenciler gönderilmiş, Paris'te öğrenim gören Türk öğrenciler için Saint Michael'de Türk Yurdu ve Türk Evi açılmıştır. Abdülaziz ve Abdülmecit Efendi gibi Osmanlı sultanları sanatla ilgilenmişler, resim yapmışlardır. 1883 yılında Sanayi-i Nefise Mektebi'nin kurulması gibi atılımların sanat ve sanat eğitimi adına çok önemli gelişmelerdir(Pekmezci,1997).

1793 yılında, Mühendishane'de ve Harbiye Mektebi'nde, doğa gözlemine bağlı resim derslerinin programa alınmasıyla, ülkemizde ki okullarda, sanat eğitiminin gerçek anlamda başladığı görülmektedir. Harbiye ve Askeri İdadî Mektebi'ndeki ilk sanat

dersleri, daha çok mesleki gaye ile programda yer almış olsalar bile, bugün ulaşılan seviyenin ilk hareketleri olması bakımından önemlidir.

Ergin (1977)'ye göre, Tanzimat Dönemine gelindiğinde sanat eğitimi açısından yaşanan en önemli gelişme Batı Avrupa'dakilere benzer Öğretmen Okullarının açılışıdır. Daha önceki dönemlerde medreseler, hem kendileri, hem de diğer okullar için tek öğretmen kaynağı durumundayken, ilk defa 1848'de kurulan Darülmüallimin-i Rüşdi ile bu görev, açılan bu yeni öğretmen okuluna devrediliyordu. Yine 1862'de açılan İlköğretmen Okulu ve 1870'de açılan Kız Öğretmen Okulu da yeni anlayışla öğretmen yetiştiren kurumlar olarak Tanzimat döneminde açılmışlardır. Tüm bu öğretmen okullarında Batılı anlamda programlar uygulanıyor ve resim dersleri de bu programlarda yer alıyordu. Bunlara ek olarak 1862'de kurulan Mekteb-i Sultanî (Galatasaray Lisesi) ve 1868'de açılan Darüşşafaka Lisesinin programlarında da resim derslerinin yer aldığını anlıyoruz (Özsoy,2003).

Eğitim Tarihimiz toplumsal tarihimizle başlamakla birlikte, Bugünkü anlamda okullaşma hareketlerinin ve okullaşma sürecinde yeni arayışların en yoğun olduğu dönem, Tanzimat dönemidir. Tanzimat'tan Cumhuriyet'e kadar olan süreçteki okullar, okullaşma hareketleri ve bu okullarda okutulmaya başlayan ve sanat eğitimi-adına okul programlarına alınan derslere ilişkin bilgiler şu şekilde özetlenebilir:

Medreseler:

Hat, Hüsn-ü Hat, Yazı dersleri,

Darülmüallimin-i Sıbyan Mektepleri: yazı

Duarrülmüallimin-i Sıbyan: Yazı dersi (1874)

Rüşdiye: Resim (16 Mart. 1048)

Mekteb-i İptidaiye: El işleri ve resim-iki saat

Darülmüallimin-i İdadi: Resim (1874)

Darülmüallimat: Dikiş-Nakış (1870)

Sultaniyeler: Resim (1915)

İstanbul Darülmüallimat: Resim, Musiki, El Hünnerleri (1898)

Darülmüallimin-i iptidai: Musiki, Resim, El işleri (1915) (Akyüz, 1982).

Daha sonra toplumsal değişim hareketlerinin, sanat eğitimine etkileri, Cezar(1971)'a göre şöyledir: “Yenilikçi Padişah 3.Selim'in başlattığı batıya açılış hareketleri, Avrupa'ya çeşitli amaçlarla öğrenci gönderilmesi, askeri amaçla giden öğrencilerden bazılarının sanata yönelmesi, çağdaş anlamda Türk Resim Sanatının oluşmasına katkı sağlamıştır. Ferik İbrahim Paşa, Ferik Tevfik Paşa (1819–1866) ve Hüsnü Yusuf Bey (1817–1861) İlk Türk Ressamları sayılmaktadır.”

3.Selim, 2. Mahmut ve Abdülaziz dönemlerinde devam eden yenilik hareketleri devam etmiştir. Fransa'ya hukuk öğrenimi için giden Osman Hamdi Bey, Ahmet Ali Efendi (Şeker Ahmet Paşa) ve Süleyman Seyit, Türk Resim sanatının dönüm noktasını oluşturmuşlardır. Bu öncü sanatçılardan Osman Hamdi Bey 1885'te Sanayi-i Nefise'nin (İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi) kurucusu olmuştur (Pekmezci,1997).

Bu başlangıç, bugünkü resim sanatımızın kaynağını teşkil etmiştir. Şeker Ahmet Paşa 1873 ve 1873'te iki kez Resim Sergisi açmıştır. Bu dönem, Minyatür, kalem işleri, tezhip vb. gibi çalışmalardan, geleneksel ürünlerden, çağdaş resme geçişte ve sanat kültürümüzün önünün açılmasında maya niteliğindedir. Öncü grubun açtığı yoldan, ikinci sanatçı grubu yurt dışına gitmişlerdir. 1914 kuşağı sanatçıları olarak anılan bu grup, İbrahim Çallı, Nazmi Ziya, Hikmet Onat, Sami Yetik, Ali Sami Boyer, Ruhi Arel, Hüseyin Avni Lifij, Namık İsmail, den oluşmuştur. Bu sanatçılar dönüşlerinde Güzel Sanatlar Akademisinin hocaları olarak, hem sanatçı hem de okullarımıza sanat öğretmeni (resim Öğretmeni) yetiştirmişlerdir. Sanatçı olarak da Cumhuriyet Dönemi Türk Sanatı'nın önde gelen isimleri olmuşlardır (Pekmezci,1997).

1911 yılında, kız öğrencilerinin de sanat öğrenmelerine imkân sağlayan İnas Sanayi-i Nefise Mektebi Sami Bey'in müdürlüğünde açılmış, kısa bir süre sonra ise müdürlüğe Mihri Müşfik getirilmiştir. Kısa süreler içerisinde birkaç müdür değişikliği yaşayarak öğrenim hayatını devam ettiren okuldan, birçok kadın sanatçı yetişmiştir.

Cumhuriyet öncesi okul programlarına sanat derslerinin girmesi, bu hareketliliğin okullara-eğitime yansımaları olarak değerlendirilebilir. Toplum sanatla tanışmaya başlamıştır. Bu dönemde okulların resim öğretmeni ihtiyacını karşılamaya çalışan tek okul Güzel sanatlar Akademisi' dir. 1883 yılında Osman Hamdi Bey

tarafından kurulan Sanayi-i Nefise Mektebi'nin müdürlüğüne, 2 Aralık 1883 yılında, hükümetin kararıyla yine kendisi atanmış, 24 Şubat 1910'da ölene kadar bu görevde kalmıştır. Bu okulun kurulmasıyla birlikte askerî ressam, yerlerini yavaş yavaş bu okullardan mezun olan sivil sanatçılara terk etmişlerdir. Böylelikle ilk defa resim öğrenimi sivillere geçmiştir.

2.2. Cumhuriyet Sonrası Dönem

Cumhuriyet kurulduktan hemen sonra, 1924'te çıkarılan Tevhidi Tedrisat Yasası ile Medreseler kaldırılmış, okullarda öğretim birliği sağlanarak yeni plan ve programlar yapılmıştır. Okul programlarındaki resim dersleri okullu öğretmenlerce verilmeye ve resim derslerinin bir "ifade ve beyan" dersi olduğu programlarda yer almaya başlamıştır. Örneğin, 1932 tarihli İlkokul programında: 1.Devre haftada ikişer saat resim, II.devre haftada ikişer saat resim. 4–5.sınıflarda Elishleri ile beraber, 1.2.3. sınıflarda haftada iki saat el işleri yer almaktadır. Bu hareket Batı anlayışındaki Türk Resim Sanatı için bir dönüm noktasıdır. Bu programda resim dersinin hedefleri yedi madde altında belirlenerek; 1.Talebeyi suni ve tabii eşya ve manzaralardaki şekilleri ve renkleri iyi görmeye alıştırmak.2.Talebeye yaptıkları müşahedeleri hat, gölge ve boya ianesiyle tasvir etmek kabiliyetini kazandırmak.3.Eşya ve tabiattaki güzelliği görmeye, bulmaya, tasvir ve ibda etmeye sevk ederek çocukların bedii zevklerini inkişaf ettirmek” gibi önemli konulara yer verilmiştir.

Yine aynı programın “resim derslerinin tedrisinde” dikkat edilecek noktalar bölümünde: 1- Resim dersi veren muallim tarafından her şeyden evvel, resmin de nutuk ve yazı gibi bir ifade ve beyan vasıtası unutulmamalıdır.”(İlkokul Müfredat Programı, 1932) gibi o günün koşullarına göre ileri bir anlayışı gösteren, görmeyi, incelemeyi, ifade ve açıklamayı, “bedii zevkleri” geliştirmeyi amaçlayan “kendisini serbest bırakınca her çocuk resim yapar” gibi saptamalar getiren kısıtlamaların, heves ve alakayı kaçıracağını vurgulayan program, Cumhuriyet devrimlerinin mantığını da göstermektedir (Pekmezci, 1997).

Cumhuriyet'in ilanıyla birlikte kültür ve sanat sorunlarına oldukça önem veren Atatürk, devletin görevleri arasına bu konularla uğraşmayı da katmış, sanata ilgiyi

devlet politikası haline getirmiştir. Sanatın, temel kültür sorunlarından biri olduğu sık sık vurgulanmıştır. “Sanat eğitiminin sorunları milli eğitim sorunlarından bağımsız düşünülmez” sözü, Atatürk’ün sanat ve eğitim sorunlarına yaklaşımı ve oluşturduğu devlet politikasının bir göstergesi durumundadır. Özellikle resim sanatçıları güçlerini birleştirerek oluşturdukları birlikler ile Türk Sanatı’nı olgunlaştırmaya çalışmışlardır. Bu amaçla 1921’de Türk Ressamlar Cemiyeti kurulmuştur. 1924’den itibaren ise, bilgi, birikim ve deneyim kazanma yanında Avrupa sanatını kaynağında inceleyebilmek amacıyla yurt dışına bir çok sanatçı burslu olarak gönderilmiştir (Pekmezci,1997).

Cumhuriyetle birlikte, eğitimde, kültürde, sanatta çok yönlü bir gelişmeyi hedefleyen Türkiye, yurt dışından birçok eğitim uzmanı getirtmiştir. Bunlardan J. Dewey’nin raporu 1926 yılında uygulamaya koyulmuştur. Bu raporda sanat eğitimi açısından şu görüşlere yer verilmiştir:

“-Okullarda, bütün donanımlarıyla birlikte resim ve iş atölyeleri kurulmalı. Yükseköğrenime devam etmeyecek kişiler için, kendilerine bilgi ve beceri kazandıracak uygulamalı çalışmalara özellikle de el işlerine önem verilmeli.”

“-Resim, çizgi, boya sanatları gibi görsel sanat etkinlikleri, kişisel ve toplumsal önemi ve yararı açısından yeteneklerin geliştirilmesine önem verilmelidir.”

Bu rapor doğrultusunda, ortaokullara öğretmen yetiştirmek amacıyla 1926 yılında Ankara’da Gazi Öğretmen Okulu (Gazi Eğitim Enstitüsü) açılır ve ilk, orta lise Resim-İş programları değiştirilir; okullarda resim-iş atölyeleri yada odaları kurulur. Daha sonra 1932-1933 öğretim yılında, Gazi Öğretmen Okulu bünyesinde Resim Bölümü açılır. Batı’da gelişen El İşleri Hareketi olarak bilinen bir akımın etkisiyle daha sonra Resim Bölümünden bağımsız İş bölümü kurulur. Daha sonra bu iki bölüm birleşerek Resim-İş Bölümü adını almıştır(Pekmezci,2002).

Cumhuriyet’in genç ve dinamik eğitim kurumlarından biri olarak temeli 1926’da Gazi Eğitim’le atılan Eğitim Enstitüleri Öğretmen Okullarını kaynak alarak almış, orta öğretim kurumlarına ve öğretmen okullarına öğretmen yetiştiren önemli bir üst eğitim kurumu kimliğini kazanmıştır. Gazi Eğitim aynı zamanda diğer Eğitim Enstitüleri’nin eğitimci kadrolarının kaynağı olmuştur. Eğitim Enstitüleri, 1926’da Gazi Eğitimle başlatılan ve 1967 yılına kadar Gazi Eğitim Enstitüsü, Balıkesir-Necati Eğitim Enstitüsü ve İstanbul Çapa Eğitim Enstitüsü adıyla özdeşleşen ancak bu tarihten itibaren İzmir

Buca Eğitim, Samsun Eğitim Enstitüleri ile Anadolu'ya açılan ve diğer eğitim enstitülerine öncülük eden eğitim kurumlarıdır. Bu güzide kurumda 1973'ten itibaren önce yatılılığın kaldırılması ve Öğretmen Lisesi haline getirilen öğretmen okulları'nın kaynaklığını kaybetmesiyle zayıflatılmış, kasıtlı olarak siyasilerin arenası haline getirilmiştir. Ayrıca 1965 yılından itibaren politik nedenlerle eğitim kurumlarında niteliğe bakmadan kadrolaşmaya başlamış olması, gerekli kadrolar yetiştirilmeden ve kalite sağlanmadan pek çok ilde eğitim enstitüsü açılması da, bu kurumların gerçek kimliğinden uzaklaşmasına neden olmuştur (Pekmezci, 2002)

1925 yılından itibaren, örgün eğitimde resim, eliş ve müzik derslerinin koyulması ve yaygın eğitimde 1932 yılında açılmaya başlanan Halkevleri ve daha da kabarık sayıdaki Halkodaları ve nihayet Halk Eğitim Merkezleri, sanat eğitimini geniş kitlelere götürmeyi amaçlamaktadır. Halkevleri, güzel sanatlar yoluyla vatandaşları çalışmaya yöneltmek, yurdu güzelleştirmek, güzel sanatları sevdirmek ve yaymak için kurulmuştur. O yıllarda, sanatçıların eserlerini sergileyebileceği sanat galerilerinin bulunmaması sorununa çözüm getiren Halkevleri'nin, sanatımızın desteklenmesi ve geliştirebilmesi yolunda önemli bir yeri vardır. 1950'de altmış üç ilde 477 Halkevi ve 4332 Halkodası varken, çok partili döneme geçişte Halkevleri kapatılmış ve Kız Enstitüleri'ne öğretmen yetiştirmek amacıyla Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulları'na dönüştürülmüştür.

1930'lu yıllar, yurt dışında eğitim görerek, eğitim ve sanat hayatımızı zenginleştiren sanatçılarımızın, gerekli eğitimci kadrolarını oluşturduğu yıllardır. 1930'lu yıllar aynı zamanda Türk Ocaklarının yerine 1931'de kurulan Halkevlerinin, buldukları yörelerin, deneme, araştırma, inceleme, belgeleme, dil, edebiyat, güzel sanatlar, temsil, spor, sosyal yardım, halk dershaneleri, kurslar, kütüphane, yayın, köycülük, tarih ve müze gibi çeşitli alanlarda halk akademileri gibi görev yaptığı yıllardır. Ayrıca 1924 'te Atatürk'ün isteği ile yurt dışına sanat eğitimi için gönderilen Refik Epikman, Cevat Dereli, Mahmut Cuda, Muhittin Sebati, Şeref Akdik, Ali Avni Çelebi, Zeki Kocamemi, Hale Asaf gibi ünlü sanatçıların yurda dönerek eğitim ve sanat ortamımızı zenginleştirdikleri yıllardır. Ülkemizde devrim heyecanı içinde önemli

sanatsal hareketlilikler yoğunlaşmıştır. Resim ve heykel gibi sanatlarla hiçbir ilişkisi olamamış Anadolu insanının, eğitimi; sanattan anlayan, ona katılan, bir toplum yaratma çabası, sanatçılarca da yürekten desteklenmiştir (Pekmezci, 2002).

1932 yılı aynı zamanda Ankara'da Gazi Eğitim Enstitüsü'ne bağlı Resim-İş Bölümünün kurulduğu yıldır. Bu kurumun amacı eğitim formasyonu almış sanatçı-
eğitimciler yetiştirmektir. Ülkedeki sanat hareketlilikleri, devlet erkini elinde bulunduranların sanata verdikleri önem, sanatın evlere, devlet dairelerine girmesine ve sanat derslerinin okul programlarında yer almasına zemin hazırlamıştır. Başta Atatürk olmak üzere herkes "Bir milletin sanatı kadar hiçbir şey, o milletin heyecanını, ruhunu, idealini bir kelime ile medeniyetini ifade edemez" anlayışını benimsemişlerdir. Bu anlayış, sanat eğitiminin önemini pek çok uygulama ile birlikte, Gazi Eğitim Enstitüsü Resim-İş Bölümünü açarak göstermiştir. Resim Bölümü, Akademiden sonra açılan ilk yüksek okuldur (Pekmezci,1997).

Cumhuriyetin toplumu çağdaşlaşma yolunda yeniden örgütlenmesini ve yönlendirmesini amaçlayan eğitim kurumlarından biri olan Köy Enstitüleri sanıldığı gibi salt köyü değil, tüm Türk eğitim sistemini biçimlendirmeyi, eğitimin tüm ülkeyi kapsayarak çağdaşlaşmasını ilke edinmiştir. Bu kurumlar, başlangıçta köy öğretmeni ve eğitmeni ile köylerde tarım ve sağlık alanında görev alacak elemanların yetiştirilmesi gibi sınırlı gibi görülen bir açıdan ele alınmasına rağmen, asıl amacın yaratıcı, üretici, nitelikli öğretmen yetiştirmek olduğu sonraki yıllarda ortaya konan eğitim hareketlerinden anlaşılmaktadır. Bu ülkenin ihtiyacı olan öğretmen tipinin niteliği ve kimliği köy Enstitülerinin temel sorunudur. Çünkü nitelikli bir eğitmenin koşullar ne olursa olsun, bulunduğu ortamı çağdaşlaştırabilecek ve aydınlanmayı sağlayabilecek, insani değerleri yüceltebilecek güce sahip olabileceği inancı bu kurumların ilkelerinden biridir. Bu ülkenin insanına, insan kalitesine güvenmenin, onun devingen, yenilikçi, müteşebbis yönünü ve yaratıcı potansiyelini ortaya koymanın kapılarını bu kurumların açabileceği kısa yaşam süresindeki uygulamalardaki somut örneklerle görülmüştür (Pekmezci,2002).

Köy Enstitüleri, öğrenci, eğitmeni, yöre halkı birlikteliğinin, fedakarlığının, yurtseverliğinin örneği kurumlardır. Bu okullar, devlete, topluma yük olmadan, üretim içinde öğrenen, asalak olmayan, emeğin, alın terinin simgesi olmuştur. Bir yandan da

bu okullar, bilimde, bilimsel düşüncede, sanatta, kültür alanında Türk eğitim sisteminin örnek kuruluşları olarak Türk eğitimciliğinin özgün uygulamalarını vermişlerdir (Pekmezci,2002).

Köy Enstitüsü gibi bir eğitim deneyimi kendi içinde öğrencilerin ilgi, ihtiyaç ve tutkularına göre yeni açılımlara ihtiyaç verebilecek yeni oluşumlara da fırsat yaratmıştır. Örneğin, bu okulların orta kısımlarında resim, müzik alanlarında ön plana çıkan gençlerin, zaman kaybedilmeden alanlarında daha yetkin hocalar elinde ve gelişmiş sanat merkezlerinde eğitim görebilmeleri gündeme gelmiştir. Bunun için önce Balmumcu'daki İstanbul Öğretmen Okulu bünyesinde, sonra Çapa'daki tarihi Öğretmen Okulu binasında Resim Semineri kurulmuştur. Köy Enstitüleri'nin orta kısmından seçilen başarılı öğrenciler sınavla bu okullarda eğitim görme fırsatı bulmuşlardır. Bu gelenek Köy Enstitüleri'nin yerine kurulan İlköğretmen Okullarında aynen devam etmiş, böylece bu kaynaktan beslenerek gelen öğrencilerle GEE'ye istekli, tutkulu öğrencilerin kazandırılması da sağlanmıştır. 1973 yılından sonra Öğretmen Okullarının Öğretmen Liselerine dönüştürülmesiyle bu uygulamaların hepsi tarihe karışmış ve kaynaklar kurutulmuştur (Pekmezci,2002).

Bu okulların 1973'te öğretmen liselerine dönüştürülmesiyle öğretmen yetiştirme görevlerinin sona erdirilmiştir. Köy enstitüleri ve onun yerini alan Öğretmen Okulları sanat eğitimi açısından Gazi Eğitim Enstitüleri Resim-iş bölümlerinin ana kaynağı olmuşlardır. Bugün ülkemizde bu kaynaklardan yetişen 30'a yakın Prof, Doç, Öğretim Üyesi, yüzlerce ressamdan söz edebiliriz (Pekmezci,1997).

Cumhuriyetle gelen aydınlanma hareketlerinde Halkevleri ve Halk Odaları çok önemli görevler üstlenmiştir. Bu kurumlar sayesinde eğitim, kültür, sanat ve siyasal bilinç alanında toplumla bütünleşme çabalarıyla tabana yayılan tutarlı bir dinamizm yaratılmıştır. Böylece Atatürk devrimlerinin ve ilkelerinin, çağdaş eğitim idealinin topluma yayılması bu kurumların temel amaçları haline gelmiştir. Mayıs 1931'de Türk Ocakları'nın yerine kurulduğu günden itibaren tüm ülkede aynı ülkü ve idealleri paylaşan, kültür, sanat ve düşünce birliği sağlayan, Toplumsal değerleri çağdaş yorumlarla geliştiren, köy-kent ayrımını ortadan kaldıran bir idealler bütünlüğünü amaçlamıştır (Pekmezci,2002).

Çalışmalarını Güzel Sanatlar, Edebiyat, Dil, temsil, tiyatro, müzik, spor, sağlık ve sosyal yardım, kurslar, halk dersaneleri, okuma odaları, kütüphane, yayın, tarih, müzecilik gibi başlıklar altında toplanan 9 ana bölümde yoğunlaştıran bu kurumlar il, ilçe ve büyük kasabalarda örgütlenmiştir. Kurulduğu 1931 yılından, kapatıldığı 1952 yılına kadar 478 Halkevi, 4322 halk odası açılmış ve bu kurumlar buldukları bölgelerin araştırma laboratuvarları durumuna getirilmiştir. Kısa sürede tiyatro gösterileri, sanat atölyeleri, resim sergileri, Türk Halk müziği ve çağdaş müzik etkinlikleri, her yaştan insanın okur-yazarlık öğrendiği kurslar, halk sanatları atölyeleri yüksek bir heyecanla tüm halkı kucaklayan etkinlikler olarak yaşama geçirilmiştir(Pekmezci,2002).

1940'lı yıllarda Resim-İş dersinin amacı daha çok çocuk merkezci yaklaşımlara kaymıştır. Çocukların yaratıcı çabalarının, onların yalnız sanat yönünden değil bütün zihinsel yetilerini de geliştireceği görüşü kabul görür. Resim-İş dersi Hayat Bilgisi ana dersinin bir anlatım aracı olarak ele alınır. Özgür Anlatım Resim-İş dersinde en etkin yöntemdir (Okan, 2002).

1950'li yıllarda ise Sanat Yolu İle Eğitim görüşü yaygınlaşmaya başlamıştır. Ünlü estetikçimiz S.K.Yetkin bir makalesinde şöyle yazar; Bu günkü insanın ruh sağlığı, insan tabiatının temel unsurlarından hiçbir şey feda etmeksizin bu unsurları uyumcu olarak geliştirmeyi ve bu gelişim içinde yetenekleri doruğuna götürecek olan tam bir eğitim vermeyi gerektirir. Yalnız burada bir noktayı iyice belirtmek yerinde olur. Sanat eğitiminin amacı, sanat için eğitim değil sanatla eğitimidir (Kırıçoğlu, 1991.Okan2002).

Milli Eğitim Şuralarının bazıları, Türkiye'deki sanat eğitiminin yapılandırılması çalışmalarını doğrultusunda önemli bir yer tutar. Bunlardan 1949, 1962, 1974 ve 1981 Milli Eğitim Şuralarında sanat eğitimine ayrı ayrı yer verilmiştir. 1962'deki yedinci şurada, eğitim, kültür ve sanat konularına geniş yer verilerek, Kültür İşleri ve Güzel Sanatlar Komisyonunun hazırladığı raporda dile getirilen önerilerle, sanat eğitiminin bazı temel ilke ve amaçları benimsenmiştir. 1974'deki dokuzuncu şurada da, ortaöğretim kurumlarında öğrencilerin ilgi ve isteklerine göre seçecekleri kol faaliyetleriyle sanat eğitiminin desteklenmesi öngörülmüş; lise ve

dengi okullarda da sanat eğitimi dersleri seçmeli dersler arasına konulmuştur(Yolcu, 2002).

Sanat eğitimi derslerinin, anaokulundan başlayarak, sanat alanında profesyonel olarak sanatçı yada sanat eğitimcisi vb. eleman yetiştiren fakülte yada yüksekokulların dışında, başka mesleklere yönelik eğitim veren fakülte ve yüksekokullarda da sürdürülmesine karar verildi. 1988–1989 öğretim yılında 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 5. maddesinin 1.fıkrasında “Güzel Sanatlar eğitimi; Fakülte ve Yüksekokulların birinci sınıflarından itibaren eğitime başlayanlara seçmeli dersler olarak uygulanmaktadır” denmektedir. Böylece, tüm yüksekokul kademelerinde, plastik sanatlar eğitimi alanlarından biri seçmeli ders olarak verilmiş; 1991–1992 öğretim yılında ise, bu kapsama Müzik dersi de alınmıştır(Yolcu, 2002).

1991 yılında, Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı bünyesinde oluşturulan Resim Dersi Öğretim Programlarını Geliştirme Özel İhtisas Komisyonunca hazırlanıp daha sonra kabul edilen İlköğretim Kurumları resim-İş Dersi Öğretim Programı, 1992–1993 öğretim yılından itibaren denenip geliştirilmek üzere uygulamaya konulmuştur(Yolcu, 2002).

Son olarak da, Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) ve Dünya Bankası'nın 1994–1997 yılları arasında yürüttüğü Milli Eğitimi Geliştirme Projesi çerçevesinde, eğitim fakültelerinin yapılanması yeniden düzenlenmiş, Resim-İş Bölümleri, Müzik Eğitimi Bölümü ile birlikte, kurulan Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümünde; Sınıf Öğretmenliği Bölümleri de yeni kurulan İlköğretim Öğretmenliği Bölümünde Anabilim dalları olarak yer almıştır. İdari yapılanmanın yanı sıra, her iki bölümdeki sanat derslerinin yarıyıllara göre ders dağılımları, kredileri ve içerikleri de değiştirilmiş ve 1998–1999 öğretim yılından itibaren uygulamaya konulmuştur(Yolcu, 2002).

Türkiye'deki sanat eğitiminin tarihi seyrine bakıldığında, daha çok akademik seviyede değişim ve gelişimin olduğu gözlenmektedir. Ne var ki, bu kademelere gelmeden önce, özellikle zorunlu eğitim kademelerindeki öğrencilerin sanat eğitimine özel bir itina ve önem verilmeli, geçmişe bakıp geleceğe daha iyi yön verilmelidir. Sanat ve onun eğitiminin, eğitim kurumlarında hak ettiği ağırlığı yakalayabilmesi, serpilip gelişebilmesi, onun gerekliliğine ve önemine inanmış insanlar tarafından sağlanabilir. Bu özelliklerde yetişecek olan insanların mimarları da, çağın gereklerini

yakalayabilmiş bir eğitim politikası ve kararlılığı, gerekli donanım ile etkili bir programla yetişmiş olan eğitimciler olacaktır. Bu sebeple, her alanda olduğu gibi sanatın eğitiminde de çok iyi yetişmiş sanat eğitimcileri, bu misyonu yakalamada en temel yapı taşları olarak yerlerini alacaklardır (Yolcu, 2002).

Sanat eğitiminin, amacına ulaşması için, temel ilkesinin çok iyi belirlenmesi gerekir. Bu temel ilke taklit değil, yaratma ilkesidir. Eski sanat eğitimi anlayışları doğanın, görünenin taklidine dayanmaktaydı. Bu gün ise 'insanın doğasında bulunan taklit içtepsinin sanatla hiçbir ilgisinin bulunmadığı bilimsel olarak bulgulanmıştır. Doğayı bilinçsizce taklit etmenin yaratıcılığı geliştirici hiçbir etkisi bulunmamakta, daha ancak bir çıkış noktası olabilmektedir. Sanat eğitimi yoluyla görsel düşünme ve bilinçli algı gerçekleşmiş olacaktır (Eti ke,2001.Okan2002).

III. BÖLÜM

3. GAZİ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ'NÜN GÜNÜMÜZ SANAT EĞİTİMİNE

ETKİSİ

Gazi Eğitim, 16 öğrencili bir yatılı okul olarak başladığı eğitim serüveninden günümüze kadar geçen ve 80 yılı bulan tarihinin her döneminde, eğitimdeki önemli rolünü devam ettirmiştir. Özellikle yatılı okul olarak görev yaptığı dönemlerde Türk eğitimine çok sayıda eğitimci, yazar ve sanatçı kazandırmıştır. Böylece okuma olanakları olmayan ya da yok denecek kadar sınırlı olan gençlerimizin, yatılılığın verdiği fırsatlardan yararlanarak okuyabilmesi mümkün olabilmıştır. Bu kurum, günün 24 saatini kapsayan dinamik bir etkileşimle, her öğrencinin tam bir eğitimci ruhu ve demokratik yönetim içinde yetişmesinde ve sosyalleşmesinde önemli roller üstlenmiştir. Bu misyon nedeniyle bu yıllarda her Öğretmen Okulu öğrencisinin ideali ve çabası Gazi Eğitim'de öğrenci olabilmektir. Öğretmen Okullarında bu nedenle müthiş bir çalışma yarışı olurdu. Öğretmenler açısından da her öğretmenin ideali Gazi Eğitim'de öğretmenlik yapmak üzere seçilmek ve davet edilebilmektir. Bunun için de görev yaptığı okul, kent ya da bölgede kendini kişilikli, yetkin, çalışkan, üretici, başarılı bir eğitimci olarak kabul ettirebilme çabası geçerli ölçütler olmuştur. Böylece bunların dışındaki başka ölçütlere, atanma yollarına fırsat verilmemiş, etik değerler ve eğitimin kalitesi ön planda tutulmuştur.

Bu okulda Atatürkçü, aydın kadrolar eğitimci ve yönetici olarak görev üstlenmişlerdir. İsmail Hakkı Baltacıoğlu, Hasan Ali Yücel, İsmail Hakkı Tonguç (1897–1960), Hıfzırahman Raşit Öymen, Vedide Baha Pars, Ali Fuat Başgil, Nurullah Ataç, Ahmet Hamdi Tanpınar, Cevat Menduh Altar, Agah Sırrı Levend, Pertev Naili Boratav, Halit Fikret Kanat, Mithat Enç, Tahsin Saraç, Adnan Binyazar, Zuckmayer, Halil Bedii Yönetken, Malik Aksel (1903–1987), Ferit Apa (1909), Refik Epikman (1902–1974), Nevide Gökaydın (1923), Hidayet Telli (1925) Kayıhan Keskinok (1923), Adnan Turani (1925), Nevzat Akoral (1926), Turan Erol (1927), Mürşide İçmeli (1938) gibi bilim adamı, yazar, sanatçı pek çok ünlü isim görev üstlenmişlerdir.

3. 1. Gazi Eğitim Enstitüsü Resim-İş Bölümü

Gazi Eğitim Enstitüsü, Türkiye'nin ihtiyaçlarına ve temin edilebilen öğretici kadrolara göre yeni bölümlerin açılması yolu ile fen, edebiyat ve sosyal bilimler alanlarında eğitim verme görevini üstlenmiştir. Bu kapsamda yine günün ihtiyaçlarından biri olarak Resim ve Müzik alanlarında yeni bölümlerin açılması gündeme gelmiş, yerli ve yabancı pedagogların önerilerine dayanılarak Resim-İş Bölümü'nün gerekliliğine daha kuruluşun ilk yıllarında, 1926 yılında karar verilmiştir. Öğretici kadronun yetiştirilmesi amacıyla, 1928 yılında öğretmen okulu mezunları içinden sınavla seçilerek başarılı bulunan beş kişi (Malik Aksel, Hayrullah Örs, İsmail Hakkı Uludağ, Şinasi Barutçu ve Mehmet Ali Atademir) Almanya ve İsveç'e öğrenime gönderilmişlerdir. 1932'de bu kadronun yurda dönmesi ile Resim-İş Bölümü açılarak öğrenime başlamıştır. Resim-İş Bölümü'nün amaçları, 1950 yılında açılan öğrenci sergisi broşüründe açık olarak belirtilmiştir: "Resim-İş şubeleri orta dereceli okullara resim-iş ve yazı öğretmeni yetiştirir. Bu şube mezunları öğretmen veya ilkökul müfettişi olarak çalıştıkları yerlerde ayrıca, iş, resim ve yazı kursları açarak ilgililerin bu sahadaki yetkilerini artırır (Pekmezci,2002).

Bu şube ne ressam, ne de teknisyen yetiştirmektedir. Resim-iş öğretmenlerinin okullardaki vazifesi sadece bir sanat terbiyesi veya bir el sanatı öğretmek de değildir, bunlardan daha mühim olarak, öğrencilerin öğretim ve eğitimlerinde sanatı ve işi bir vasıta olarak kullanmak, onları sanat ve iş vasıtasıyla terbiye etmektir. Şube 1935'den 1950'ye kadar, 212 mezun vermiştir. 15 yılda 212 mezun vererek bunların tüm yurda yayılan bir eğitim planlamasında yer almasını sağlamak önemli bir başarı sayılmalıdır. Bu serginin broşüründe ünlü eğitimci Pestalozzi'nin bir sözü Sait Yada'nın güzel bir el yazısı ile vurgulanmaktadır: "İş derslerinin gayesi el sanatı için hazırlık olmayıp, gençlerin fiziki, ahlaki ve zihni kuvvetlerini geliştirmektir". Resim-İş Bölümünün 1965'te açılan 30. Yıl sergisinin öğrencilerin, işlerinden oluşan örneklerin resimleriyle hazırlanan broşüründe de bölümün temel amaçlarına kısaca değinilmektedir: "Türk çocuklarının çeşitli sanat eserlerindeki güzellikleri görebilen, onları değerlendirme yeteneğine ve yaratıcı güce sahip, estetik duyguları gelişmiş gençler olmaları, üzerinde önemle durulan amaçlardandır. Çocuklarımızın becerikli, tutumlu, çeşitli teknik yetkilere sahip, işin değer ve kutsallığını duyan, zorlukları yenmesini bilen, metotlu çalışabilen, başkaları ile işbirliği yapma zevkini almış gençler olarak yetişmeleri hep göz önünde tutulan özelliklerdir. İnsanoğluna kendisi ve başkaları için faydalı olma

niteliklerini kazandırmakta önemli yeri olan resim ve iş öğretmenlerinin, bu maksat için yetiştirilmelerine çalışılmaktadır”. 1932–1933 öğretim yılında 22 öğrenci ile çalışmalarına başlayan Resim-İş Bölümünden 1965 yılına kadar geçen 30 yıl içinde 592 resim ve iş öğretmeni yetiştirilmiştir. Bu broşürün slogan yazısı da “Resim-İş Bölümü bir plastik sanatlar eğitimi bölümüdür”(Pekmezci,2002).

“1926’da daha önce gittiği Almanya’dan 1. Dünya Savaşı nedeniyle öğrenimini yarım bırakarak yurda dönen ve 1922’de savaşın bitiminde yeniden yurt dışına pedagoji okumaya gönderilen İstanbul Muallim Mektebi mezunlarından İsmail Hakkı Tonguç, Almanya ve Avusturya’da aldığı pedagoji eğitimi sonucu yurda dönerek Milli Eğitim örgütünde önemli görevler üstlenmiştir. Yukarıda da değinildiği gibi Tonguç’un çabaları ile Muallim Mektebi mezunlarından sınavla seçilerek, Almanya’ya resim-iş eğitimine gönderilen İlkokul öğretmenleri Malik Aksel, Hayrullah Örs, İsmail Hakkı Uludağ, Şinasi Barutçu ve Mehmet Ali Atademir yurda dönüşlerinde Gazi Eğitim Enstitüsü bünyesinde 1932 yılında açılan Resim-İş Bölümü’nün, Tonguç’la birlikte eğitimci kadrosunu oluştururlar. Türk eğitim sisteminde özgün bir yeri olan Gazi Eğitim böylece sanat eğitimi alanında da önemli bir görev üstlenir. Bir yandan da Cumhuriyeti kuranlar bu bilinci devam ettirerek, sanatın toplumsal dinamizme etkisini ve katkısını Halkevleri (1931), İnkılap Resimleri ve Sergileri, Ressamların Yurt Gezileri-Yurt Resimleri sergileri ile sağlamayı amaçlamışlardır. Bu etkinlikler 1932–1945 arası yapılmış, Devlet Resim Heykel Müzesi’nin kurulmasına (1937) ve geleneksel olarak bugün de devam eden Devlet Resim Heykel Sergileri’nin başlatılmasına (1939) kaynaklık etmiştir. Bu önemli sanat hareketlerinin Avrupa’nın siyasal ve sosyal çalkantılarla, yaklaşmakta olan II. Dünya Savaşı’nın sancılarını yaşarken başlatılması, savaş boyunca ve savaştan sonra da yoğun olarak sürdürülmesi,+ devlet erkini elinde bulunduranların tutarlı, kararlı ve devrimci kültür/sanat politikalarının sonucu olarak değerlendirilmelidir. Eğitim hareketlerinin sadece okul eğitimi ile gerçekleşmeyeceği, tüm toplum katmanlarının dinamik bir eğitim iklimi içinde bulundurulmasının zorunluluğu tutarlı bir eğitsel tavır sayılmalıdır (Pekmezci,2002).

Gazi Eğitim Enstitüsü Resim-İş Bölümü, bu ülkenin potansiyeline inanan, sanata gönül veren eğitimcilerin görev almaları ile kurulduğu günden itibaren, toplumcu bir

felsefenin uygulayıcısı olmuştur. Bu felsefe, sanatın hiçbir kurum, kuruluş ve zümrenin tekelinde olmadığını; bu ülkenin her bireyinin duyularını ve yaratıcı güçlerini sanat yolu ile ifade edebilmeye layık olduğunu vurgulayan bir inancı yansıtır. Bu nedenle her Gazi Eğitimli görevlendirildiği her yerde bu inançla sorumluluklar üstlenmesini bilmiştir. Her Gazi Eğitiminin önemli sorumluluklarından biri Gazi Eğitimin sanat eğitimi ve sanat alanındaki gücünü ve etkisini ortaya koymaktır. Bu kapsamda eğitim için yurt dışına gönderilen Gazi Eğitimli dönüşlerinde kurum içi dinamizme önemli yenilikler getirmişlerdir (Pekmezci,2002).

Gazi Eğitim Enstitüsü Resim-İş Bölümü kurulduğu günden itibaren eğitim öğretim planlarını ve programlarını bir özdenetim içinde, günün koşullarına uygun hale getirmek için gerekli değişiklikleri gerçekleştirmiştir. Bu gelişmeler içinde, kendi kadrolarını yetiştirmek üzere, devletin olanakları çerçevesinde, yurt dışına ihtisas için elemanlar gönderme geleneğini de sürdürmüştür. Bu kapsamda Resim Bölümü'nün ilk öğrencilerinden ve ilk mezunlarından olan Ferit Apa 1937-1943 yılları arasında Leipzig Devlet Akademisi'nde resim ve grafik sanatlar, Veysel Erüstün 1938'de Almanya'ya uzmanlık eğitimine gönderilmiştir. 4489 sayılı yasa ile Hidayet (Arıkan) Telli 1950-1952 yılları arasında Avusturya'ya ihtisas eğitimine gitmiş ve orada el sanatları, sanat eğitimi alanlarında eğitim görmüştür. Nevide Gökaydın 1958'de İngiltere'de Bath Academy Of Art'da, baskı teknikleri üzerine çalışmış ve uzmanlık eğitimi yapmıştır. 1960-1961'de Kayıhan Keskinok, İsviçre hükümetinin bursu ile Lozan'da Güzel Sanatlar Okulu'nda asistan olarak çalışmıştır. Yine aynı amaçla ve 1416 sayılı yasa ile 1961-1962'de Fransa'ya Burhan Alkar ve Namık Sevinç Arkun, Heykel; Hamza İnanç Resim eğitimine gönderilmiştir. Mustafa Tömekçe, resim ve Mürşide İçmeli, litografi, gravür ve ağaç baskı sanatları üzerine 1960 yılında İspanya hükümetinin bursu ile Madrid'de çalışmalarda bulunmuşlardır. İçmeli, daha sonra 1962 yılında devlet bursu ile yeniden Grafik Sanatlar ve illüstrasyon alanında eğitim görmek üzere İngiltere'ye gönderilmiştir. Aynı dönemde Olcay Tekin Kırıçoğlu, İngiltere'de sanat eğitimi ve sanat pedagojisi üzerine teorik alanda eğitimde bulunmuştur. Aynı yıl, Muammer Bakır ve Nevzat Akoral, ABD İndiana Üniversitesi'nde, Grafik Sanatlar alanında öğrenim görmüşlerdir. Yine bu kapsamda 1968-1969-1970-1971-1972-1973 yıllarında düzenli olarak yurt dışına, İngiltere, Almanya ve Fransa'ya öğrenci gönderilerek önemli bir eğitimci kadrosu oluşturulmuştur.

GEE mezunları yurt dışı eğitimlerinden sonra başta GEE. olmak üzere Buca Eğitim Enstitüsü, Samsun Eğitim Enstitüsü, MSÜ. GSF eğitimci kadrosu içinde yer almışlardır. Yurt dışına öğrenime gönderilen Erol Kınalı, Mehmet Güler, Ahmet Öztürk, Bekir Sami Çimen, İsmail Saray, Mustafa Altıntaş gibi isimler daha sonra Fransa, İngiltere ve Almanya'ya yeniden dönerek buradaki üniversite ve yüksek okullarda görev üstlenmişler veya serbest sanatçı olarak çalışmalarını sürdürmüşlerdir (Pekmezci,2002).

“Bu dinamik yapı, zaman içinde eğitim öğretim planlamalarında günün koşullarına göre değişikliklere ve yeni atılımlara fırsat yaratmıştır. Örneğin daha önce yurt dışına sanat eğitimine gidip gelen öğretmenlerle birlikte 1960'lı yıllarda Adnan Turanî'nin Almanya ve Fransa'da; Turan Erol'un Paris'te, Mürşide İçmeli'nin İngiltere ve İspanya'da eğitimlerini tamamlayarak yetiştikleri veya görev üstlendikleri kuruma dönmeleri yeni bir heyecanın yaratılmasına neden olmuştur. Bu dönem aynı zamanda özgürlükçü, demokratik devrim hareketliliğinin eğitim ve sanata yansımalarının yoğun yaşandığı bir süreci kapsamaktadır. Bu etkiler ve oluşumlar da eğitim öğretimdeki başarıya yansımıştır. 1963 Programı olarak bilinen yeni bir programla çağdaş sanatın yorumlanması sistemli bir eğitim disiplini haline getirilmiştir. Özellikle Almanya'da uzmanlık eğitimini tamamlayarak 1959'da yurda dönerek Gazi Eğitim Enstitüsü Resim Bölümünde öğretmenlik görevine başlayan Adnan Turanî'nin bu programa uzanan gelişmelerde önemli etki ve katkıları olmuştur. Sadede resim yapan bir ressam olarak değil, sanatın kuramları üzerine araştırmalar yapan, yazan, tartışan dinamik bir sanat adamı tavrı ile bu yeni anlayış Ankara'daki sanat ortamına da yansımış, olumlu etkiler yaratmıştır. (Büyükişliyen,1991).

Gazi Eğitimdeki sanat dinamizmine önemli katkılar getiren diğer sanat eğitimcisi ve ressam, Turan Erol'dur. Resimlerinde Anadolu'nun kırsal kesimlerinin ve kırsal yaşamının görsel analizlerini bulduğumuz Turan Erol, öğrencilerle kurduğu sanat ve eğitim atmosferiyle etkili olmuş, sevilen bir sanat eğitimcisi ve duyarlı bir sanatçıdır. Sanatın teorisi üzerine önemle eğilen Erol, bir sanat yazarı olarak bulunduğu kuruma güç katmıştır (Pekmezci,2002).

Gazi Eğitim Enstitüsü Resim-İş Bölümü, bir yandan yeni gelişmeleri aksatmadan takip edebilmek için yurt dışından dönen elemanlarının yönlendirmeleri ile eğitim öğretim programlarında gerekli değişiklikleri yapmanın ve çağın dinamiklerine göre yöntem izlemenin çabasını vermiştir. Bu kapsamda 1963 programı geliştirilmiş ve genç ve atılcı kadroların yönlendirdiği çağdaş bir eğitim ortamı yaratılmaya çalışılmıştır (Pekmezci,2002).

GEE, 1979'da Gazi Yüksek Öğretmen Okulu statüsüne geçirildi. Bir yıl sonra tekrar eski durumuna döndü. 1980 Askeri müdahalesinin ülke yönetimini ele almasından sonra sıkıyönetim idaresi, pek çok değerli eğitimciyi okuldan uzaklaştırmıştır. Askeri yönetim, Albay Hüseyin Kızılay'ı okul Müdürü olarak atamış ve eğitim-öğretim katı bir disiplin gösterisine dönüşmüştür. Bu dönemler bir anlamda ülkemiz yüksek öğretiminin karanlık günleri olmuştur. Bu sırada 1982 Anayasası ile Eğitim Enstitüleri kapatılıp, en yakınındaki üniversitelere bağlanmış yada kendisi üniversite haline getirilmiştir. Ankara'da da Gazi Eğitim Enstitüsü yerine, Gazi Üniversitesi kurulmuştur. Tarihi GEE binası boşaltılarak, Rektörlük binası haline getirilmiş, bir süre sonra bina ikiye bölünerek bir bölümüne, Gazi Eğitim Fakültesi Dekanlığı yerleşmiştir. Resim-İş Bölümü Eğitim Fakültesi'nin bir Bölüm ve Ana sanat Dalı haline gelmiştir. Gazi Üniversitesi'nin kurucu Rektörlüğüne Prof. Dr. Şakir Akça, Eğitim Fakültesi Dekanlığı'na Prof. Dr. Rüçhan Arık getirilmiş, böylece yeni yönetim birimleri ve akademik sistemler oluşturulmuştur (Pekmezci,2002).

Gazi Eğitim Enstitüsü, Cumhuriyet dönemi eğitiminin ve Atatürk Devrimlerinin simge isimlerinden biri olarak eğitim-öğretim alanında araştırma, inceleme, program geliştirme, düşünce üretme laboratuvarlarından; kültür, sanat ve edebiyat alanında da aydın çevrelerin odak noktalarından biri olma görevini üstlenmiştir (Pekmezci,1997).

Gazi Eğitim, kendisine yüklenen sanatçı-eğitimci yetiştirme görevini günümüze kadar başarı ile sürdürmüş, Ülke sanatına ve sanat eğitimine kaynaklık etmiştir (Pekmezci,1997).

1980 sonrası yükseköğretimdeki yeniden yapılanma çalışmaları içinde birçok üniversite bünyesinde kurulmaya başlanan Eğitim Fakültelerinin Sanat Eğitimi

Bölümleri ile Güzel Sanatlar Fakülteleri'nin sayısı günümüzde 35'e ulaşmıştır. Bugün bu kurumların çok önemli bir bölümünün kurucu ve eğitimci kadrosunu yine Gazi Eğitim kökenliler oluşturmaktadır(Pekmezci,2002).

3.2. Gazi Eğitim Enstitüsü ve Gazi Üniversitesi Resim-İş Bölümünde Görev

Yapan Eğitimciler

İ. Hakkı Tonguç	(Görev:1929/1935)
Rafet Kutsal	(Görev:1929/1971)
Malik Aksel (Selanik,1902-İstanbul, 1987)	(Görev:1933/1954)
İ. Hakkı Uludağ	(Görev: 1932/1967)
İ. Hakkı Baltacıoğlu	
H. Raşit Öymen	(Görev:1936/1942)
Remzi Oğuz Arık	(Görev:1937/1945)
Melahat Özgü	(Görev:1943/)
Ferit Apa (Priştina,1909)	GEE (Görev:1940/)
Sait Yada	(Görev:1940/1954)
Zeki Faik İzer (1905–1988)	DGSA (Gazi'deki görevi. 1932/34)
Mehmet Ali Sirmen	(Görev:1932/1936)
Şeref Akdik	()
Şinasi Barutçu (İstanbul, 1906–1985)	(Görev:1932/1965)
Mesut Erdem	GEE (Görev:1951/1956)
M. Ali Akademir	(Görev:)
Necdet Pençe	(Görev:1932/1964)
Veysel Erüstün	GEE (Görev:1940/1975 Emekli)
Refik Epikman (1902–1974)	DGSA (Görev:1939/1965 Emekli)
Hakkı İzzet (İstanbul,1909–1977)	(Görev:1933/1946)
Hayrullah Örs	(Görev:1932/)
Ali Cengiz Kan	(Görev: 1933/1975 Emekli)
Hüseyin Fehmi Özcan	GEE (Görev:1948/1970 Emekli)
Nevide Gökaydın	GEE (Görev:1954/1971 Emekli)
Haşmet Akal	DGSA (Görev:1960/)
Selahattin Hüsnü Taran	GEE (Görev:1958/1960)
Hidayet (Arıkan) Telli (Bergama.1925)	GEE (Görev:1946/1984 Emekli)

Muammer Bakır	GEE (Görev:1952/1971/1979)
Cahit Kınay	(Görev:1952/)
Mustafa Tömekçe	GEE (Görev:1952/1969 Emekli)
Nurettin Can Gülekli	(Görev:1953/1970 Emekli)
Ziya Ünal	GEE (Görev:5.12.1957/2.6.1978)
Mürşide İçmeli	GEE (Görev:9.9.1959/1983)
Adnan Turani	GEE (Görev:1961/1970)
Turan Erol (1927)	DGSA (Görev:1963/1970)
Tuncel Özkan	GEE (Görev:1963/1984 Emekli)
Kayhan Keskinok	GEE (Görev:1963/1968)
Nevzat Akoral	GEE (Görev:1963/1975 Emekli)
Olca Tekin Kırıçoğlu	GEE (Görev:1963/1973)
Hilmi Akpınar	GEE (Görev:1963/1973)
Hamza İnanç	GEE (Görev:1965/1973)
Mustafa Ayaz	GEE (Görev:5.12.1966/1983)
Burhan Alkar Emekli)	GEE (Görev:25.12.1958/1965/2.8.1977)
Fevzi Saydam	GEE (Görev:1969/1969)
Faruk Uzar	GEE (Görev:1970/)
Aydın Erkek	GEE (Görev:1970/1972)
Mehmet Güler	GEE (Görev:22.9.1972/1972)
İhsan Çakıcı	GEE (Görev:1972/2000 Emekli)
Oya Kınıklı (İzmir,1941)	DGSA (Görev:1970/)
Ali Demircioğlu	GEE (Görev:16.9.1973/3.8.1978)
Cafer Özcan	GEE (Görev:16.11.1973/4.11.1976)
Akgün Büyükişliyen	GEE (Görev:27.11.1972/1984)
Şükrü Ertürk	GEE (Görev:25.7.1974/15.3.1977)
Halil Akdeniz	GEE (Görev:3.12.1974/13.4.1978)
Veysel Günay	GEE (Görev:19.11.1974/8.3.1983)
Bahattin Akay	GEE (Görev:1974/)
Sıtkı Fırat	GEE (Görev:15.7.1975/6.6.1977)
Bekir Sami Çimen	GEE (Görev:15.9.1975/19.12.1977)
M. Zahit Büyükişliyen	GEE (Görev: 1975–1982)
İsmet Tuncer	GEE (Görev:4.12.1975/14.3.1978)

Hayati Misman	GEE (Görev:1975/1987)
Remzi Savaş	GEE (Görev:17.11.1975/1985)
Necmettin Demirler	GEE (Görev:1975/)
Güner Özkan	GEE (Görev:1975–1979)
Servet Göncü	GEE (Görev:1975–1979)
Coşkun Karakaya	GEE (Görev:1975–1979)
Mehmet Büyükçanga	GEE (Görev:1976–1979)
Nermin Dunay	GEE (Görev:1976–1979)
Melahat Yuvalı	GEE (Görev:1976–1979)
Sabri Akça	GEE (Görev:1978/1984)
Behiye Büyükişliyen	GEE (Görev: 1978)
İsmail Başer	GEE (Görev: 1978)
Galip Eleman	GEE (Görev: 1978)
Ali Düzgün	GEE (Görev: 1978)
Gören Bulut	GEE (Görev: 1978)
İsmail Gümüş	GEE (Görev: 1978/1 8.1987)
Hasan Pekmezci	GEE (Görev:10.5.1978/1987)
Vedat Can	GEE (Görev:1978/2001 Emekli)
Hasan Akın	GEE (Görev:1978/)
M.Sönmez Yüceler	GEE (Görev: 17.5.1978/1979)
Hayati Severoğlu	GEE (Görev:(1978/1981)
Söbütaş Özer	GEE (Görev:2.1.1978/)
Hüseyin Bilgin	GEE (Görev:11.12.1978/8.12.1983)
Ümit Sarıaslan	GEE (Görev: 1978)
Metin Yurdanur	GEE (Görev: 11.7.1978/1980)
Esin Avcı	GEE (Görev: 1978/Emekli)
Sabahat Öner Özkaya	GEE (Görev: 1978/ Emekli)
Sema Gürler	GEE (Görev: 6.10.1978/1980)
Zergün Bulduk	GEE (Görev: 22.12.1978/1980)
Zafer Gençaydın	GEE (Görev: 26.10.1978/ 1.12.1983)
Jale Tandoğan	GEE (Görev: 14.8.1978/ 1980)
Eftal Kurtuluş	GEE (Görev: 1878/1981)
Nihat Kahraman	GEE (1979–1981)
Cengiz Savaş	GEE (1982)

Güler Akalın	GEE (1982)
Erol Batırbek	GEE (1982)
Esat Arpacı	GEE (1982)
Muzaffer Tire	GEE (1982)
Bünyamin Balamir	GEE (1982)
Nur Gökbulut	GEE (1982)
Tahsin Hancıoğlu	GÜ (1984...)
Adnan Tepecik	GÜ (1985...)
Nihat Boydaş	GÜ (1985...)
Ertuğrul Sama	GÜ (1985–1994)
Mehmet Başbuğ	GÜ (1986–1994)
Murat Kabukçuoğlu	GÜ (1986–1994)
Osaman Altıntaş	GÜ (1986....)
Yüksel Bingöl	GÜ (1988....)
Alaybey Karoğlu	GÜ (1988–1990)
Vedat Özsoy	GÜ (1989....)

(Pekmezci,2002).

3.3. Gazi Üniversitesi Resim Bölümü 2006–2007 Eğitim-Öğretim Yılı Öğretim Elemanları Kadrosu

Prof. Dr. Nihat BOYDAŞ
Prof. Dr. Adnan TEPECİK
Prof. Dr. Vedat ÖZSOY
Prof. Hülya İZ BÖLÜKOĞLU
Prof. Dr. Zahide İMER
Doç. Şeniz AKSOY
Doç. Güler AKALAN
Doç. Dr. Alev KURU
Doç. Nur GÖKBULUT
Doç. Dr. Serap BUYURGAN
Yrd. Doç. Faruk UZAR
Yrd. Doç. Hasan AKIN

Yrd. Doç. Söbütay ÖZER
Yrd. Doç. Dr. Sema BİLİCİ
Yrd. Doç. Esat ARPACI
Yrd. Doç. Cengiz SAVAŞ
Yrd. Doç. Yusuf Baytekin BALCI
Yrd. Doç. Erol BATIRBEK
Yrd. Doç. Nurettin ŞAHİN
Yrd. Doç. Gonca YAYAN
Yrd. Doç. Himmet GÜMRAH
Yrd. Doç. Dr. Osman ALTINTAŞ
Yrd. Doç. Dr. Nuran SAY
Yrd. Doç. Dr. Güzin AYRANCIOĞLU
Yrd. Doç. Dr. Meliha YILMAZ
Yrd. Doç. Dr. Teoman ÇIĞŞAR
Yrd. Doç. N. Fahir YAZLIK
Öğr. Gör. Necmettin YAĞCI
Öğr. Gör. Oya İSLİMYELİ
Öğr. Gör. Abbas KETİZMEN
Öğr. Gör. Ali HERİSCİ
Öğr. Gör. Mövsüm ORUCOV

(www.guzelsanatlar.gazi.edu.tr/resim/oelemanlari.htm).

IV. BÖLÜM

4. HASAN PEKMEZCİ'NİN YAŞAMI VE KİŞİLİĞİ

4.1. Yaşamı

Pekmezci, 1945 yılında Konya-Beyşehir-Üzümlü'de dünyaya gelmiştir. Küçük yaşta annesini kaybettiği için zor bir çocukluk dönemi yaşamış, tek kurtuluşun okumak olduğunu anlamıştır. İlkokuldan hemen sonra 1958 yılında ailesinden habersiz olarak, onun okumasını çok isteyen ilkokul öğretmeni Mehmet Çıpan'ın destekleriyle, İvriz Öğretmen Okulunu'nu kazanmıştır. "İki aşamalı bu yatılı okul sınavlarını kazanmakla hayatının o zaman için tek seçeneğini de kazandım" demiştir.

Öğretmen okuluna öğrenci olmak, Hasan pekmezci için büyük bir mutluluktur. Öğretmen Okulu, İlkokul Öğretmeni Mehmet Çıpan, kimi öğrencileri adına gerekli belgeleri hazırlayıp, sınavlara onlar adına başvuruda bulunmasaydı, haberdar bile olamayacağı bir okuldur(Yüksel, 2002).

İvriz Öğretmen Okulu Resim Öğretmeni Mehmet Karaman, bir gün öğrencilerinden doğadan esinlenerek bir resim yapmalarını istemiş, Pekmezci'de kendi köyünden esinlenerek yemyeşil doğanın içinde kırmızı bir kurt resmi yapmıştır. Yeşil ağırlıklı bu resimde kırmızı kurdun vurgulanması resim öğretmenin çok hoşuna gitmiş, resmi okul panosuna asmıştır. Bu olay Pekmezci'yi yüreklendirmiş, resimle daha çok ilgilenmeye başlamıştır. Okulun olanakları geniştir. Dışarıda bulunması mümkün olmayan kitaplar, kaynaklar, materyaller ve bol resim malzemeleri vardır. Okulun atölyesinin duvarlarını Renoir'ler, Van Gogh'lar süslemiştir. Daha 1957-58 yıllarında ünlü ressamların röprodüksiyonlarıyla tanışmış, arkadaşlarına bir tüp boya veriliyorsa, Pekmezci'ye iki-üç tüp boya verilmiş, kısa sürede sevilen bir öğrenci olmuştur.

İstanbul Çapa Resim Semineri'ne girebilmek için canla başla çalışan Hasan Pekmezci, Orta üçüncü sınıfta yaptığı çalışmalardan kapsamlı bir dosya hazırlamıştır. İstanbul'a gönderilen dosyalar, değerlendirildikten sonra Pekmezci, İstanbul'a çağırılmıştır. Yurdun dört bir yanından altmışın üzerindeki öğretmen okulundan, Çapa'ya girebilmek için gelen yüzlerce öğrenci arasından dokuz kişi bu zorlu sınavları

başarıyla geçmiştir. Hasan Pekmezci, bu dokuz öğrenciden biri olmuştur (Yüksel, 2002).

Pekmezci, bu okulda İlhami Demirci, Selahattin Taran, Hidayet Gülen, Enver Naci Gökşen gibi değerli eğitimci ve sanatçıların öğrencisi olarak, çok iyi bir eğitim almıştır(Pekmezci,2005).

Çapa Öğretmen Okulunda seçkin bir öğretmen kadrosu vardır. Öğrencilerin tek kaynaktan yetişmesini yeterli görmeyen eğitimciler, onların ufuklarını genişletmek için, ne gerekiyorsa yaparlar. Gençler; tiyatro, bale, konser... Tüm sanat etkinliklerini izleme olanağı bulurlar. Okulun çok büyük bir kütüphanesi vardır, dilediklerince yararlanırlar. Otobüse verecek paraları da yoktur, ancak yürüyerek Çapa'dan Fındıkzade'ye, Beyoğlu'na gelir, resim sergilerini gezerler. Türk Dili, Ilgaz dergilerini sürekli izlerler. Sanat kitapları çok azdır o yıllarda. Yeni bir kitap mı çıkmış, hemen edinirler. Ders edebiyat mı, Aşiyân'a Tevfik Fikret'in evine giderler ya da Emirgan Mezarlığına, Orhan Veli'nin, Ahmet Hamdi Tanpınar'ın, mezarının başına. Öğrenci kitap açıp ezberlemeyecek, yaşayacaktır. Okul içi etkinlikler de bir birini izler. Sorumluluk öğrencilerindir, o düzenler öykü günlerini, anma törenlerini... (Yüksel, 2002).

Resim seminerini 1965 yılında birincilikle bitirerek geleneksel “ Altın - Saat“ armağanını kazanan Hasan Pekmezci, Urfa'nın Siverek ilçesinin Gözelek köyüne ilkokul öğretmeni olarak atanmıştır. Orada kaldığı iki buçuk ay süresince çevre köyleri dolaşmış, on beş köyden elli iki öğrenci toplayarak eğitime başlamıştır. Amaçları, idealleriyle birlikte, Gazi eğitim enstitüsü sınavlarına girmiş ve kazanmıştır. Pekmezci, “ben öğretmen oldum, mesleğimi elime aldım, bu bana yeter” demeyip, büyük insanlara yakışır bir kararlılıkla, idealleri, amaçları, hedefleri uğruna öğretmenlik mesleğinden istifa ederek Gazi Eğitim Enstitüsü'ne öğrenci olmuştur.

Gazi Eğitim Enstitüsü'nde çok değerli eğitimcilerin öğrencisi olmak Hasan Pekmezci kuşağının şansıdır. Bu üretici, çalışkan ve nitelikli kadroda, Adnan Turani, Mürşide İcmeli, Nevzat Akarol, Turan Erol, Kayıhan Keskinok, Hidayet Telli gibi sanatçı ve eğitimciler vardır.

Bir gün özene bezene, eksiksiz olduğunu düşündüğü bir resim yapan Pekmezci, Turan Erol'dan resmini eleştirmesini ister. Turan Erol, resme bakar sorar: “Bu, ne?” Pekmezci anlatmaya çalışır, deniz, kayıklar... Erol karşı çıkar: “Kayık değil, ceviz

kabuğu olmuş.” Genę öğrenci, ayırımına varır ki, denizle kayığın ilişkisini kuramamıştır. O gün bugündür Pekmezci, resim yaparken öğretmeninin sözlerini anımsar ve sorar kendisine: “Resmin zerine koyduklarımın resimle bağlantısını sağlayabildim mi?” (Yüksel, 2002).

Öğrencileri, Kayıhan Keskinok’un nbetęi olduğu, okulda kaldığı günleri dört gözle beklerler. Çünkü sabahlara kadar tartışabilecekleri bir ortam bulacaklardır: Sanatın felsefesi nedir? Biz, niçin resim yapıyoruz? Çağdaş sanatın bizden istediği ne? Sanatın bir yaşam biçimine dönüşmesini sağlayacak düşünsel birikimi, Pekmezci ve arkadaşları Keskinok’tan alırlar (Yüksel, 2002).

Pekmezci 1968 yılında Gazi Eğitim Enstitüsü’nden mezun olmuş ve Türkiye’nin en güzel yatılı okullarından biri olan Arifiye ğretmen Okulu’na resim ğretmeni olarak tayin olmuştur. Burada idarecilik ve öğretmenlik yapmış, birçok yeniliğe imza atmıştır. evre illere tiyatro götürmüş, sergiler açmış, Devlet sergilerine seçilmeye başlamıştır. Eserleri, Bedri Rahmi Eyüboğlu, Orhan Peker’lerle aynı kataloglarda yer almıştır. Bu alışma temposuyla, Ankara Devlet Güzel Sanatlar Galerisi’nde (1971) ilk kişisel sergisini açmıştır (Asomedy, Şubat 2002, s:61–66).

Okulun bahçesindeki bir barakayı atölye haline getiren Hasan Pekmezci, ilk kişisel sergisine hazırlanır. 1971’de Ankara Devlet Güzel Sanatlar Galerisi’nde açtığı sergisi coşkuyla hazırladığı bir sergi olur genç ressam için. Ankara dönüşü öğrencileri, öğretmenlerini okulun kapısında karşılar. Okulda her sabah öğrencilerin haberleri dinlemesi için sesyayarla yayın yapılır. “Ankara’da Bugün” programında ğretmenlerinin sergisinden söz edilmesi, öğrencilerini onurlandırır. ğrencilerinin coşkusu ğretmen Hasan Pekmezci’yi duygulandırır, ona g verir(Yüksel, 2002).

1971 yılında Mardin’e tayin edilen Hasan Pekmezci’nin görev yeri, sonra ankırı Merkez Ortaokulu’na çevrilmiştir. Burada iki yıla yakın çalıştıktan sonra; Gazi Eğitim Enstitüsü Resim- iş Bölümüne, Gazi Eğitim Enstitüsü Resim Bölümü ğretmen Kurulu’nca uygun görülen, Hasan Pekmezci, M. Sönmez Yüceler, Vedat Can, Hasan Akın, Hayati Severoğlu, Gnen Bulut, Eftal Kurtuluş, İnci Aral Gl, mit Sarıaslan, gibi isimler atanmıştır. Sanatçı, 1968 yılından itibaren başta devlet resim sergileri olmak üzere tüm büyük jrili yarışmalara ve sergilere katılmıştır(zpolat,1992).

Hasan Pekmezci, 1978 yılında Gazi Eğitim Enstitüsü Resim Bölümünde öğretmenliğe başlamıştır. Öğrencilik yıllarından bu yana ilgi duyduğu ağaç baskı tekniğine bir yenisini ekleyerek, ipekbaskıyı kendi çabaları ile öğrenmiş, 1978 yılından itibaren serigrafiyi Gazi Eğitimde etkin bir duruma getirmeyi başarmıştır. Çağımızın çok yönlü ve önemli bir tekniğinin 1980’den itibaren ders, 1982 den itibaren de Grafik Ana Sanat Dalı içinde bir dal haline gelmesinde büyük rol oynamıştır.

Gazi Eğitim Enstitüsü’nde, Ortadoğu Teknik Üniversitesi’nde ve Hacettepe Üniversitesi’nde serigrafi baskı atölyelerini kurmuş, baskı resim atölyesini yönetmiştir. Bu konuda Pekmezci, “Hoca olarak serigrafinin yaygınlaşması için sorumluluk üstlendiğimi sanıyorum. ODTÜ’de Gazi Eğitim Enstitüsü ve Gazi Üniversitesi’nde Hacettepe’de bu atölyeleri ilk kez kuran benim. Bugün bu atölyeler işliyor, üretim yapıyor. Öğrencilerimizden bu alana çok büyük ilgi duyan var. Devlet sergilerinde, yarışmalı sergilerde serigrafi resimler ödüller alıyor” demektedir (Art-Decor, Ekim, 1997).

1968 yılından itibaren sanat yaşamını birçok sergi ve ödülle donatan Pekmezci, aynı zamanda Macar Milli Müzesi’nde(Budapeşte) resmi bulunan ilk ve tek Türk sanatçımızdır. Başta, Devlet Resim ve Heykel olmak üzere çeşitli yarışmalara katılmıştır. Sanat 78, İstanbul Sanat Bayramı, Yeni Eğilimler 1974–1981 gibi sergilere kabul edilmiştir(Sertcan,1992).

Pekmezci, durmak bilmeyen azim ve çabasıyla resim üreterek, “Üretmeyenin tüketmeye hakkı yoktur.” anlayışını benimsemiştir. İnsanlığa ve Öğrencilerine, faydalı olabilmek için, sanattan ayrı bir dakika bile geçirmeden çalışmış, araştırmış, incelemiş, yorumlamış ve resimler yapmıştır.

Kültür Bakanlığı ve Dışişleri Bakanlığınca düzenlenen yurtdışı sergilerinde, pek çok ülkede eserleri sergilenmiştir. Eserleri sergi kataloglarında yer almıştır.

Pekmezci, 1985 yılında sanatta yeterlilik almış, 1987 de doçent olmuş, aynı yıl Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü Öğretim Üyeliğine atanmıştır.

1986 yılında 1.Asya-Avrupa Bienali’nde yürütme komitesi üyeliği yapmıştır. 1989 da Şili Bienali’ne katılmış ve eserleri bienal katalogunda yer almıştır.

Pekmezci, sanatçılığını ve eğitimciliğini aksatmadan yürütmüş, bir yıl serigrafiden ödül aldıysa, ikinci yıl resimden almıştır. Bununla birlikte düzenli olarak her yıl kişisel sergiler açmış, karma ve grup sergilerine katılmıştır(Özcan,1997).

1991 yılında Osaka Trienali'ne davet edilmiştir. 1948 sanatçının 7370 eserle katıldığı yarışmada yer alan tek Türk baskı resim sanatçısı olarak Japonya'da Türkiye'yi temsil etmiştir.

1995 yılında “profesör” ünvanı alan sanatçı, sanata ve serigrafiye ilgi duyanlara pek çok konuşma, slaytlı ve uygulamalı gösteri düzenlemiştir. Halen Hacettepe Üniversitesinde profesör olarak öğretim üyeliği görevini sürdüren sanatçı, Ankara'da evinin altındaki atölyesinde, sanatçı ve resim öğretmeni olan, eşi Şükran Pekmezci ile beraber çalışmalarına devam etmektedir.

4.2. Kişiliği

Hasan Pekmezci, mütevazı, sevgi dolu yardımsever bir insandır. Çoğu zaman prof. unvanını bile kullanmaz. Eserleriyle olduğu kadar kişilik özellikleri ile de dikkat çeken bir sanatçımızdır.

Öğrenci yıllarında çektiği zorluk ve sıkıntılar Pekmezci'yi genç yaşta olgunlaştırmış, iradeli ve kararlı adımlar atmasını sağlamıştır. Dürüst bir aile reisi, ileri görüşlü bir baba olan Pekmezci'nin örnek bir aile yaşantısı vardır.

“On dört yaşımdan bu yana hayatımın kararlarını tek başıma aldım. Sanatı seçmemden evlenmeme dek. Sanat ve kimlik, sanat ve özgürlük, sanat ve özgünlük kavramlarını yaşayarak, içinde somut olarak yer alarak öğrendim(www.PencerederGISi.com).

İkili ilişkilerde duyarlı, önyargısız, sakin, ince eleyip sık dokuyan, ayrıntıları iyi gören, açık sözlü bir kişilik sahibi olan Pekmezci, insanı insan olarak kabul eden ve insanlar arasında herhangi bir ayırım gözetmeden insana insanca değer veren bir eğitimcidir.

Okuldaki odasının kapısını hiç kapatmayan Pekmezci, “herkese kapım açık” mesajı vermektedir. Kitaplarını, kaynaklarını öğrencilerin kullanımına sunan Pekmezci, paylaşımcı ve yardımsever kişiliği ile örnek bir hoca olarak hak ettiği değeri almaktadır. Öğrencileri, “Hocamız yalnızca kendi bölümünün, kendi öğrencilerinin değil, diğer bölümlerdeki öğrencilerinde yardım meleğidir, maddi ve manevi destekleyicisidir. Kocaman yüreğinde herkese yeterince yer vardır” diye anlatmaktadırlar.

Hasan Pekmezci'nin Çapa Öğretmen Okulu'ndan arkadaşı olan Sebahat Hasırcıoğlu, sanatçı hakkında şunları söylemiştir: Arkadaşlıklar, öğretmenler, şamatası, ciddiyeti, acı tatlı anlarıyla hayali cihan degecek üç yıl Çapa Öğretmen Okulu yılları... Hepimiz o çok sevilen öğretmen okulu yıllarımızı çok geride bırakmamıza rağmen hiç mi hiç unutamadık. Şimdi “bunlar bizimdi” demekten övünç duyduğumuz insanlardan bir arkadaşımızdır

Hasan Pekmezci, Öğretmen okulumuzun yetiştirdiği, tüm iyi nitelikleri kendisinde toplamış öğrencilerdendi.

Hasan Pekmezci, olgunluğu, efendiliği, dürüstlüğü ile hepimizin sevgi ve saygısını kazanmıştır. Özellikle, rahmetli o çok değerli Resim Öğretmenimiz Selahattin Taran'ın göz bebeğiydi. Olağanüstü yeteneği ve gayretiyle sanatta belli bir yere gelen sanatçı arkadaşımız hakkında, rahmetli Selahattin Taran Hocamız, Arifiye Öğretmen Okulu'nda resim öğretmenliği yapan Pekmezci'nin dersine girer hayran kalır. Ve örnek öğretmen olarak bize arkadaşımızdan sitayişle söz etmiştir(Saydam,2006).

Hasan Pekmezci'nin çok çalışkan bir yapısı vardır. Beş dakika bile boş zaman geçirmeyen pekmezci, her zaman üretir, resim yapar, serigrafı basar, kitap okur, araştırır, inceler. Hep yeni bilgilerin peşinde koşar.

Pekmezci' nin çalışkanlığı ile ilgili eşi Şükran Pekmezci, şunları söylemektedir. “Hasan'ın yerinde duramayan, üretken bir yapısı ve bitmeyen bir eforu var. Hasan için geceler çok uzundur. Geceler iki-üç saat olmalıdır, der. Resim yapmak için tüm fırsatları değerlendirir. Kimseden etkilenmez, hep kendi olma kaygısındadır. Resimde kullandığı bazı gereçleri kendi hazırlar. Tuval, inceltici, beyaz boya vs... Yarışmalara ve sergilere gecesini gündüzüne katarak hazırlanır. Sürekli meşguldür. Bu süreci yaşarken de asla kimseye yük olmaz” der(Özpolat,1992).

Pekmezci hakkındaki bir başka görüşte şöyle: “Herkes bir günü bir gün olarak yaşarken, o bir günü iki gün olarak yaşar.”(Özpolat,1992).

Sigara ve alkol kullanmayan Pekmezci, sigarayı bizim insanımıza çok lüks olarak görmektedir.“Çünkü bir yılda sigaraya harcanan parayla, Paris’e gidip Louvre Müzesini gezip gelebilirler. Dünyanın şaheserini görme olanağı bulabilirler.” diyor. Aynı zamanda sporun da tutkunu olan Pekmezci, bu konuda şunları söylemektedir: “Lisanslı basketçiydim. Sporu çok severim. Akranlarım benim kadar koşamaz. Basketbol dedin mi, top sesini duydum mu duramam. Her gün öğle araları basket maçı yapmak en büyük zevkim. Çocuk parkına, lunaparka giden çocuklar gibi sevinirim basket sahasına giderken. Bizim, eğitimcilerin; öğrenciyi, eğitimi seven eğitimcilerin en büyük avantajı sürekli dinamik insanlar arasında, gençlik ortamında bulunmaktır. Bu düşüncede gençlik, şakası, tavrı, gençlikteki dinamizm, hocaya da yansıyor. Yada bana yansıdığını hissediyorum ve bunu büyük bir şans olarak görüyorum. Derler ya, dünyaya yeniden gelsen ne olurdu? Ben yine sanatı ve hocalığı seçerdim. Cumartesi- pazar günleri bana fazla gelir. Okula gideceğim saati ipe çekerim. Emekliliği hiç düşünmüyorum. Çünkü bu ortamda, bu gençlerden ayrılmayı aklıma getirdiğimde bile ürperti duyuyorum.” (www.Penceredergisi.com).

Şiire ve edebiyata da çok meraklı olan Pekmezci'nin, yazdığı birçok şiiri ve öyküsü bulunmaktadır. Resimlerini de coşku dolu bir şiir gibi ilmik ilmik işleyen sanatçı, şiir ve edebiyat hakkında şunları söylemektedir: “Bence sanatın bir alanıyla ilgilenip diğerlerine sırtını dönmek, bir çeşit at gözlüğüyle görmek, bakmak anlamına gelir. Ben çok iyi hocalar elinde yetiştim. Orhan Şaik Gökyay, Behçet Necatigil, Enver Naci Gökşen, Haydar Ediskun, Baha Dürder gibi yazar ve şairlerin bulunduğu bir ortamda eğitim gördüm. Gökyay ve Necatigil, şiir müsveddelerini ilk kez bize okurlardı. Sonra Ilgaz ve Türk Dili gibi dergilerde yayımlarlardı. Biz böyle bir ortamdan beslendik. Daha lise öğrencisiyken Ilgaz ve Türk Dili dergileri elimizden düşmezdi.” (www.Penceredergisi.com).

V. BÖLÜM

5. HASAN PEKMEZCİ'NİN SANATI

5.1. Sanat Anlayışı

Şiirsel soyutlama örnekleri veren Hasan Pekmezci'nin(1945) yapıtları, coşkulu ve renkli anlayışla üretilmiştir. Resimlerinde yer alan soyutlaştırılmış figür çağrışımları dinamik bir kurgu içinde dengelenmektedir. Bu figür çağrışımlarının yanı sıra kaligrafik arabesklemeyle resmin yüzeyi parçalanmakta, uyumlu renk yüzeyleri arasında bağlantılar kurulmaktadır. Açık sarı ve kirli beyaz renkleri ile yer yer ışık etkisiyle yüzey parçalanarak, resmin arka planından öne doğru oluşan renk etkileriyle aralara serpiştirilmiş doğal çağrışımlar veren motifler soyut bir mekan içine yerleştirilmektedir. Doğal nesne çıkışları ile soyut beğeniye uygun geliştiren bu kompozisyonlar, coşkulu bir biçimsel dil kazanmaktadır(Ersoy,1998).

Pekmezci, hayal gücü ile usta anlatım gücünü aynı teknede yoğurmakta, sağlam kompozisyonlar, kararlı dinamik çizgiler, ağır başlı renkler, rahat lekeler, resimlerinin karakterlerini oluşturmaktadır (Özpolat, 1992).

Sanat serüveninin başında, Tintoretto ve Matisse'den çok etkilenen Hasan Pekmezci, sonraları ise Bosch, Bruegel, Caracaggio, Max Ernest, gibi sanatçılardan ve özellikle Alman Ekspresyonistleri, Sürrealistler'den etkilenmiştir.

Hasan Pekmezci, sanatın gizemi ve sanatçıyı durmadan üretmeye sevk eden özelliği hakkındaki düşünceleri şöyledir: “Benim için önemli olan; İnsan yaşamı kısa. Doğum ile ölüm arasında kısacık bir çizgi. Tarihsel süreç içinde hiç önemi olmayan bir zaman dilimi. Sanatın bu çizgiyi sonsuzluk çizgisine dönüştürebilmek özelliği yada gizi beni sanata bağlayan en önemli etmen olmuştur. Sanat, ölümsüzlük çizgisidir. Sanata bakışımızı belirleyen, yaşamımızı yönlendiren, sanatsal etkinliğimize ivme veren bu inanıştır.” Pekmezci, bu bilince erken yaşta ulaştığı için kendini şanslı saymaktadır (www.penceredergisi.com).

Pekmezci'nin farklı üslup ve bakış açısıyla ele aldığı ve zengin bir paletle anlattığı resimleri, Cezayir, Finlandiya, Ürdün, Şili, Hindistan, Romanya, Rusya,

Macaristan, Japonya gibi birçok ülkede Türkiye'yi temsil etmiştir. Sanatçının profesyonel anlamda resim yapma süreci hakkında kendisi şunları söylemektedir.

“İstanbul'da anamız babamız sayılan bir hocamız vardı. Selahattin Taran. Bizim kuşaktan kiminle konuşsanız, içi ürpererek anlatır size. Benim hiç unutmadığım bir sözü vardır. “Sıradan insan sürüden insandır”. O dönemden itibaren temel amacım, eleğin üstünde kalmak, sıra dışı olmaktı. Ve İstanbul Öğretmen Okulu'nu 125 öğrenci içinden birincilikle bitirdim. Gazi'nin en iyi öğrencilerinden biriydim. Son sınıfa geldiğimde bir büyük sergi açabilecek kadar resmim vardı. Olanakların sınırlılığı nedeni ile sergi açamadım ama ondan sonra devlet sergilerine resim vermeye başladım.”

Pentür ve Serigrafiyi hayatının bir parçası haline getiren Pekmezci; sanat üretme sürecinde küçük-büyük; kağıt-tuval ayrımı yapmadan üretir. Sanatçı, sanat eserinin oluşumu sırasında, tuvalin üzerine çizmeden, direkt olarak fırça ile resme başlar(Sertcan, 1992).

1965'ten bu yana sanat anlayışını kararlı bir şekilde sürdüren Pekmezci, düz yüzeylere karşın, yarı soyut formlarla aradığı dengeyi lirik bir anlatımla izleyiciye vermiştir (Özpolat, 1992).

Pekmezci, resimleri hakkında şunları söylemektedir, “Kendimi bir gruba veya kalıba oturtmanın anlamsızlığına inanıyorum. Öyle bir çabam da yok. Temel ilkem; canım istediği sevdiğim için resim yapıyorum. Gerekil koşul bu. Canım istemediği halde, satılsın endişesi ile bir çabaya girmem. Gerekirse resim vermem. Canım isterse resim yaparım. Bir-iki ay resim yapmadığım olur. Küçük eskizlerle, denemelerle geçiririm o arayışı. Çalışmaya başladığım zaman da çok süratli ve sürekli üretirim. Sanat yaratma sürecinde yeterli malzemem olmadığında elim kolum bağlı kalır. Örneğin geride 20 tuvalim yoksa resme başlayamam. Bol miktarda gerektiğinde tuvalin üzerine süreceğim kadar boyam yoksa resim yapamam. Bunlar varsa yüz kişinin içinde de resim yaparım. Etrafımda kimse var mı diye sormam, aldırım. Her ortamda resim yaparım. Gece\gündüz ayrımı, teknik ayrımı hiç önemli değildir benim için. Canım istediği için canımın istediği konuyu yaparım. Yani geçerli konu şudur, şu temayı işlersem daha çok ilgi görür türünden bir mantığa kesinlikle katılmam. Belli bir dönem doğa çeşitlemeleri yapmıştım. İnsana döndüm; geri dönüş olur mu gibi bir mantığa da inanmadım.

Dönerim; bu benim istemim, seçimim. Sevdiğim konudur, beni tekrar uyarmıştır. 1980 de yaptığım bir resmin benzerini yıllar sonra da çalışabilirim. Eleştirmenler nasıl değerlendirir diye de endişe taşımam(Art-Decor, Ekim 1997).

Pekmezci, kendisiyle ilgili bir söyleşide resimleri ile ilgili olarak şunları söylemiştir: “Çalışmalarında başlangıçtan günümüze kadar her dönemde tekniklerle ilgilenmeyi, tekniklerle oynamayı çok sevdim. Bu nedenle yağlı boya, akrilik, sulu boya, pastel, guaj, lavi, desen gibi resim tekniklerine de çok ilgi duydum. Bu güne kadar bunların tümünden yeri geldiğinde yararlanırım. Farklı tekniklerle uğraşmanın ayrı bir yönü daha vardır. Bir alanda tekrarlamaya, kemikleşmeye başlayan insanın başka tekniklerle yeni bir çıkış yolu araması ve bulması söz konusu olabilir. Bu da anlatım açısından zenginlik demektir.”

Pekmezci'nin resimlerinde hayal gücünün sınırlarını adamakıllı zorlayan bir imgelem dünyası göze çarpar. Renklerdeki coşku ve taşkınlık nedeni ile dışa vurumcu renkçi, yarı soyut biçim ve figürleriyle, figüratif soyutlamacı, resimlerinde kullandığı spontane fırça vuruşlarıyla da lekeçiliği görülmektedir (Korucu,1996).

Pekmezci bir özgün baskıcı olarak başladığı sanat serüvenini, sonraki yıllarda boya resim düzeyinde geliştirdi. Bu resim temelde lekeci bir anlayışa dayalı, doğa çıkışlı bir resimdir. Ama zamanla doğa çıkışlı olmanın getirdiği olanakları daha serbest bir anlayış düzeyinde değerlendirmekten yana görüntüler sergilemeyi ilke edinen bir yorum karakterini yansıtmaktadır. Daha doğrusu tekil bir yorumun çeşitlemeci özelliğiyle bağımlı tutmaktadır kendini. Doğa kökenli olmayı, hem bir risk hem de avantaj olarak göstermekten yana bir tutumu benimsiyor Pekmezci (Özsezgin,1993, Milliyet Sanat s.313, s.47).

Hasan Pekmezci'nin resimlerini dört dönemde inceleyebiliriz.

1. 1968–1976 yılları arasında yağlı boya olarak gerçekleştirdiği, tamamen figürel anlatıma dayalı resimler. Klasik bir boya tuval ilişkisi içinde yöresel konuları ele almıştır.(Bkz, resim no:1,2,3,4,5,6,7)

2. 1976–1982 döneminde yağlı boya resmin yanında özgün baskı resim çalışmaları da görülmeye başlanmıştır. İnsan ve teknolojik yapılar irdelenmiştir. İnsan sembolik ve şematik olarak ele alınmıştır. .(Bkz, resim no:8)

3. 1982–1990 yıllarında özgün baskı çalışmaları bir hayli çoğalmıştır. Bu dönemde liman ve doğa konuları ele alınmıştır. İnsanın, kuşların, çiçeklerin doğa içindeki yeri irdelenmiştir. .(Bkz, resim no:9,10,11,12,13,14,15,16,17,18)

4. 90’lı yıllardan günümüze kadarki süreçte insanla birlikte sonsuz çorak alanlar da vurgulanmıştır. İnsanın coşkusu, uçurtma ve balonlar yapılarak açığa çıkarılmıştır. Doğa teması, kuşlar, çiçekler, ağaçlar ve bahar dalları ile sık sık işlenmeye başlanmıştır (Sertcan, 1992). .(Bkz, resim no:19...73)

İlk dönem resimlerinden, resim no:7“Halay çekenler(1969), resim no:4 Acı(1970), resim no:5 köy değirmeni (1971), resim no:6 İstasyon(1971) adlı resimlerde belirli bir birikimin dışında bir kişilik ve özgünlükten söz edilemez. 1982 yılında Pekmezci’nin resimlerinde bu kişilik ve özgünlük ortaya çıkmıştır.1982’de “Çiçek Gibi İnsanlarımız” konulu resim, insanın doğaya kattığı anlamı ve doğa içindeki değerini, başarılı bir şekilde sergiler(Sertcan, 1992).

Serigrafiyle tanıştığı günden beri, tutku ile bağlanan ve hiç bırakmayan Pekmezci, serigrafiyi sevdiğçe, uğraştıkça, serigrafide ona bütün kapılarını açmış, tüm güzelliğini önüne sermiştir. Sanatçı serigrafi tekniğinde bir birçok ödül kazanmış, yurtdışında ülkemizi başarıyla temsil etmiştir.(bkz, resim no:19) Pekmezci, Serigrafi alanındaki kaynak eksikliğini giderecek kitaplar ve birçok makale yayımlamıştır. Bunun yanında, halka serigrafiyi anlatmak, sevdirmek amacıyla çok sayıda uygulamalı-slaytlı gösteri, konferans ve seminer düzenlenmiştir.

5.2. Resimlerinin Konusu

Pekmezci için konu o her zaman vardır. Oturup konu aramaz. Sokakta yürüdüğü taşlar, kimsenin dikkatini çekmeyen sıvaları dökülmüş bir duvar, kabarmış bir boya yüzeyi yada herhangi bir leke onu konuya götürür (Sertcan, 1992).

“Sanatçı toplumda yaşadığına göre, okuduğu bir haber, gördüğü bir olay doğal olarak sanatçıyı etkiler ve resimlerine yansır. Sanatçı iletmesi gerekir. Bu bir tarzdır.” diyen Pekmezci, tüm resimlerinde konu olan insanı yaşam felsefesinin ışığında incelemiştir. Kompozisyonlarında sıkça kuşları da konu edinmiştir (Özcan, 1997).(Bkz, resim no:15,22,26,42,44,45,46,47,48,49,50,57,63,71,

Pekmezci, “Yalnız insan, doğa ya da kent içinde korkan ve ürken insandır” diyor ve sözlerini şöyle sürdürüyor; “insan diğer insanlarla birlikte ise korkunç olabilir.” Konu olarak, teknolojinin insan ve topluma baskısı, çarpık kentleşme olgusu, çevre sorunları işlenmekte ve vurgulanmaktadır. Pekmezci’nin bu yaklaşımı, fırçasını kullanırken geliştirdiği, kendine özgü renk ve biçim anlayışı ile bütünleştiğinde, ortaya işte bu sıcak ve yürekli tablolar çıkıyor. İnsanın, kent, doğa ve teknoloji karşısındaki ezikliğini, bu eziklikten kurtulmanın çaresini, güzelliği, sevinci, korkuyu ve acıyı paylaşmakta olduğunu söylemektedir sanatçı(Sertcan, 1992).

Pekmezci, insanlar konusuna yoğunlaştığı zamanlarda, insanları sürekli incelediğini, yüksek binaların üzerinden, kuş bakışı insan kümelerini gözlemlediğini anlatmaktadır. “Bazen Kızılay civarındaki binaların üstüne çıkıp alttaki kümelere bakmayı çok severim(bkz, resim no:11,14,16,20,38,58,62,64,66,68,). İnsan, mimarı yapı(bkz, resim no:31), teknoloji konularını incelediğim dönemde epeyce fotoğraf çektim. İlk baktığımızda bir kalabalık vardır, ama insanın cismi pek yoktur. Dikkatle incelediğimizde hareketleriyle birlikte tek tek seçilmeye başlar. Bu belki bilinçaltına yerleşmiş bazı şeylerin anlatımı olabiliyor. Konuya kesinlikle çok önem veririm. Doğa ve insan (resim no:19), teknoloji ve insan gibi. Konu mutlaka birinci plandadır. Öncelikli konularım, başta; insan-teknoloji, insan-doğa, insan-mimari idi. İnsan-doğa ilişkilerini işlerken kuşlar çok ilgimi çekti. İlk kafes ve kuşlar resmim, 1970’lerin başında sergilendi ve satıldı. Çok ilgi görmüştü. Demek ki 25 yıldan az olmamak üzere bu konuda çalışıyorum. Bir defa kuşların özgürlüğü beni etkiliyor. Ancak bir de kafes var. (Bkz, resim no:15,26,46,49,57,68,71) Kafes tutsaklığı çağırıştırıyor, hatta insan yığınlarıyla ele aldığımızda, insanların özgürlüğü ve tutsaklığı bağlamındaki kaygılarımı yansıtıyorum.” (Art-Decor, 1997).

Pekmezci'nin tüm resimlerinde ortak bir yön gözlenmektedir. Tekil düşünmek, bireyci sorunlara eğilmek yerine, çoğulcu düşünmek, kitlesel etkiyi aramak, çoğunluğun ortak sorunlarını dinleyip anlatmak. Bu nedenle resimlerinde tek bir insanın ruhsal yada toplumsal sorunlarını değil, insan kümelerinin sorunlarını, sevgilerini, coşkularını, kaygılarını ele almıştır. Pekmezci bu konuda, “anlatmaya çalıştıklarım bir yönden insancıkların türlü durumlar ve koşullar altındaki serüvenleridir” diyor.

Pekmezci, insanları kitle halinde ele almayı seviyor. Çünkü büyük boyutlu tuvallerinde yüzlerce, binlerce insanı leke olarak algılıyoruz. Bu konuda kendisi şunları söylüyor: İnsan yığınlarını gerçekten çok seviyorum. Binlerce insanın birlikteliği, bütünlüğü beni heyecanlandırıyor. Tıpkı, Nazım'ın “yaşamak, bir ağaç gibi tek ve hür ve bir orman gibi kardeşçesine” dizelerinde olduğu gibi.. Bu 1968 de temel sloganlarımızdan biri idi. Bunun etkisi olabilir. Resimlerinde insanların gözü nerededir, kaşı nerededir gibi bir kaygım olmamıştır. O kütle etkisini, kütledeki hareketi, dinamizmi vermek hedefimdir. Öğretmen okulunda atölyenin duvarında röprodüksiyonlar vardı. Marte'nin bir köprü üstü resmi vardı. O insan hareketliliği, o küme acaba beni etkiledi mi diye düşünüyorum. Ben o resmi aradım buldum ve gerçekten de o küme mantığından çağrışımlar algıladım. (Art-Decor,1997).

5.3. Biçim(Üslup) Özellikleri

5.3.1. Çizgi Düzeni

Sanatçının resimlerinde, yoğun bir çizgi anlayışının hakim olduğu görülmektedir. Ancak sanatçının duygu yoğunluğuna bağlı olarak anlatmak istediklerini bazen yoğun ve girift, bazen de hafif ve seyrek çizgilerle vermektedir. Yani, çizgi düzenini resmin gidişatına göre sanatçının o anki duygu dünyası belirlemektedir. Çizgileri incelendiğinde, çizgilerin kararlı bir şekilde yoğun boya kütleleriyle kullanıldığı görülmektedir. Sanatçı bu konudaki düşüncelerini, “anlatmak istediklerimi kolay ve rahat anlatabilmemi sağlıyor. Verilmek istenen mesajı daha etkili hale getirdiğine inanıyorum”, diye anlatmaktadır.

Uyumlu etkili renk yüzeyleri üzerinde, doğal, figürsel ve kaligrafik öğelerle bir soyutlama fantezisi geliştiren, coşkulu bir yüzeye yönlendiren Pekmezci, kişisel bir biçim seçeneğini gerek baskı resimlerinde, gerekse yağlı boyalarında vurgulamaktadır (Sertcan, 1992).

Pekmezci'nin çizgi düzeni incelendiğinde, soyut bir mekan üzerine serpiştirilmiş yarı soyut insan figürleri, kaligrafik (yazı) örgüleriyle, dokusal bir etkiyle izleyiciye yansıtılmıştır (Sertcan, 1992).

Hasan Pekmezci'nin desenlerindeki ritmik (hareketli) yapıyı oluşturan dokusal kaligrafik figürler, zaman zaman siyah konturlarla belirtmiştir. “Coşku”, “Denizin Bereketi”(resim no:13), “Bitmez Bir Umut” adlı yapıtlarında, figürlerin kimi yerlerine koyduğu siyah çizgisel lekeler, renkçi, lekeci anlayışına uygun olarak, resme bir şiirsellik kazandırmaktadır (Özpolat, 1992).

Hemen hemen tüm resimlerinde, adeta nakış işler gibi büyük bir sabır ve titizlikle figürlerini oluşturur. Figürlerinde son derece yumuşak olan çizgileri, fonda leke yüzeylerinde hırçın, atak ve kararlıdır (Sertcan, 1992).

Pekmezci tüm desenlerinde yorumu izleyiciye bırakarak, kendi öyküsünü kendi fantezisini geliştirme olanağını hesaplıyor. Resimleri dikkatle incelendiğinde, insanı, kuşları yada mekandaki öğeleri birkaç çizgiyle, ama vermek istediği mesajı not olarak anlatabilen lekesele bir etkiyle anlatmaktadır. İnsan yapıyorsa bir iki çizgiyle insanı belirtiyor. Kadın mı, erkek mi, sağa mı bakıyor, sola mı, kolu bacağı ne şekilde önemli değil. İnsanın gibi olması, insanı anımsatması yeterli. Kuş resmi yapıyorsa, kuşun cinsini belirtmesi önemli değil. Karga mı, ördek mi önemli değil. Yalnızca kuşu anlatması yeterli Pekmezci için (Sertcan, 1992).

5.3.2. Renk Düzeni (Armoni)

Pekmezcinin renk düzeni incelendiğinde, bütün resimlerinde özgün ve coşkulu bir renk anlayışı görülmektedir. Resimlerinde kimi zaman pastel, kimi zaman da canlı, yoğun renklerin ustaca kullanıldığı, zevkli ve ahenkli bir palet uygulaması dikkat çekmektedir.

”Başka renkler kullansam bile vazgeçemediğim, her zaman kullandığım renk mavidir.” Diyor Pekmezci. Özellikle turkvuaz mavisini hemen hemen her resminde ustalıkla kullanmış, maviyi diğer renklerle büyük bir uyum içinde, yüzeye dengeli bir biçimde dağıtmıştır(Sertcan, 1992).

Sanatçı resimlerinde blok ve parlak yüzeyleri çarpıcı bir biçimde oluştururken, fonda kullandığı renk, düzgün, dalgasız ve nettir. Renk bölüntüleri üzerine serpiştirdiği figürlerinde, çoklukla siyah-beyaz kullanmış, zaman zaman da fona uygun olarak, fon renginin tomlarından yararlanmışır(Özpolat, 1992).

Pekmezci, kimi resimlerinde yıldız boya kullanarak izleyicinin ilgisini istediği yöne çekmeyi hedeflemiştir. Son dönem çalışmalarında bir çok resimde yıldız kullandığı görülmektedir.(Resim no:57,60,62,65,68,71,72,73). Kendisi, bu konu ile ilgili olarak: "1980'lerin başından itibaren resimde yıldız kullandım. İlginç olsun, özel olsun kaygısından öte yaptığım işi anlatabilmede, sorgulayabilmede, vazgeçilmez olduğu; savunduğum şeylere uyduğu için yıldız kullanıyorum. Aydınlık istiyor, insanların belli değerler içinde yaşaması gerektiğini vurgulamak istiyoruz. Rölyefin kütle etkisinde yüzey resmini güçlendirdiğine inanıyorum. Bu nedenle rölyef niteliğine giren uygulamalar yapıyorum. Anlatmak istediklerimi çok rahat verebileceğime inandığım için bu değişiklikleri uyguluyorum.”(Art-Decor,1997).

Pekmezci, resminin temel dinamiklerini oluşturan renk deneme tekniklerini, bu kez her türlü figüratif imge çağrışımlarını geri plana iten ve doğrudan doğruya renkçi bir bakış açısını egemen kılan bir doğrultu üzerinde, cospulu bir üslup aşamasıyla dengelenen oluşumlara yöneliyor (Özsezgin, Milliyet Sanat 214, 15 nisan, 1989).

Genellikle resimlerinde kontrast armoni egemen olmakla birlikte, bir rengin tonlarını ve yardımcı renklerini büyük bir ustalıkla kullanmaktadır. Renk içinde renk denemeleri olumlu sonuçlar vermiştir. Geniş yüzeylerde renk lekeleri kullanmıştır. Onun renkçi anlayışı, resimlerinin soyutlayıcı bir teknikten, soyutçu bir biçimciliğe fazla belirgin olmayan bir geçiş ifadesi altında pupa yelken yol aldığını gösterir(Korucu, 1996).

5.3.3. Leke Düzeni

Pekmezci, resimlerinde acık-koyu lekeleri bir denge unsuru olarak kullanmış, klasik anlamda ışık-gölge oyunlarından kaçınmıştır. Çünkü sanatçının resimleri, figüratif-soyutlamacı bir özellik taşımaktadır.

Katıksız, lekeci anlayışına uygun olarak, açık-koyu kontrastlığını da lekesele bir etkiyle yüzeye dengeli olarak yaymaya özen göstermiştir. Mevzi olmayan açık lekeleri kimi resimlerinde geometrik bir biçimde yerleştirilmiştir (Korucu, 1996).

Sanatçının resimleri incelendiğinde, mekanda oluşturulan geometrik bölüntülerde, kuvvetli kontrastlar oluşturulmuştur. İnsan kümeleri açık-koyu lekelele betimlenmekte, üzerine rölyef etkisindeki siyah çizgiler girilerek, anlatım güçlü bir hal almaktadır.

Hasan Pekmezci, baskı resimlerinde kullandığı renk çeşitliliğini, leke düzenindeki zenginlikle de pekiştirmiş, kendini kısıtlamadan, özgürce, kimi resimlerinde sert, kimi resimlerinde yumuşak kontrastlar oluşturmuştur. İçsel özgürlüğünü sonuna kadar kullandığı resimlerinde bazen griler ön plana çıkmış, kimi zaman da koyu lekeler egemen olmuştur (Özpolat, 1992).

5.3.4. Düzen (organizasyon)

Pekmezci, resimlerinde belli bir kuruluş düzeni oluşturmadığını, resmin zaman içinde değişebileceğini, konunun kendisini kompozisyona götürüp, belli ipuçları verdiğini söylemektedir.

Özellikle soyut çalışmalarında, çevresinde ve doğada gördüğü leke düzenleri ve renk düzenleri, yüzey parçalanmalarından ipuçları çıkarıp, onlardan kompozisyona ulaşır. Örneğin, herkesin düşünmeden basarak geçtiği parke taşları yada sıvıları dökülmüş, boyaları kavlamış bir duvar bile, onun resimlerindeki kuruluş düzeni için yol gösterici olabilmektedir(Sertcan, 1992).

Sanatçı, resimlerindeki kuruluş düzenini oluştururken boşluluk doluluk dengesine özen gösterir. Figürlerini kimi zaman merkezi, kimi zaman da yüzeyin kenarlarına kadar götürür. Biçimler hareketli, coşkulu ve yarı soyut bir dinamizmle izleyiciye ulaşır (Korucu 1996).

Pekmezci'nin kendi stil ve kişiliğini ortaya koyduğu bu düzen, insanların görmeden baktığı, düşünmeden basarak geçtiği doğal lekelerin, bir sanatçının düşlerinde, imgelerinde nasıl biçimlenerek bize ulaştığının kanıtıdır (Sertcan, 1992).

VI. BÖLÜM

6. HASAN PEKMEZCİ' NİN TÜRK RESİM SANATI İÇERİSİNDEKİ YERİ

Sanatın sürekli yeni alanlara kaydığı ve yeni arayışlarla sınırlarının zorlandığı günümüzde, kendini ve eserlerini her daim geliştirme yönünde yeni arayışlara giren Hasan Pekmezci, başlangıcından buyana aktif sanat hayatıyla, ürettiği eserlerle, ödül ve sergileri ile Türk Sanatı'nda önemli bir konuma gelmeyi başarmış sanatçı-
eğitimcilerimizdendir.

Hasan Pekmezci, figüratif soyutlamacı, renkçi ve lekeci sanat anlayışıyla, Türk Resim Sanatı'nda evrensel bir çizgiye ulaşmış sanatçılarımızdandır. Katıldığı yurtiçi ve yurtdışı sergilerle, Çağdaş Türk Resim Sanatı'nı tanıtmak amacıyla yoğun bir çaba içine girmiş ve bu çalışmalarında da başarılı olmuş sanatçı eğitimcilerimizdendir (Sertcan,1992).

Onun resimlerinde işlediği konular, yalnızca Türk toplumunun sorunları değil, tüm dünyanın ortak sorunu, ortak kaderidir ve dolayısıyla evrenseldir(Özpolat, 1992).

Pekmezci, 1965 yılından bu yana özveriyle sürdürdüğü sanat yaşamını, birçok sergi ve ödülle pekiştirmiştir. 1985 yılında, Avrupa Kültür Forumu Kapsamında açılan ve 25 ülkeden 125 sanatçının katıldığı Budapeşte sergisinde, Macaristan Çağdaş Sanatlar Müzesi, sanatçının, "Like a Flower" adlı eserini satın almıştır. Pekmezcinin bu eseri, Macaristan Çağdaş Sanatlar Müzesi'nde sergilenen ilk ve tek Türk resmi olarak, ülkemizi temsil etmektedir(Sertcan,1992).

1986 yılında Asya-Avrupa Bienali Yürütme Komitesi üyeliği yapan sanatçı, 1989' Uluslararası Şili Bienali'ne seçilmiş, eserleri bienal katalogunda yer almıştır.

Sanatçının ödüllerle dolu yaşamı, 1991 yılında, dünyanın en büyük baskı resim sergisi olan "Osaka Triennale'91" sergisine davet edilmesi ile bir kez daha renklenmiş; 1748 sanatçının 7370 eserle katıldığı bu sanat olayında, uluslararası jüriye, eserleri sergilenmeye değer görülen 150 sanatçıdan biri olmuştur. Bu sergide Türkiye'yi temsil

eden tek Türk sanatçısı olan Pekmezci, ülkemizin övünç kaynağı olarak esri bienal katalogunda yer almıştır.

1965 yılından beri 40'tan fazla kişisel sergisi, binlerce eseri ve yirmiden fazla ödülüyle Çağdaş Türk Sanatı'nda kararlı bir yer edinen Pekmezci, resimlerinde renkçi, lekeci anlayışla, figüratif soyutlamacı tavrını, şiirsel bir dinamizme ulaştırmıştır. Kendine özgü bakış açısıyla ele aldığı, insanın dramını, sağlam biçim ve anlatım zenginliğiyle ele almıştır.

Bugünkü resmimizin ulaştığı biçim zenginliği ve çoğulcu kişilik yönelişlerinin bir panoramasını ortaya çıkaran günümüz sanatı ve sanatçısı, Batı'nın güncel akımlarına bağlanmıştır. Geleneksel birikimleri figürsel anlatım ve yöresel izlenimlerle çözüme ulaştırma çabası içine girmiştir. Hasan Pekmezci, bu çabaları gösteren sanatçılarımızdandır. Onun resmi sessiz bir değişim geçirmiştir. Pekmezci'nin resimleri, doğrudan doğruya renkçi bir bakış açısını egemen kılan bir üsluba yönelmiştir. Çizgisel oluşumlara öncelik tanıyan bir espriyi resimlerinde kullanan Pekmezci, Çağdaş Türk Resmi içinde özgün baskıları ile verimli ve üretken bir konuma gelmiştir(Sertcan,1992).

Sanatın öğretimi ve yayılması yönünde yoğun çaba harcayan Hasan Pekmezci, içinde kaynayan resim aşkı, eğitimciliği ve yetiştirdiği çok sayıda sanatçı- eğitimci ile Türk Resim Sanatı'nın gelişimi içerisinde haklı bir üne kavuşmuş başarılı bir ressam ve sanat eğitimcisidir.

6.1. Sergileri

6.1.1.Yurtiçi Sergileri

- 1969 Devlet Resim ve Heykel Sergisi - Ankara, İstanbul, İzmir.
- 1969 Sanat Tenkitçileri Cemiyeti Karma Sergisi - Ankara
- 1970 Devlet Resim ve Heykel Sergisi - Ankara, İstanbul, İzmir
- 1971 TRT Sergisi - Ankara
- 1971 Devlet Güzel Sanatlar Galerisi - Ankara
- 1971 Devlet Resim ve Heykel Sergisi - Ankara, İstanbul, İzmir.

1972 Modern Sanatlar Galerisi - İzmir
1972 Devlet Resim ve Heykel Sergisi - Ankara, İstanbul, İzmir
1973 Devlet Resim ve Heykel Sergisi - Ankara, İstanbul, İzmir
1974 DYOSergisi-İstanbul, Ankara, İzmir
1974 Devlet Resim ve Heykel Sergisi-Ankara
1976 Devlet Resim ve Heykel Sergisi - Ankara
1978 Alman Kültür Merkezi - Ankara
1979 Güzel Sanatlar Galerisi - Ankara
1979 DYO Sergisi - İstanbul, Ankara, İzmir
1979 DGSA - İstanbul
1979 Başkent Ressamları Sergisi - Ankara, İstanbul
1979 Galata Sanat Galerisi - İstanbul
1979 Devlet Resim ve Heykel Sergisi - Ankara
1979 Devlet Güzel Sanatlar Galerisi – Balıkesir
1980 Yaprak Sanat Galerisi - Ankara
1980 Devlet Güzel Sanatlar Galerisi - Ankara
1980 Devlet Resim ve Heykel Sergisi - Ankara
1980 DYO Sergisi - İstanbul, Ankara, İzmir.
1981 Sergi 81, Halk Tiyatrosu - Ankara
1981 Ankara' lı Sanatçılar Karma Resim Sergisi - Ankara
1981 Sanat Kurumu Galerisi - Ankara
1981 AİTİA Gazetecilik Y O - Ankara
1981 Günümüz Sanatçıları 2. Açık hava Sergisi - İstanbul
1981 Kültür Bakanlığı Sergisi - Ankara
1981 DYO Sergisi - İzmir, İstanbul, Ankara
1981 İstanbul Sanat Bayramı Yeni Eğilimler Sergisi - İstanbul
1981 Güzel Sanatlar Galerisi - Ankara
1981 Vakko Yarışmalı Sergisi - Ankara
1981 Görsel Sanatlar Sergisi - Ankara
1981 Yeni Eğilimler Sergisi - İstanbul
1982 Vakko Sanat Galerisi - Ankara
1982 Osmanbey Akbank Sanat Galerisi - İstanbul
1982 Ankara Kanser Derneği Sergisi - Ankara

1982 Devlet Resim Heykel Sergisi - Ankara
1982 Vakko Resim Yarışması - Ankara
1982 T.P.A.O Resim Sergisi - Ankara
1982 Abdi İpekçi Sergisi - İstanbul
1982 Özgün Baskı Sergisi, Dost Sanat Ortamı - Ankara
1983 Kibele Sanat Galerisi - Ankara
1983 Devlet Resim Heykel Sergisi - Ankara
1983 Galeri Z Karma Resim Sergisi - Ankara
1983 TÖBAV Karma Resim Sergisi - Ankara
1983 B.R.H.D Sergisi 100. Yıl Galerisi - Ankara
1983 DYO Sergisi - Ankara
1983 Zonguldak Vakfı Yarışmalı Sergisi
1983 Mersin Kültür ve Sanat Haftası Resim Sergisi
1983 Amerikan Kültür Merkezi - Ankara
1983 B.R.H.D. Sergisi - Ankara, İstanbul, İzmir
1983 Sanat Kurumu Karma Sergisi - Ankara
1983 TPAO Karma resim Sergisi - Ankara
1983 Dil Tarih Coğrafya Fakültesi - Ankara
1984 Galeri Z Karma Resim Sergisi - Ankara
1984 DYO Sergisi - İzmir, İstanbul, Ankara
1984 Yapı Kredi Sanat Galerisi - İstanbul
1984 Devlet Resim ve Heykel Sergisi - Ankara
1984 Viking Baskıresim Sergisi - İstanbul, Ankara, İzmir
1984 Eskill Sanat Galerisi - Ankara
1984 100. Yıl Sanat Galerisi - Ankara
1984 Yunus Emre Yarışmalı Sergisi - Eskişehir
1984 İnönü Vakfı Sergisi - Ankara
1984 Kibele Sanat Galerisi - Ankara
1984 TPAO Resim Sergisi - Ankara
1984 Yapı Kredi Sanat Galerisi - Ankara
1987 Pinokyo Sanat Galerisi – Ankara
1984 Irak Kültür Merkezi - Ankara
1984 Ankara'lı Sanatçılar Özgünbaskı Sergisi - Ankara
1985 Dönüşüm Sanat Galerisi - Ankara

1985 Devlet Resim ve Heykel Sergisi - Ankara
1985 Galeri Selvin - Ankara
1985 DYO Sergisi - İzmir, İstanbul, Ankara, Bursa
1985 Viking Baskı Resim Sergisi, İzmir-İstanbul-Ankara
1985 Lale Sanat Galerisi - Ankara
1986 Alman Kültür Merkezi - Ankara
1986 Galeri Atölye - Ankara
1986 Devlet Resim ve Heykel Sergisi - Ankara
1986 DYO Sergisi - İzmir, İstanbul, Ankara
1986 Kültür Bakanlığı D.G.S. Galerisi - Ankara
1986 Çağdaş Türk Plastik Sanatları Sergisi - Ankara
1986 Esbank Sanat Galerisi - Eskişehir
1986 Türk-İngiliz Kültür Derneği - Ankara
1986 Talih Kuşu Sanat Galerisi - Ankara
1987 DYO Sergisi - İzmir, Adana, Ankara, İstanbul, Bursa
1987 Kaufhof Sergisi - Ankara
1987 Galeri Atölye - Ankara
1987 S. Taran Anısına, D.G.S.A. - Ankara
1987 Devlet Resim ve Heykel Sergisi - Ankara
1988 Türk - İngiliz Kültür Derneği - Ankara
1988 H.Ü. Güz. San. Fak. Öğretim Elemanları Sergisi
1988 Özgün Baskı Sergisi, Kültür Bakanlığı - Bodrum, Marmaris Kuşadası, Çeşme
1988 Timpex Sanat Galerisi - Ankara
1988 Maya Sanat Galerisi - Ankara
1988 Rena Sanat Galerisi - Antalya
1988 Konyalı Sanatçılar Sergisi, Ticaret Odası - Konya
1988 Raptiye Sanat Galerisi - Ankara
1988 Çizgi Sanat Galerisi – İzmir
1988 1988 Akdeniz Sanat Galerisi - Ankara
1989 1988 TED Ankara Koleji Mezunları Derneği Sergisi - Ankara
1989 BRHD İngiliz Kültür Derneği Sergisi - Ankara
1989 Doku Sanat Galerisi - Ankara
1989 DYO Sergisi - İzmir, Ankara, İstanbul
1989 Vakıflar Bankası Konferans Salonu Fuayesi - Ankara

1989 Şekerbank Sanat Galerisi – Ankara
1989 Şekerbank Sanat Galerisi - Ankara
1989 Leonardo Sanat Galerisi - İzmir
1990 Gorbun Sanat Galerisi - İstanbul
1990 Armoni Sanat Galerisi - Ankara
1991 Palet Sanat Galerisi - Eskişehir
1992 Armoni Sanat Galerisi - Ankara
1992 Esbank Sanat Galerisi - İzmir
1993 Adana Çimento Sanayi Sanat Galerisi - Adana
1993 Milli Piyango Sanat Galerisi - Ankara
1994 Kale İçi Sanat evi – Antalya
1994DestiSanatGalerisi-Ankara
1994 Emlak Bankası Sanat Galerisi - Ankara
1994 Kalkınma Bankası Sanat Galerisi-Antalya
1994 Çankırı Devlet Güzel Sanatlar Galerisi - Çankırı
1995 Şekerbank Sanat Galerisi - Ankara
1996 Esbank Sanat Galerisi – İzmir
1989 Maya Sanat Galerisi - Ankara
1989 TMO Sergisi - Ankara
1989 Emlakbank Sanat Galerisi - Ankara
1989 Devlet Resim ve Heykel Sergisi - Ankara
1989 Raptiye Sanat evi - Ankara
1989 Armoni Sanat Galerisi - Ankara
1989 Leonardo Sanat Galerisi - İzmir
1990 DYO Sergisi - Ankara, İstanbul, İzmir
1990 Galeri Z - Ankara
1990 Devlet Resim Heykel Sergisi - Ankara
1990 Marjinal Galeri - Ankara
1990 Esbank Yunus Emre Sergisi - Eskişehir
1990 Maya Galerisi - Ankara
1990 Armoni Sanat Galerisi - Ankara
1990 Devlet Baskiresim Sergisi - Ankara
1990 Şekerbank Sanat Galerisi - Ankara
1991 Milli Piyango Sanat Galerisi - Ankara

1991 Esbank Sanat Galerisi - Eskişehir
1991 Ankara Beymen Bedesten - Ankara
1991 Türk İngiliz Derneği - Ankara
1991 Arel Sanat Galerisi - Ankara
1991 Arda Sanat Galerisi - Ankara
1991 Temizocak Sanat Galerisi – İzmir
1991 Dışişleri Mensupları Sergisi - Ankara
1991 BRHD İş Bankası Sanat Galerisi - Ankara
1991 BRHD Vakıfbank Sanat Galerisi - Ankara
1991 Akpınar Sanat Galerisi - Ankara
1991 Devlet Resim Sergisi
1991 Devlet Baskıresim Sergisi
1991 Cüzzam Derneği Sergisi - Ankara
1991 DYO Resim Sergisi - Ankara, İstanbul, İzmir, Bursa, Trabzon
1991 D.G.S.G. - Ankara
1991 Galeri Mi-ge - Ankara
1991 Galeri Vender - Ankara
1991 DYO Baskıresim Yarışması - Ankara, İstanbul, İzmir, Bursa, Trabzon
1991 BRHD Ordu Sergisi - Ordu
1991 Merkez Bankası Kültür Sitesi - Ankara
1991 Resim Heykel Müzesi - Ankara
1992 BRHD Milli Piyango Sanat Galerisi - Ankara
1992 Teke Sanat Galerisi - Ankara
1992 Devlet Resim Sergisi - Ankara
1992 Devlet Baskı Resim Sergisi - Ankara
1992 Milli Piyango Sanat Galerisi - Ankara
1992 Devlet Güzel Sanatlar Galerisi - Kırşehir
1992 Ankara Sanatevi - Ankara
1992 Soyut Galeri - Ankara
1992 Akdeniz Galeri - Ankara
1992 HP Galen - Kıbrıs
1992 Gorbon Koleksiyonu - İstanbul
1992 Karşıyaka Rotary Klubü - İzmir

1993 Aydınlık Sergisi - Ankara
1993 Esbank 10. Resim Sergisi
1993 Milli Piyango Sanat Galerisi - Ankara
1993 Soyut Galen - Ankara
1993 Çek Sergisi - Ankara
1993 Rotary Sanat Klubü - İzmir
1993 H.Ü. Tıp Fak. Kuruluş Yılı Sergisi - Ankara
1993 Vakıfbank Sanat Galerisi - Ankara
1993 Galeri Mekik - Ankara
1993 Kardelen Sanat Galerisi - Ankara
1993 DYO Sergisi - İstanbul, Ankara, İzmir
1993 Şekerbank Sanat Galerisi – Ankara
1994 Karma Resim Sergisi - Esenboğa köyü, Ankara
1994 İlayda Sanat Galerisi - Ankara
1994 Sevgi Hastanesi - Ankara
1994 Merkez Bankası Kültür Sitesi - Ankara
1994 Milli Piyango Sanat Galerisi - Ankara
1994 Desti Sanat Galerisi
1995 Batıkent Sanat Galerisi - Ankara
1995 Kardelen Sanat Galerisi - Ankara
1995 Tuna Tanıtım Sergisi - İstanbul
1996 Türk İngiliz Kültür Derneği - Ankara
1996 Başak Sigorta Galerisi - Ankara
1996 Angora Evleri - Ankara
1996 Ziraat Sanat Galerisi - Ankara
1996 Sevgi Sanat Galerisi - Ankara
1996 Tobav Sanat Galerisi - Ankara
1996 Devlet Güzel Sanatlar Galerisi - Eskişehir
1996 Görece Sanat Galerisi - Ankara
1996 ODTÜ Sanat Galerisi - Ankara
1997 Ziraat Bankası Sanat Galerisi - Ankara
1997 Anatolia Sanat Galerisi - Ankara
1997 Baskıresim, Anatolia Sanat Galerisi - Ankara

1997 Tema Sanat Vakfı - Ankara
1997 Atlı Spor Klübü - Ankara
1997 Anatolia Sanat Galerisi (Eğitim Gönüllüleri Vakfı yararına)
1997 Genç Müteşebbisler Vakfı - Ankara
1997 Galeri İda - Ankara
1997 Altanay Sanat Galerisi – Ankara
1997 Halk Bank Sanat Galerisi-Nene Hatun Caddesi-Ankara
1998 Ziraat Bankası Sanat Galerisi-Mithatpaşa Cad. – Ankara
1998 Cumhuriyet Üniversitesi Sanat Galerisi – Sivas
1999 Anatolia Sanat Galerisi – Uğur Mumcu Sokak – GOP-Ankara
2000 Vakıf Bank Sanat Galerisi – İstanbul
2000 İMBK Sanat Galerisi – Oran Kenti –Ankara
2001 Scala Sanat Galerisi – Eskişehir
2002 Galeri Şans – Çevre Sokak-Çankaya-Ankara
2003 Doku Sanat Galerisi – İstanbul
2003 Soyut Sanat Galerisi – Kızılay-Ankara
2005 Nurol Sanat Galerisi – Çankaya – Ankara
2006 İDEA Sanat Galerisi – Konya

6.1.2. Yurtdışı Sergileri

1978 Başkent Sanatçıları sergisi -Sofya
1983 Balkan Ülkeleri Uluslar arası Plastik Sanatlar Sergisi-Bükreş
1984 Çağdaş Türk Sanatı Sergisi -Cezayir (Kültür Bakanlığı)
1985 Avrupa Kültür Forumu-Budapeşte-Macaristan (Bu sergiye katılan resim,
Budapeşte Çağdaş Sanatlar Müzesine satın alındı.)
1989 Şili Bienali (Resimler Bienal Katalogunda yer aldı.)
1991 Osaka Trienali (7370 eserin katıldığı bu yarışmada sanatçı, Türkiye'yi temsil eden
tek sanatçı oldu, Bienal katalogunda yer aldı.
1994 Çağdaş Türk Sanatı Sergisi-Rabat
1997 Paris, Brüksel, Köln, Rotterdam (Sanatçı bu sergilerin açılışlarına katıldı. Müze
ve sanat merkezlerinde incelemeler yaptı.)
1998 İslamabad- Pakistan (Sanatçı bu serginin açılışında bulundu, Pakistan müzelerinde

ve Güzel Sanatlar Fakültelerinde incelemeler yaptı).

- 1999 Moldova Sergisi (Bir grup sanatçı ile)
1999 Atina Sergisi (Akademili Sanatçılar Grubu)
1992 Turkish Painting Exhibition - Çin
1993 Contemporary Turkish Painting - Moscovv
1986 Contemporary Turkish Original Print Exhibition - Yugoslavya, Arnavutluk,
Finlandiya
1995 Contomporary Turkish Painting - Huston (Kataloglu Sergi)
1997 Paris, Brüksel, Köln, Rotterdam, İslamabad
2002 Kore/incheon, Seoul (Kataloglu sergi)

6.2. Ödülleri

- 1978 Kavsh Grafik Semineri - Başarı Ödülü (Ankara): Yapılış tekniği
Gravürdür. Sanatçının kendi koleksiyonundadır.
- 1979 DYO Yarışmalı Sergisi - Mansiyon (İstanbul, Ankara, İzmir): Yapılış
Tekniği yağlıboyadır. DYO'nun koleksiyonunda yer almaktadır.
- 1979 İsmail Hakkı Tonguç Büstü Yarışması - 3. Ödülü (Ankara): Alçıdan yapılmış
bir büsttür. Gazi Eğitim Fakültesi Müzesinde yer almaktadır.
- 1981 Kültür Bakanlığı Kurtuluş Savaşı ve Atatürk Devrimleri Yarışması Devlet
Mansiyonu (Ankara): Yapılış tekniği yağlıboyadır. Kurtuluş Savaşı
Müzesi'ndedir.
- 1981 DYO Kurtuluş Savaşı Yarışması - Devlet Mansiyonu (İstanbul, Ankara,
İzmir): Yapılış tekniği yağlıboyadır. DYO'nun koleksiyonunda yer almaktadır.
- 1981 DYO Kurtuluş Savaşı Yarışması - Gravür Başarı Belgesi (İstanbul, Ankara,
İzmir): Yapılış tekniği gravürdür. DYO'nun koleksiyonunda yer almaktadır.
- 1982 Devlet Resim ve Heykel Sergisi Yarışması - Resim Başarı Ödülü (Ankara):
Yapılış tekniği yağlıboyadır. Resim-Heykel Müzesi'nde yer almaktadır.
- 1982 Vakko Ankara Konulu Resim Yarışması - Mansiyon (İstanbul):
Yapılış tekniği: Yağlıboyadır. Vakko'nun koleksiyonundadır.
- 1983 Zonguldak Vakfı Resim Yarışması - Mansiyon (Zonguldak):
Yapılış tekniği yağlıboyadır. Vakıfta yer almaktadır.
- 1983 Yunus Emre Resim Yarışması - 2.'lik Ödülü (Eskişehir):

- Yapılış tekniği yağlıboyadır. Yunus Emre Vakfında yer almaktadır.
- 1984 Devlet Resim ve Heykel Sergisi - Başarı Ödülü (Ankara): Yapılış tekniği baskıresimdir. Devlet Resim ve Heykel Müzesi'nde yer almaktadır.
- 1984 Viking Baskıresim Yarışması - Mansiyon (İzmir): Yapılış tekniği baskıresimdir. DYO'nun koleksiyonunda yer almaktadır.
- 1985 Viking Baskıresim Yarışması - Mansiyon (İzmir): Yapılış tekniği baskıresimdir. DYO'nun koleksiyonunda yer almaktadır.
- 1986 Viking Baskı Resim Yarışması - Başarı Ödülü (İzmir): Yapılış tekniği baskıresimdir. DYO'nun koleksiyonunda yer almaktadır.
- 1989 Devlet Resim Heykel Sergisi - Mansiyon (Ankara): Yapılış tekniği baskıresimdir. Resim Heykel Müzesi'nde yer almaktadır.
- 1990 DYO Resim Sergisi - Mansiyon (İstanbul, Ankara, İzmir): Yapılış tekniği Yağlıboyadır. DYO'nun koleksiyonundadır.
- 1990 Devlet Resim ve Heykel Sergisi - Mansiyon (Ankara): Yapılış tekniği Yağlıboyadır. Resim ve Heykel Müzesi'nde yer almaktadır.
- 1991 Baskıresim yarışması - Baskı Ödülü (İstanbul, Ankara, İzmir) Yapılış Tekniği DYO' nun koleksiyonundadır.

VII. BÖLÜM

7. HASAN PEKMEZCİ'NİN SANAT EĞİTİMİNE KATKILARI

7.1. Eğitimciliği

Araştıran, sorgulayan, yeni teknikler ve eğitim stratejileri bulmaya çalışan, kırk yıllık bir birikime ve deneyime sahip olan Hasan Pekmezci, tecrübeli bir sanat eğitimcisidir. Sanat ve sanat eğitimi alanında, yazınsal ve düşünsel bazda birçok esere imza atmıştır.

Pekmezci, öğrencilik hayatı boyunca ilkokuldan, üniversiteye kadar her dönemde, alanında uzman, çok değerli öğretmenlerden, çok nitelikli bir eğitim almıştır. Öğretmenlerinin, öğrencilere yaklaşımları ve davranışları, Pekmezci'ye kendi eğitimcilik hayatında örnek teşkil etmiştir. Pekmezci, bununla ilgili anılarından bir örneği şöyle anlatmaktadır:

“Enver Naci Gökşen'le ilgili ilginç bir anım var. İyi bir eğitimcinin, sanatçı duyarlığı ile eğitimi birleştirmiş bir eğitimcinin tavrı olarak... Öğretmen okulu son sınıf öğrencisiydik. Sınıfımdan kız arkadaşım vardı. Bir gün E. N. Gökşen, pazar günü, kız arkadaşımı da alıp, evlerine gelmemi istedi. Davet etti. Biz süslendik, hazırlandık. Esentepe Gazeteciler Mahallesi, Dergiler Sk. 10 numaraya gittik. Kapıda karşıladı bizi. Eve girdiğimizde, eşinin çok güzel bir sofraya hazırladığını gördük. Pastalar, kekler, çörekler... Enver Naci Bey, şiirlerini, öykülerini okudu bize. O günlerde çıkmak üzere olan 'Elebaşı' adlı öykü kitabının taslaklarını gösterdi. Düşüncelerimizi sordu. Kitaplarından imzaladı. Akşama dek misafir etti bizi. Benden 'Kuyucaklı Yusuf' romanını okuyup, özetlememi ve romanla ilgili kişisel görüşlerimi, yorumlarımı istedi. Kapıya dek, hatta durağa kadar uğurladı. Ona birlikte gittiğimiz kız arkadaşım şu an benim 39 yıllık arkadaşım ve eşim.”

Bu örnek, Pekmezci'nin eğitim yaşamında çok belirleyici olmuştur. Öğrencilere karşı önyargıyla davranmamayı, sezgili ve anlayışlı olmayı öğrenmiş Gökşen'den. Öğrenciyi kesinlikle çok iyi tanımak ve sonra o öğrenciye biçim vermek, verebilmek gücünü bulmak gerektiğini söyleyen Pekmezci; öğrencisini, eğitimin temel malzemesi olan öğrencisini, gereğince tanıyamayan, tanıma çabası içinde olmayan bir

eğitimcinin, başarılı bir eğitimci olacağına inanmamaktadır. Tuğlayı tanımayan duvarcı ustasının usta sayılmayacağı gibi.

Pekmezci, diğer hocası Selahattin Taran hakkında, “Çoğu klasik okullarda, klasik anlayışla öğretmen öğrenci ilişkilerinde kız arkadaşı olan erkek, erkek arkadaşı olan kız öğrenci, potansiyel suçlu diye görülür. Bundan kırk yıl önce, Enver Naci'nin tavrının ne kadar öğrenciyi tanımaya dayalı bir tavır olduğu görülmektedir. Ünlü ressam ve eğitimci Selahattin Taran adı geçince bizim kuşaktan herkesin gözleri parlar, belki anasını babasını anımsarken bu duyguyu yaşamaz. Müthiş bir eğitimci, sınıfta 40 öğrenci varsa, 40'ını da tüm yönleriyle tanıma çabası içinde olan bir sanatçı- eğitimciydi. Benzer tavırları bize kimlik ve kişilik kazandıracak, özgüven verecek sayısız yukarıdaki örneğin benzeri örneği Selahattin Taran hocamızdan görmüşüzdür. Yüzümüze bakar, ne ihtiyacımız olduğunu bilirdi. Bugünün ünlü reklamcılarında Ali Taran'ın babası. Öğrenciye değer veren, rencide etmeyen... Kendi kitaplarını, maddi olanağını öğrenciye açık tutan bir eğitimciydi. Bu hocalardan ders aldığımız için çok şanslıydık.”(www.Penceredergisi.com).

Pekmezci, sanatı ve sanat eğitimini hayatının odak noktasına oturtmuş, kendini bu uğurda adanmış bir insandır. Sanatçı kişiliği ile birbirinden güzel eserler üretirken, bir taraftan da sürekli düşünmüş, araştırmış, incelemiş ve birikimlerini yazmıştır. Türk sanat eğitimine birbirinden değerli birçok kitap kazandırmış, sanat ve sanat eğitimi adına önemli hizmetlere imza atmıştır.

7.2. Sanat Eğitimi Görüşleri

Sanat eğitimi, her şeyden önce başkalarının yada genelin sezemediğini sezebilen, görmediğini görebilen, keşfedilen bir birikimin, kapasitesinin sonucudur(Pekmezci, 2001).

Sanat eğitimi, sadece okul eğitimi(örgün eğitim) ile sağlanamaz. Onu destekleyen, besleyen dinamikler mutlaka bulunmalıdır. Sergiler, müzeler, galeriler, konferanslar; kitap, dergi ve her türlü görsel-işitsel iletişim araçları okul eğitimini tutarlı kılan öğelerdir(Pekmezci, 1997).

Sorumluluğunun bilincinde olan, kendini iyi yetiştirmiş eğitimciler, koşullar ne olursa olsun öğrencilerini yönlendirmeyi, onlara sanat sevgisi vermeyi başaracaklardır. Sanat eğitimcisinin amacı, bütün öğrencileri ressam, sanatçı yapmak değildir. Sanatı sevdirmek, ondan tad almasını, ona saygı göstermesini benimsetmek te başarıdır(Pekmezci, 1997).

Sanat eğitimi, okullarda sınırlı ders saatlerinde salt resim yapmak ta değildir. Çocukta estetik haz ve ilgi uyandırmaktır. Uyanan bu ilgi ve duyarlılığı eğiterek geliştirmek, çocuğun doğaya, dünyaya bakış açısını zenginleştirmek, onun kendisini özgürce ve özgün olarak anlatmasını sağlamak gibi geniş açılı amaçları kapsar. Sanat eğitimi, Baudelaire'nin vurguladığı gibi, evrensel bir dil olan sanat dilini içerir. Read(1981)'e göre, "görünen bütün evren, bir imajlar ve işaretler sergisidir. Hayal gücü bu imaj ve işaretlere izafi bir değer verir." Bu değerleri sadece sanat eğitimi verebilir(Pekmezci, 1997).

Pekmezci'ye göre başkaları için hiç anlamı olmayan şeylerden özgün bir şeyler çıkarabilmek sanata özgü bir eylemdir. Bunun içinde sezgi eğitimine çok önem verilmesi gerektiğini belirtmektedir. "Bir çiçek resmi yapan insanın o çiçeğin içine burnunu sokması, yaprakları arasında gezinmesi, dokunma duygusuyla onun doyumunu alabilmesi gerekli. Değilse yapılacak çiçek, teknik bir çizimden öteye gidemez. Botanikçiler bunun alasını yapmaktadır. Örneğin bir insanı çizerken; onun etiyle, kemiğiyle, bütün yaşamsallığıyla, canlılığıyla, ruhuyla, iletişim kurmadan çizilecek bir insan resmi de yine anatomi çizimcilerinin yaptığı bir eylem olarak kalacaktır. Sanatçı bunların hepsini duyumsayabilen, içinde, yüreğinde, beyninde kıvılcımlar oluşturabilen kişidir. Ancak böyle olursa yaptığı da sanat olur. Çünkü sanatçı, resmine konu edindiği her şeyin özüne, gizine inmesini bilen ve bunu anlatıma dönüştürebilme gücüne sahip olan insandır."(www.PencereDerGisi.com).

Pekmezci, sanat eğitiminin ve sanat eyleminin konu, teknik, yol ve yöntemlerin; duygu ve düşüncelerin özgürce anlatımı olduğunu, her yönüyle kişinin kendine ve kimliğine saygılı bir etkinlikler bütünü olduğunu belirtmektedir. Toplumdaki yanlış kurallar, formüller, kısıtlamalar ve alışkanlıkların sanatsal eylemlerle ortadan kaldırılması gerektiğini belirtmektedir. Bu yanlışlıkların yerine, duyguların, gözlemlerin, duyuların; çizgilerle, renklerle, mısralarla, melodilerle anlatılarak sanata

dönüştüğü bir ortam oluşturmak, toplumların en öncelikli hedefi ve ideali olması gerektiğini vurgulamaktadır.

“Sanat eğitimi, soyut düşünebilme, analiz ve sorgulama çalışmalarının en yoğun yaşandığı bir alandır.” Bu nedenle, bireye 0-15 yaş arası sanat eğitiminin özgürlükçü ve araştırmacı yönünün kazandırılması gerektiğini ve farklı alanlarda bile doğal bir kazanım haline geleceğini belirtmektedir.

“Sanat eğitimi nedir?” sorusuna, “sanat eğitimi kendi iç dinamiği gereği, geçmişten günümüze kadar değişik boyutları ile sürekli irdelenen ve tartışılan bir alan olma özelliğini günümüzde de yoğun olarak sürdürmektedir” diyerek, Bu konudaki tartışmalar iki önemli başlık altında incelemiştir.

1. Salt sanatı temel alan ve bireyin yada toplumun, duygularının eğitimi; sanatsal edinimleri, sanat üretimlerini ve sanatın etki boyutlarını tartışan yada amaç edinen sanat eğitimi.

2. Sanatı değişen yaşam koşullarına uyum sağlamada, yeni durumlara, yeni yaratıcı çözümler üretmede bireyin yada toplumun genel eğitiminde mihver sayan, sanat yolu ile eğitim. Bu iki alan, kendi kavramları ile, en çok tartışılan konular arasındadır. Bu gün eğitim sistemi içinde yer alan bu iki anlayış yada bakış açısı ayrı ayrı değerlendirildiğinde, salt sanat eğitimi amaçlayan anlayışın sanata ilgi duyanların eğitim ve binlerce insan içinden sanata ilgi duyan birkaç kişinin veya sanatçı olmayı hedefleyenlerin eğitim aşamalarına yön vermek anlamına gelmektedir. Tıpkı, matematikçi yetiştirmek, fen bilimci yetiştirmek gibi bir eğilim, sanatın sadece belli bir kesim tarafından yapılabileceği, onların dışındakilerin bir bölümünün de belki hobi olarak ilgileneceği ama geniş bir kesimin buna ihtiyacı olmayacağı düşüncesine dayanır. Bu nedenle de herkesin bu eğitimden geçmesi zorunlu ve gerekli görülmez. Böylece herkesle uğraşmanın bir anlamı yoktur anlayışı hakimdir. Bu eğilim sadece seçkinleri amaçlayan bir anlayıştır. Sanatı belli bir kesimin tekeline bırakmaktır (Pekmezci, 2001).

İkinci anlayış, “herkesin sanattan nasipleneceği bir nokta mutlaka vardır” inancındadır. Sanattan nasiplenmiş bir fizikçi, bir matematikçi, bir sosyal bilimcinin alanlarına ve dünyaya bakış açılarının çok farklı olacağı inancında ve savındadır. Sanatın araştırmacı, tahlilci, özgürlükçü özgün yanı, bu niteliklerin diğer alanlara

taşınmasına önemli katkılar getireceği inancı, sanat yolu ile eğitimin önemli dayanaklarından. Bütün insanları sanatçı yapmak şart değildir, mümkün de değildir. Ama bütün insanlara sanatsal bazı zevklerin, beğenilerin, estetik değerlerin verilebilmesi mümkündür. Bunların içinden üstün nitelikli sanatçılar da çıkabilecektir. Bu başarı kuşkusuz eğilimlerin tutku derecesine bağlıdır.”(Pekmezci 2001)

Pekmezci, Çağdaş eğitimin ve bu bağlamda sanat eğitiminin kişilik eğitime ve insani değerler birikimine yansımaları ve katkılarını şu başlıklar altında toplamaktadır:

-Öğrenciye kimliğini ve kişiliğine kazandırma, kişilik eğitimi öğrencinin kendi cevherini keşfetme ve onu geliştirme, bu cevheri başkalarına ve topluma sunma.

-Ben yerine biz diyerek, bireyci ve bireysel çıkarıcı insan yerine, paylaşımcı insan yaratma.

-Toplumunu-insanını, ilkesini, doğasını, tarihi ve doğal zenginliklerini tanıma ona sahip çıkma.

-Körü körüne tekrarlamak yerine, tarihini, edebiyatını, sanatını, tanıma, sorgulama, tahlil etme, onu geliştirme ve yüceltme.

-Düşüncelerini, ideallerini, inançlarını başkalarının güdümüne yada ipoteği altına koymadan, yani beynini, inançlarını tutsak etmeden kendi doğrularını bulma.

-Dünya'nın sadece kendi çapı kadar olmadığını, dünyayı tanımanın, evrensel kültürü tanımanın kaçınılmaz olduğunun farkında olma.

-Üretime, emeğe saygının bu ülkeye ve dünya insanlığına katkıda bulunan herkese karşı vefa göstermenin bir etik değer olduğu.

-Bilim, kültür ve sanatın vazgeçilmez ve öncelikli değerler olduğuna inanma.

-Toplumları yücelten, önder kimlikli insanların, ürkek, pasif, korkak olmayacaklarını; aktif, gözü pek, donanımlı ve devrimci ruhlu olduklarını kavrama.

-“Üretmeyen tüketmeye hakkı olmadığını” yaşam felsefesi yapma.

-Sevgi ve saygının çıkarıcı, en yüce insani ilişkiler olduğunu, çıkarıcı ve iki yüzlü ilişkilerin eninde sonunda insanların ayağına dolaşan, yüz karası-aşağılık davranışlar olduğunu özümleme.

-Toplumsal sorunlarla ilgilenmenin, önemli yurttaşlık görevi olduğuna inanma.

-Bedavacı, asalak, türedi insan tipi yerine, alın teri ile üreten, üretmenin onurunu yaşayan ve tüketimin değerini bilen tutumlu insan.

-Ülke ve ulus sevgisinin, boş sözlerle oluşamayacağını, bunun ancak çalışkanlıkla, her insanın kendi varlığını, öz cevherini, yaratıcılığını özveri ile ortaya koyabilmesi ile mümkündür.

-Uygulamayı, taklitçilik, aktarmacılık, kapkaççılık olarak algılamak yerine; kendi yaratıcılığı ile özgün kimliğini ortaya koyarak çağdaşlaşabilmek olduğunu anlayabilme.

Pekmezci, bu ilkelerin daha da çoğaltılabileceğini; insanlara yurt ve insan sevgisinin aşılanabileceği, insan olmanın onur ve gururunun ancak bu bilinçle yaşanılır hale geleceğini belirtmektedir.

Pekmezci, çağdaş ve uygar toplumları tanımlarken, “toplumları meydana getiren bireylerinin niteliklerini ve kapasitelerini yükseltmesini bilen toplumlardır” diye ifade etmektedir.

Ancak nitelikli, donanımlı, birikimli insanlar toplumların yücelmesini sağlar. Onur ve kimlik kazanır. Nitelikli insanlardan oluşan toplumun gücü kültürel, sanatsal, sosyal ve ekonomik dengelere yansır; uluslar arası iletişim, etkileşim ve söz sahipliği bu güçten beslenir. Nitelikli insanlardan oluşan bir toplumdaki her meslek grubunda da kalitenin kendiliğinden oluşacağı kuşkusuzdur(Pekmezci, 2001).

Pekmezci, toplum-insan-eğitim-sanat dörtgeninden oluşan bu olguların ve kavramların birbirleri ile olan etkileşimi doğru amaçlarla planlı, programlı bir şekilde yapılandırılması gerektiğini vurgulamaktadır. Aynı zamanda, toplumumuzun, yerinde saymadan hep ilerleyeceğini, yeniliklere açık bir hal alacağını, böylece toplumsal olarak çok iyi niteliklerle donatılacağımızı belirtmektedir.

Pekmezci'nin, ilköğretimde, öğretmen-sanat eğitimcisi sorunu hakkındaki görüş ve düşünceleri şöyledir: “Eğitim sistemimizin bugün için en önemli sorunu, eğitimde devamlılık, öğretmen yetiştirmede devamlılık gibi temel konulara tutarlı bir yol izlenememesidir. Her şey birbirinden kopuktur. Örneğin, okul öncesi eğitimle ilkokullar, ilkokullarla ortaokullar, ortaokullarla liseler, Meslek liseleri ile üst eğitim kurumları olan ilgili üniversite ve fakülteler birikirinden kopuk hareket etmektedirler. Bugün okullarımıza öğretmen yetiştiren öğretmen kaynakları da çok çeşitlidir. Kız Meslek Liseleri, Mesleki Eğitim Fakülteleri, Yaygın Eğitim Fakülteleri, Eğitim Fakülteleri, Güzel Sanatlar Fakülteleri gibi

kaynakların kendi aralarında bile, bir iletişimden söz edilememektedir. Bu kurumlar arasında sanata bakış, sanat eğitimi anlayışı yönünden bile önemli anlayış farklılıkları vardır. Buna rağmen aynı okulda birlikte görev yapmak zorunda olan bu farklılıkların, başarılı sonuçlar almalarını beklemek, fazla iyimserlik olacaktır (Pekmezci, 1997).

Okulların, öğretmen yetiştiren eğitim fakültelerinin sayılarını artırmaktan çok niteliklerini, kendi içlerindeki tutarlılıklarını, kalitelerini artırmak, sadece resim öğretmeni yerine, tam donanımlı sanat eğitimcisi yetiştirmek gerekmektedir. Çünkü tutarlı bir sanat eğitimi, insanların beynine, aklına, inancına başkalarının ipotek koymasına izin vermeme eğitimidir. (Pekmezci, 1997).

7.3. Kitapları

Hasan Pekmezci, resimlerinde olduğu kadar sanat ve sanat eğitimi alanında, yazınsal ve düşünsel bazda birçok esere imza atmıştır. Yazdığı kitaplar, alanında önemli bir eksiği kapatıcı nitelikte olup, her biri köklü ve disiplinli bir bilgi birikimine ve yoğun araştırma-inceleme sürecine dayanan çok önemli kaynaklardır. Pekmezci, eğitimciliği süresince, sorumluluğunun bilincinde olan, aydın-eğitimci duyarlılığıyla, araştırma, inceleme, gezi, gözlem gibi ilimsel ve bilimsel çalışmalarını aralıksız sürdürmüştür. Sanatçı bu disiplinli çalışmalarının sonucunda, Türk Sanatı ve sanat eğitimi için önemli kaynaklar ortaya koymuştur. Kitaplarının yanında, makale, bildiri, sanat yazıları, gibi yazınsal bazda birçok çalışmaya da imza atmıştır.

Hasan Pekmezci, kitapları konusunda, “kitaptan aldığım tadı hiçbir şeye değişmem. Çünkü bir resim yapıldığı zaman, durumu iyi olan parasını verip, duvarına asabilir. Ama kitap bambaşkadır. Artık o genelin malıdır. Bu nedenle kitabın resme göre etkisi daha fazla olmaktadır.

Yazı alanında beş kitap yazdım. Eğitimci olduğum için, kitaplarım eğitim alanında uzun süre okullarda okutuldu. Daha sonra 2000’li yıllarda biyografik bir sanat kitabı yazdım. Ayrıca yine aynı yıl, desenle ilgili bir kitap daha yazdım. O da Türkiye’de alanında tek sayılacak, işin teorisiyle pratiğini birleştiren, araştırmaya

yönelik bir kitap. İçinde desenler üzerine 300'e yakın resim var. Şimdi okullarda okutuluyor. Şu an "Yaşam Kısa Sanat Sonsuz" diye bir kitap üzerinde çalışıyorum. Buradaki espri, genç yaşta aramızdan ayrılmasına rağmen, dünyaya çivi çakan sanat, bilim ve edebiyat adamlarını anlatıyorum. Örneğin Rafael 500 yıldır adı her yerde bilinen, sanat tarihi denince akla gelen ilk isimlerden biri. Rafael 37 yaşında ölmüş. Hem şiir alanında, hem edebiyat alanında hem de resim alanında birer çivi çakmış. Puşkin 37 yaşında ölmüş. Şu anki "Yaşam Kısa Sanat Sonsuz" adlı kitap bunlarla ilgili bir kitap(Asomedy, 2002).

Hasan Pekmezci'nin Türk Sanatı'na ve sanat eğitimine kazandırdığı kitaplar:

- Milli Eğitim Bakanlığı için İlköğretim Okulları Türkçe, 1,2,3,4,5(1981-1984, Yazar Beşir Göğüş'le/kitap resimleme)
- Temel Eğitim Okulları Güzel Yazı Kitabı I.II.III.IV.V. (1993-1994). Başarı Yay. İstanbul.
- Tüm Yönleri İle Serigrafi (İpek Baskı), İlke Yayınları, (1992) Ankara.
- Serigrafi (İpek Baskı), Kız Meslek Liseleri, Kız Sanat Okulları için ders kitabı, M.E. B Yay. (2000) Ankara.
- Anadolu Güzel Sanat Liseleri için Desen M.E. B Yayınları (2001). Ankara.
- Sanata Adanan Bir Yaşam Sühendan H. Fırat Renko yayınları (2000). Ankara
- Baskı Resim Sanatı ve Çağdaş Türk Baskı Resim Sanatı

Pekmezci'nin yayımladığı kitaplardan başka 2000 yılından beri , "Tüm -Yönleri ile Resim Sanatı", "Yaşam Kısa Sanat Sonsuz", "Türk Sanatında ve Sanat Eğitiminde Gazi Eğitim Enstitüsü", "Resim Sanatını Tarihsel Serüveni" isimlerini verdiği dört kitap üzerinde çalışmalarını sürdürmektedir.

Sanatçı, aynı zamanda çok yönlü kişiliğini, öykü ve şiirleriyle de pekiştirmiştir. "Şiirlerim var, öykülerim var. Kitap haline gelmiş bir vaziyette bekliyor. Yayımlamadan önce belli aşamaları da yaşasın istiyorum." diyerek, sanat eğitimcisinin sanatın sadece bir yönüyle değil, birçok yönüyle ilgilenmesi gerektiğini, kendi hayatında, uygulayarak, göstermektedir.

7.4. Hasan Pekmezci ile Yapılan Görüşmenin Dökümü

Görüşmeci: Halil İbrahim Saydam (His)

Görüşme Yeri: Hacettepe Üniversitesi Beytepe kampüsü Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü Prof. Hasan Pekmezci'nin odası.

Görüşme Süresi: 90 dakika.

Görüşme Tarihi: 17.04.2006

* Görüşme, video kamera ile kaydedilmiştir.

His (Halil İbrahim Saydam): Hocam ülkemizdeki sanat eğitimi sorunları ve çözümleri hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

Hasan pekmezci: Bir defa sanat eğitimi sorunları, genel eğitimle birlikte her zaman söylenen kalıplaşmış bir söz, ama genel eğitimin sorunlarından pek farkı yok. Birbirlerine bağlı şeyler. Genel eğitim adına Türkiye de 1950'lerden sonra çok büyük yanlışlar yapılmıştır. Genel eğitim, idealler olarak, yönlendirme olarak, toplumsal motivasyon olarak, farklı kanallara kan alize edilmiştir. Bunlardan biri alabildiğince bireyci, alabildiğine maddi kaygılara dayalı bir eğitim sistemi geliştirmiştir. Yada toplumsal mantık geliştirmiştir ve eğitim buna inşa edilmiştir. Bu da çok önemli bir sorun. 1950'lerde gelişen ve her mahallede bir milyoner yaratma mantığı güden bir sorun vardır. Bu sorun toplumu paraya endekslemiştir, bunun sonucunda toplum; parayı düşünen, parayı sorgulayan yada bütün ölçütlerini paraya bağlayan bir mantık geliştirmiştir. Bir mahallede bir milyoner yaratabilmek için o milyonerin mahalledeki diğer kişilerden olması gerekiyor ki milyoner olabilsin.

İkincisi, küçük Amerika yaratma ideali verilmiştir insanlara. Politik olarak ta politikacılar olarak telaffuz edilmiştir. Hiçbir ülke, hiçbir onurlu ülke, kendi dışında bir ülkenin küçüğü olacağı diye ideal edinmez. Ama bu Türkiye de söylenmiştir. Türkiye, küçük Amerika olacaktır denmiştir. Küçük Amerika mantığı sözde kalsa iyi. Böylece insanların mantığı dışarıya endekslenmiştir. Yabancı hayranlığı, yabancıların ne yaparsa çok güzel yaptığına olan inanç gittikçe pekişmiştir. Böylece kendine güven, gittikçe zedelenmiştir. Kendi toplumuna güven, yöneticilerine güven, iş adamlarına güven, öğrencisine olan güven, hocasına olan güven zedelenmiştir. Bunlar çok önemli. Farkına varılmadan bireylerin beynine, toplumları yüreğine işleyen, çok yanlış motivasyonlardır. Tabi bu yanlış bilinç, bireyciliği iyice körüklemiş, işini bilen, işini becerebildiği oranda kendini başarılı hisseden

bir insan tipolojisi ortaya çıkmıştır. Saygı, sevgi, toplumsal bağ, toplumsal denetim, toplumsal uyum ve yardımlaşma gibi kavramlar ortadan kalkmıştır. Bugün bir olay oluyor, elli kişi her önüne gelen elindekini yere atıyor, hiç kimse ses çıkarmıyor, arkasını dönüyor. Sabahleyin evinden çıkan insanlar, bu gün bana kim sataşacak, başıma ne gibi belalar gelecek kaygısı içinde topluma çıkıyor. Bu, yanlış yönlendirmelerin getirdiği çarpıklıklardır.

O zaman eğitim nasıl olmalıdır?

Birincisi tamamen insani değerler üzerine inşa edilmelidir. Yani genel anlamda çağdaş eğitim tamamen insani değerler üzerine inşa edilmelidir. Bir şeyde insani değerler üzerine alınması gereken bir şey varsa, onun üzerine gidilmelidir. Ama bunun dışındaki bütün çarpıklıklar, gözü kapalı kesilip atılmadır. Sanki bir ameliyat gibi temizlenmelidir. Yabancı hayranlığı kesinlikle ortadan kaldırılmalıdır. Eğitim sistemi buna göre dizayn edilmelidir.

Peki, bu çark içinde güzel sanatlar eğitiminin rolü nedir?

Sanat eğitimi bir duygu eğitimidir.

Sanat eğitimi bir sezgi eğitimidir.

Duygusuz, sezgisiz insanların kendi kendine muhakeme ve muhasebe edebildiği, sorgulayabildiği bir tavır, sanat eğitiminin temelidir. Eğer sanat eğitiminde biz insanlara böyle bir bilinç verebilirsek, az önce saydığımız yanlışların bir bölümü tıraşlanır, törpülenir. Yani, sanat eğitimi bir duygu eğitimidir, bir sezgi eğitimidir. Yaptığın bir tavır, karşısındaki bir insanda ne gibi bir uyarılar, etkiler yaratır. Ne gibi değerler ve yıkımlar yaratır? Bunu sorgulayabilmemiz oranda sanat eğitimi amacına ulaşmış demektir. Sanat eğitimi sadece, çocuklara resim yaptırmak değildir, yalnızca şarkı söyletmek değildir. Asıl, sanat eğitiminin altında yatan bu bilinçtir.

Bu bilinci nasıl verebiliriz?

Bunu vermenin yolları aranmalıdır. Benim anlayışıma göre sanat eğitimi tamamen birilerinin laf olsun diye bir şey yapması değil, bilinç olarak, beyin olarak kendini bu işe vermesi anlamına gelir. Bu nedenle de resim, heykel, seramik, yazmak, çizmek, şiir yazmak, öykü yazmak, roman yazmak, anı yazmak, fotoğraf çekmek gibi her ne varsa sanat adına, insanlarımıza kazandırılmalıdır. Herkes her şeyi yapmak zorunda değil ama en azında herkes bunların birini yapabilir. Bunlardan birine yönlendiği takdirde, kendini motivasyon olarak dengeleyecek, belki bisiklet sürer gibi farkına varmadan tavırları içine yerleşecek ve davranışlarını yönlendirecek bir tavır olarak görülebilir.

Sanat alanları, eğitimde mihver olmadıkça, sadece bilgi yüklemek bağlamında düşünölmeye devam edildikçe, bunların düzeleceğine inancım gittikçe zayıflamaktadır. Bu konu üzerine bir konferans yaparım ben.

His: Hocam, Resim-iş derslerinde dört disiplin olarak tanımlanan, Sanat Tarihi, Estetik, Eleştiri ve Uygulama disiplinlerinin gerçekleşmesi hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

Hasan Pekmezci: Şimdi ben sanatla ilgili konuşurken, sanat tarihini öğrenmek zorundayım. Sözelimi Leonardo'yu anlatacağım. Leonardo'yu anlatırken sadece sanat tarihi gözüyle anlatamam ki. Yada resim yapmayan veya resimle ilgisi olmayan biri Leonardo'yu nasıl anlatır? Hangi boyutu ile anlatır? Hangi açıdan yaklaşır? Yada Leonardo'yu ne kadar anlar. Bu işin bir boyutu, resim yapıyor ama sanat tarihinden bihaberse Leonardo'nun beş yüz yıl gibi bir süreci nasıl yaşadığından, beş yüz yıl önceki süreçte hangi sancılarla, hangi ortamda, hangi iklimde Leonardo'nun çıktığından haberi yoksa Leonardo'yu nasıl anlar? Sanatçı olsa bile. Demek ki bu disiplinler bir birinden kopuk şeyler değil. Ama bunları, bir birinden çok ayrı disiplinlermiş gibi katı kurallar içinde ele almak yerine, bunların bir biriyle geçişlerini çok iyi anlamak ve özümlemek gerekiyor. Bunları ayrı disiplinler olarak düşünemeyiz. Ayrı disiplinler olarak düşünmek onları kendi içine hapsetmek anlamına gelir. Biz Gazi Eğitim'de bu disiplinlerin hepsini aldık. Adı olmadığı halde aldık. Örneğin, sanat felsefesi diye bir ders yoktu, ama biz sanat felsefesini aldık. Bu bir disiplin olarak çıkmadı ama resim eğitimi içinde, resim yaparken atölye hocasının dersi durdurup resimler hakkında on dakika konuşması sanat felsefesidir.

Hatta ben bu disiplinlerin farklı kişiler tarafından verilmesi ne de karşıyım. Yani, Güzel Sanatlar Eğitimi alan öğrenciye, sanat tarihçisi gelip bir şeyler anlatıp gidecek. Arkasından uygulama hocası gelip bir şeyler anlatıp gidecek. Öğrenci bunların ilişkisini, bileşkesini kuramıyor. Çünkü bir dersi anlatan Ahmet Bey, diğerini anlatan Ali Bey. Öğrenci Ali Bey ile Ahmet Bey'in anlattıklarının ilişkisini, transferini yapamıyor. Zaten Türkiye'de ki en büyük sorunlardan biri eğitimde transfer olayının gerçekleşmemesidir. Yani bizim öğrencilerimizde de insanımızda da öğrendiklerinin yüzde kaçını hayata transfer edebiliyor. Bu tartışılıyor. Yapılabilir mi? Okullarda bir çok bilgi öğretiliyor. Bunların yüzde kaç hayata transfer ediliyor? Çok korkunç derecede azı transfer edilebiliyor. Çok hayati olursa transfer edilebiliyor. Onun dışındakiler transfer edilemiyor. Çok çelişkili bir eğitim veriliyor. Hoca sigara içmeyin

diyor, teneffüse çıkar çıkmaz sigara yakıyor. Öğrenci bunu görüyor. Hoca sigara içmeyin sözünü kendi hayatına transfer etmemiş ki, öğrenciden transfer etmesini beklesin. Hoca sanat fazilettir diyor, sanattan haberi yok. Kendisi hayatına yansıtmamış ki. İşte bizde transfer sorunu yaşanmakta, farklı disiplinler farklı hoca tarafından verilmektedir. Bunların hepsi birden kastır. Kendi kasları içinde hepsi farklı biçimde gelişir. Bunların bir birleriyle organik bir ilişkisi kolay kurulamaz. Bu nedenle ben bu derslerin, tutarlılığı olan yetkin bir kişi tarafından verilmesi taraftarıyım. Yada bu dersleri verecek bu derece yetkin ve tutarlı eğitimcilerin yetiştirilmesi taraftarıyım. Böylelikle bu çelişkiler ortadan kalkacaktır.

His: Hocam, Türkiye’deki Güzel Sanatlar Fakülteleri ve Resim İş Öğretmenliği Bölümlerinin genel bir değerlendirmesini yapabilir misiniz?

Hasan Pekmezci: Türkiye’de belli zamanlarda çok kaliteli çok nitelikli projeler üretilmiş, çok güzel okullar kurulmuş, çok güzel programlar geliştirilmiş, bütün bu güzel gelişmelerin önü birden bire kesilmiştir. Örneğin Gazi Eğitim Enstitüsü Türkiye’de resim eğitiminin yerleşmesi için kaynaklık eden çok önemli bir eğitim kurumudur. Gazi eğitim çok yönlü insan yetiştiren bir kurumdur. Buna Rönesans’ta rastlamaktayız. “Alberti ekolü” denen ve bireyin birden fazla alanda nitelikler ortaya koymasını amaçlayan bir sistemdir gazi eğitim. Yani iyi bir eğitici olabilmek için iyi bir ressamda olmak gerekmektedir. Daha sonra el becerileri, kendini ifade edeceği biçimlendirme, formlandırma yada bir ihtiyacı yerine getirme becerisine, kapasitesine sahip olmalıdır. Yani bir gazi eğitim mezunu, herhangi bir sandalyenin düşmüş olan bir parçasını gördüğü zaman birilerini çağırıp bunu yapsın diye beklemez, alet yoktu yapamadım demez. Bir yolunu bulup alet, vida, çivi uydurur onu kimseye sezdirmeden yapar. Ama günümüzde bunlar ortadan kaldırılmış, çekiç tutmaktan aciz, testere tutmaktan aciz, törpünün ne olduğunu bilmeyen sadece teorik birikimle sanat eğitimi vermeyi amaçlayan bir insan modeli çıkmıştır. Resim yapmadan resim anlatan, şiir yazmadan şiir anlatan bir eğitimci modeli ortaya çıkmıştır.

Günümüzde en büyük çelişkilerden biri söylediği ile yaptığı arasında uyum olmayan insan tipidir. Söylediği başka, yaptığı başka; ideal olarak gösterdiği başka, altındaki gerçek kimliği ve düşüncesi başka insan modeli Türkiye’de prototip haline gelmiştir. İyi bir eğitimci, sanat eğitimcisi tutarlı olmak zorundadır. Tutarlılık derken öncelikle eğitimci bütün vücuduyla, beyniyle sanatın içinde olmak zorundadır. Düşünün ki bir resim öğretmeni çocuklara resmin iyiliğini, önemini, faziletini anlatmaktadır. Bir

öğrenci “hocam yaptığımız resimlerden birkaç örnek gösterebilir misiniz” sorusuna öğretmenin vereceği cevap ne olacaktır? Yada bir edebiyat öğretmeni öykü şöyle iyidir, şiir böyle güzeldir, şiir rafine edilmiş anlatım yoludur, duyguların en güzel anlatıldığı bir yoldur gibi ifadelerle şiiri anlattığı zaman, öğrenciler merak ederek “bizim hoca şiiri güzel anlatıyor ama ömründe bir şiir yazmış mıdır, şiirleri bir dergide, bir kitapta, bir ontolojide yayınlanmış mıdır” diye düşünüp bu düşüncesini öğretmenine aktardığında o öğretmeni çelişkili haliyle sergileyebileceği tavır ne olur biliyor musunuz? O tavır öğrenciyi susturmak, azarlamak, öğretmenin kendine güvensizliğini başka bir yolla telafi etmesi olur.

Bugün bu nedenle Türkiye’deki eğitim sisteminde söylediği ile yaptığı ayrı, teorikle pratiği birleştiremeyen, uygulamayı küçümseyen, teoriyi ön plana çıkaran bir model ortaya çıkmıştır.

Sanat eğitimi bireyi çok yönlü geliştirecek nitelikte olmalıdır. Öğrencinin gelişim özelliklerine uygun, resim, heykel, seramik, baskı gibi, isteklerine zamanında cevap verecek; böylece hem iki hem üç boyutlu maddesel olanakları test edecek, deneyecek, bunların içerisinde kendi anlatım özelliğine en uygunu seçip o yolda çok daha tutarlı sonuçlar alabileceği bir eğitim sistemi uygulanmak zorundayız.

Maalesef günümüzde yapay, tutarsız bir eğitim sistemi uygulanmaktadır. Bu nedenle kendine güveni olmayan yaptığı işin bilincine varamayan gençler yetiştirilmektedir. Bu gençler yaptığı işin üzerine beş dakika konuşamayan dağar fakirliği içinde yetişmektedir. Doğal olarak bunların öğrenciye vereceği bir şeyde olmamaktadır.

His: Peki hocam önerileriniz nelerdir?

Hasan Pekmezci: Bu sorunların giderilmesi için çağdaş anlamada Türkiye’de güzel sanatlar eğitimi kurumları tek çatı altında toplanmalıdır. Böylece tek proje altında çok yönlü bir insan modeli yetiştirmek amaçlanmalıdır. Bu kurumdan öğretmenlik sertifikası almak isteyenler o yöne kaydırılmalıdır. Sanatçı olmak isteyenlere de o yönde bir eğitim verilmelidir.

Günümüzde eğitim fakültelerinin ve güzel sanatlar fakülteleri birbirleriyle uyum içinde değildirler. Bu yüzden bunların hepsi tek kaynaktan sanatsal etkinliklerin çok yoğun olduğu öğrencinin ufkunun genişleyeceği, toplumsallaşma sürecini gereği gibi yaşayabileceği kentlerde okullar toplanmalıdır. Her ilde, her ilçeye bir güzel sanatlar okulu açmanın hiçbir yararı yoktur. Öğretmenlik mesleğine yönelecek öğrencilerin tam anlamıyla sosyalleşmesi sağlanmalıdır. Sosyalleşmesi tamamlanmamış bölgelerde yetiştirilen sanat eğitimcilerinin

sosyal bir öğrenci tabakası yetiştireceğine kesinlikle inanmıyorum. Çünkü kendisi sosyal değildir.

His: Hocam resimleriniz zaman içerisinde değişimlere uğramış, belli dönemlerden geçmiştir. Bu konuda neler söylemek istersiniz?

Hasan Pekmezci: İnsan yaşamında ister istemez belli evreler vardır. Her evrede insanın bakış açısı ve düşünce sistemi farklılık göstermektedir. Yirmili yıllardaki düşünce sistemi başka otuzlarda, kırklarda, ellilerde başka, altmışlarda başka, hayatı algılama sorgulama bilinci başkadır. Bundan yirmi sen önce resim konusu olarak aklıma bile gelmeyen bir şey, şimdi çok severek yapığım bir yol haline gelebiliyor. Şimdi bir resimden aldığım hazla, on sene önce aldığım haz çok farklı olabilmektedir. Her dönemin kendine özgü kıvılcımları, yönlendirmeleri var. Son yıllarda daha çok duyguya dayalı insan yaşamının bir bakıma trajik yanını sorgulayan bir anlayış içindeyim. Bunu biraz da yeni romantizm gibi sorguluyorum. İnsan yaşamı belli dönemlerde realist, belli dönemlerde fantastik dönemleri yaşayabilir. Ben şimdi romantizmi yeniden keşfetmek gibi yada yaşayamadığım bazı şeyleri romantizmin içinde yeniden görmek gibi bir eğilim içindeyim.

His: Hocam, bir sanatçının kitap yazması hakkında ne düşünüyorsunuz?

Hasan Pekmezci: Bence kitap yazmak, resim yapmak, heykel yapmak kadar önemli bir iştir. Çünkü sadece ben resim yaparım, sanatımı yaparım, heykelimi yaparım, onun dışındakiler bana ne diyen mantığa karşı çıkanlardan biriyim. Sanatçı sadece yaptıklarını değil, başka alanlarda yada kendi alanına ilişkin yazınsal kaynaklar ortaya koymakla da sorumludur. Biz Leonardo'yu anarken sadece yaptığı resimlerle değil, onun yüzlerce araştırmayı, yüzlerce yeni buluşu içeren çizimlerini, kayıt ve araştırma defterlerini çok önemli sayıyoruz. Bu gün Londra'da müzelerde en değerli eserler el yazıları ile yazdığı o değerli eserlerdir. Yani resimleri kadar diğer araştırmaları da önemlidir. Çoğu zaman bunlar belki çoğu alanlar için Mona Lisa'dan daha önce gelen kaynaklardır.

Ben yazılan hiçbir şeyin yabana atılmasından yana değilim. Ben gerekirse şiir kitabı, öykü kitabı gibi kitaplarında yazılmasından yanayım. Nitekim Şiirlerim var, öykülerim var, kitap haline gelmiş bir vaziyette bekliyor. Yayınlanmadan önce belli aşamaları yaşasın istiyorum. Benim kitap konusundaki yaklaşımım budur.

His: Hocam bize yazdığınız kitaplardan bahsedebilir misiniz?

Hasan Pekmezci: Beş ciltlik Yazı Kitaplarım, tüm Türkiye’deki okullarda (ilkokullarda) okutuldu. 1992 yılında Serigrafi alanında çok kapsamlı bir kitap olan Tüm Yönleri ile Serigrafi(ipek baskı) kitabımı yayınladım. 2000 yılında Kız Meslek Liseleri ve Anadolu Güzel Sanat Liseleri için Serigrafi. Aynı yıl Sühendan Fırat kitabım sanat türünde biyografi kitapları alanında önemli bir yer aldı. Türkiye’nin bütün önemli kütüphanelerinde bu kitabı bulabilirler. Yine aynı yıllarda desenle ilgili bir kitap yazdım. O da alanında tek, geniş kapsamlı bir kitap. Hala üzerinde çalıştığım yeni kitaplarım var.

His: Hocam peki konuşma, konferans, panel gibi eğitim etkinlikleri hakkında neler söylemek istersiniz?

Hasan Pekmezci: Bir sorumluluk daha var, sadece kitap yazmak değil. Konuşmak, konferanslara katılma, panellere katılma gibi etkinliklerin de çok önemli olduğuna inanıyorum. Çünkü eğitimde toplumsal aksaklıkları ve sorunları aşmanın yolu, herkesin kendi gücü kapasitesi oranında yapabileceği katkıları ortaya koymasındır. “Benim bir konuşmamla ne olacak, benim bir konferansımın ne olacak” gibi basit bir yaklaşım yerine; yapabildiğimi yaparım bir kişiyi de, beş kişiyi de etkilesem kardır mantığıyla hareket etmek gerektiğine inanıyorum. Ve ben bu sorumluluğu bütün gücümle yerine getirmekteyim. Benim bir haftada dört beş konuşma yaptığım zamanlar oluyor. Mayıs ayının sonuna kadar yapacağım bütün konuşmaların, planları yapıldı, bağlantıları kuruldu, tarihleri ve yerleri belli. Şimdi bu bir başka açıdan değerlendirilecek olursa, bir aydın sorumluluğu, bir yurttaş sorumluluğunun yanında asıl bizim başka bir sorumluluğumuz bulunmaktadır. Bizi her türlü zorluğun içinde okutan bu ülkeye ve bu ülkenin yurttaşlarına bir sorumluluğumuz var. Bu sorumluluğun bilincinde olarak hareket etmek zorundayız.

His: Hocam, sizin yaptığınız konuşma, konferans gibi sanat eğitimine yaptığınız katkılar hakkında bilgi verebilir misiniz?

Hasan Pekmezci: 10 Nisan’da ODTÜ’de konuşma ve uygulamalı bir atölye çalışması yaptım. 11 Nisan’da Türk İngiliz Kültür Derneği’nde “Türkiye’de Kadın Sanatçı Olmak” konulu gösterili slaytlı uzun bir sunum yaptım. Arkasından 14 Nisan’da Çağdaş Sanatlar Merkezi’nde Ankara Çağdaş Sanatlar Fuarı kapsamında gösterili sunumlu “100. ölüm yıldönümünde Cezanne ve Türk ve Dünya Sanatına Getirdikleri”

konulu bir konuşma yaptım. Bir haftada, çok kapsamlı, hepsi geniş bir araştırma isteyen çok önemli üç konuşma yaptım. Bunu şu yüzden söylüyorum, konuşma, uygulama etkinliklerinde bulunma; kesinlikle toplumsal dinamizm, sanatçının toplumsal dinamizme katkısının vazgeçmemesi gereken çok önemli bir göstergesidir. Bir eğitimci sadece kendisine ayrılan bir mekanda, sadece dört duvar arasında, önüne gelen öğrencilerle yaptığı işle yetinmemelidir. Tamam. O görevdir. Onu yapacaktır. Ama akademik sistem, universal eğitim (alabildiğine geniş, evrensel) sadece dört duvar arasında yapılan eğitim değildir. Benim yetkim olsa, üniversite hocalarının üniversite içindeki öğrencilerle olan mesaisini yüzde onlarda tutarım. Asıl yüzde doksanlık mesaisini topluma yönelik, toplumsal eğitime yönelik çalışmalara yönlendirirdim. Şöyle düşünelim; öğrenci psikolojik etki altındadır. Hoca görevlidir, maaş alıyor. Bunu anlatacak. Öğrenci bu mantıkla bakar. Bu nedenle de çok yüzeysel bakar. Hocadan alacağını çok azıyla yetinmeye bakar. Riske girmemek açısından bakar. Ama herhangi bir konferans salonuna yada etkinliğe kendi isteği ile gelen, kendi keyfiyle, kendi tutkusu ile gelen insan, sizden, yani eğitimciden alacağını en yükseğini almak için uğraşır, can kulağı ile dinler. “Ondan ne alabilirim” sorgusunu yaparak gelir. Dolayısı ile dışarıda yapılan eğitimde etkileme ve adrese ulaşma oranı yüzde doksanı geçer. Çünkü hepsi kendi isteği ile gelmiştir. İstirahatından feda ederek gelmiştir. İşinden, dinlenmesinden yada görevinden ayrılarak gelmiştir. Dinlemek için, bir şey almak için gelmiştir. Bütün duyguları, bütün antenleri sizin üzerinizdedir. Bu nedenle ben dört duvar arası eğitimden, üniversitenin içindeki eğitimden daha yararlı ve gerekli görüyorum bunu. Bunun içinde dışarıda mümkün olduğu kadar bu tür konuşmalar, paneller, sempozyumlar, bildiriler gibi etkinliklere sürekli katılmanın yollarını arıyorum.

His: Hocam her sanatçı eğitimci değildir. Her eğitimcide sanatçı olamaz. Ama siz her iki sıfatı da bünyenizde bulunduruyorsunuz. Eğitimci yönünüz mü yoksa sanatçı yönünüz mü ağır basmaktadır? Bu konuda neler söylemek istersiniz.

Hasan Pekmezci: Benim böyle bir ölçütüm olmadı. Ama şunu baştan belirteyim. Her eğitimci isterse bir sanat dalında başarılı olabilir. Hiçbir şekilde ben tersini kabul etmiyorum. Sanattan, uygulamadan, uygulamanın içinde pişmeyen sanat eğitimcisini kabul etmiyorum. Tutarlı bulmadığım için benim ilkeme, felsefeme aykırıdır. Az yada çok mutlaka üretimin içinde bulunmalıdır. Resim yapar, yaptığı resim tartışılır. Benim yaptığım eserlerin hepsi tartışılabilir. Ben çok iyi resim yapıyorum diye de resim yapmam.

Resim yapmak için yaparım. Kendimi anlatmak için resim yaparım. Bunun iyiliği yada kötülüğü subjektiftir. Bu nedenle her sanat eğitimcisi iyi yada kötü sanat yapmalıdır. Ama mutlaka yapmalıdır. İyiliği, kötülüğü zaten bu yapma aşamasında kendiliğinden ayırır. Öne çıkar veya geriye kalır. Benim yetkim olsa sanat yapmayan hiçbir sanat eğitimcisini sınıfa sokmam. Bu konuda çok katyım. Çünkü bu tür çelişkilerden eğitim sistemimiz çok çekmiştir. Biraz önce söylediğimiz gibi, sigara içmeyin der, kendisi sigara içer. Böyle çelişki olur mu? Yani her sanat eğitimcisi kendi karakterine uygun bir sanat dalı bulup, onu gerçekleştirmekle yükümlüdür. Hiçbir şekilde bundan kaçamaz. Ama şunu ifade etmek isterim ki, ben eğitimci olmasaydım, başka hiçbir alanda bu kadar başarılı olamazdım.

His: Hocam, toplumun sanata bakış açısı nedir? Toplumun modern resmi anlayamamasının sebepleri nelerdir?

Hasan Pekmezci: Bir topluma ne verirseniz o yansır. “siz ne verdiniz” diye sorulduğunda verilecek bir cevap yoksa karşıdan alabileceğiniz bir cevap yoktur. Topluma sanat adına ne verildi? Topluma kaç galeri, kültür merkezi, kaç müze götürüldü. Bu çok önemli. Hangi kitaplar götürüldü? Hangi eğitim götürüldü? Eğer götürülmemişse, buradan alınacak bir şey de yoktur. Toplum güdüsel olarak, kendini fazla yormayan, gözüne en yakın olan, sorgu suali en az olan, kafa karıştırıcı yönü olmayan beğeni düzeyine gidecektir.

Şimdi seksen milyonluk bir ülkede, bir tane Modern Sanatlar Müzesi vardır. Oda İstanbul’da yeni açıldı. Üç milyonluk başkentte bir tane Modern Sanatlar Müzesi yok. Yabancı ülkelere gidin, Ankara gibi başkentlerde otuz kırk tane müze görürsünüz. Evlere resim girmiyorsa, evlere heykel girmiyorsa; insanlar heykel deyince Atatürk heykellerini ve birkaç tane heykel anlıyorlarsa, böyle bir toplumda belli bir çağdaş çizgiden bahsetmek mümkün değildir. Bütün mesele topluma verilen eğitime bağlı. Acaba günümüzde topluma, hem eğitim erki, hem siyasal erk ne veriliyor? Verilen erk ne derece çağdaş? Ne derece insanı insan yerine koyan bir anlayış içinde? Çünkü bizim insanımıza en alt düzeyde bir şey verdiği zaman, onu baş tacı etmeye hazır. Onun ötesini sorgulamaya niyetli değil. Ama onu sorgulatacak yöne çekmek, siyasal erkin, toplumsal erkin, aydınlar erkinin görevi olmalıdır. Bu anlamda henüz kat edecek çok yolumuz var. Bütün mesele halka ne vereceğimize bağlı. Eğer siz yabancı bir şarkıyı bile radyolarda, televizyonlarda, yirmi –otuz kez çalarsanız, mahallede çocukların bile o şarkıyı tekrarladığını görürsünüz. Anlamını bilmeden tekrarlar. Belli bir ritim vardır, ses vardır onu tekrarlar. Resimde öyledir. Eğer siz çağdaş resim, soyut resim verirseniz,

televizyonlarda program yaparsanız, sergiler açarsanız, gazetelerin baş sayfalarında yer verirsiniz, toplum iki gün sonra ona doğru yönelir. Bakmasını da, görmesini de, seçmesini de öğrenir.

His: Hocam, Çağdaş Sanat nedir? Bu konudaki düşünceleriniz nelerdir?

Hasan Pekmezci: Çağdaş resim, bireyin teknoloji ile yarışmaktan vazgeçtiği, kendi iç dünyasını ve dış dünyasını, algılama, sorgulama, yorumlama mantığını geliştirdiği bir resimdir.

Çağdaş sanat nesnelere göründüklerinin dışında başka anlam yükleyerek yada durumlara, buldukları ilk görüntülere, göründükleri anlamlarının arkasında neler olduğunu sorgulayarak bir bakış açısı getirir. Sözelimi bir taş gördünüz. Taş nedir? Şu biçimde bir taş çoğu zaman belki önemsemediğimiz bir taş diye bakar geçeriz. Ama çağdaş resim, o taş bir sanat objesi olarak alır. O taşın öyküsünü yazabilir. Serüvenini düşünebilir. O taşın o aşamaya gelinceye kadar kimlerin eline, kimlerin ayağına değdiğini, hangi aşamaların yaşandığını, hangi canlılarla muhatap olduğunu sorgulayabilir. O taş taşlıktan çıkar, kendisiyle konuşulan, sohbet edilen; belki anısı dinlenir, masalı dinlenir bir nesne haline getirilebilir. Çağdaş sanatın en önemli özelliği budur. Görüldüğü gibi, bir ağacı ağaç diye yapmaz. O ağacın belki o aşamaya gelinceye kadar yaşadığı bütün serüvenleri sorgulayan bir bakış açısıyla bakar. İşte ağaç. Dalı var, yaprağı var, çiçeği var. Artık o, ilk bakışta fotoğrafik görüntüsüne göre değerlendirilen bir ağaç değildir. Asıl olan onun iç dünyasına girebilmektir. O ağaca bakanın kendi iç dünyasını zenginleştirebilecek gibi bir çaba vardır.

Çağdaş sanat nesnelere, sözcüklere, kavramlara, yeni anlamlar yükler. Farklı bakış açıları yükler, burada bireyin, kültürüne, dünyayı algılama biçimine yada duygusal zenginliğine ve sezgisel zenginliğine bağlı olarak gelişir. Bunun için çağdaş resim fotoğraf gibi resim yapmak değildir. Çağdaş resim, bu ne güzel resimmiş deyerek dönüp gitmek değildir. Onun içine girmek, onu sorgulayarak onunla özdeşleşmek demektir.

His: Hocam, bize resimlerinizden bahseder misiniz? Resim yaparken renk, leke, çizgi gibi dikkat ettiğiniz temel dinamikler nelerdir?

Hasan Pekmezci: Bunlar birbirine bağlı şeylerdir. Şöyle düşünün, bir şair hiçbir zaman şiir yazmaya başlarken kullandığı sözcüklerin etimolojisini inceleyeyim, bunun kökeni nereden gelir diye oturup düşünmez. Bisiklet süren insan bisikletin üzerindeyken on metre sonra sola döneceğim, düşmemek için sağa kıracağım gibi hesaplar yapmaz.

Yaşam içinde beyin ve vücut otomatikleşir. Resimde öyledir. Belki kafanızda bir tema vardır. Bunlar okuduğunuz bir şiirden, yaşadığınız bir olaydan, bir romandan size intikal eden, resim yapmaya kıskırtan motifler olabilir. Sabahleyin siz geldiğiniz zaman bir resim yapıyordum. Bir çiçek aklıma geldi. Oturdum orada büyük bir çiçek yapmaya çalıştım. O zaman aklınıza gelen bir şeyler olabilir. Resim yaparken vurgulamak istediğinize göre büyük, küçük, renk, biçim, ritim kaygısı kendiliğinden ortaya çıkar. Yapma esasında, yeni eklemeler, yeni renkler, yeni kombinasyonlar çıkar. Belki o süreci yaşarken (tadı esas oradadır) eğer önceden ön duygularla, ön fikirlerle önce şunu yapacağım, sonra şunu yapacağım dediğiniz zaman, onun yaratma tadı ve sanatsal heyecanı kaybolur gider. O nedenle de çizgiydi, renkti, biçimdi gibi kaygılar çok sonradan oluşur. Tam resim bitmeye yakın kafanızda bir şey oluşur, oraya bir çizgi koyarsınız. Resmi karşınıza alıp bakarken, o turuncuyu biraz daha kırmızıya çevirsem iyi olur yada turuncunun etrafına kocaman bir ultramarine mavisi sürsem gibi, anında değişebilen hatta ultramarine mavisini sürdükten sonra bu buraya gitmedi, bunun yerine cobalt mavisi süreyim dediğiniz bile olabilir. Tam terside olabilir. Yeşil sürdüğünüz yere kırmızı sürdüğünüz de olur. Çünkü resim bu derece değişkendir, tamamen matematiksel hesaplar değildir.

His: Hocam, bize eğitimi yönünüzü, öğrencilerle etkileşim ve iletişiminizi anlatabilir misiniz?

Hasan Pekmezci: Tabi, ben eğitimi şöyle düşünürüm. İyi bir eğitimi, malzemelerini en iyi tanımanın bilincinde olan eğitimidir. Eğitiminin malzemesi öğrencidir. Ben bir duvar ustasının tuğlayı eline almasından, tuğlayı tutuşundan onun iyi yada kötü bir usta olduğunu bilebilirim. Çok iyi gözlemlerim, inşaatlarda çalıştım. İyi bir usta tuğlayı eline alırken, tuğlayı okşar gibi tutar. Tuğlayı kesmek istediğinde malayı tık diye vurduğu zaman enerji harcamadan, kan ter içinde kalmadan tuğla bıçakla kesilmiş gibi ikiye ayrılır. Kötü bir usta tuğlayı odun gibi tutar. Malayı vurduğu zaman tuğla kırk parçaya bölünür. Usta ne yapacağını şaşırır. Eğitimde böyledir. İyi bir eğitimi hangi öğrenciye nasıl yaklaşacağını hangi öğrenciye hangi öğrenciye hangi sözle bir şeyler verip veremeyeceğini muhakeme eder. Kötü bir eğitimi, o tuğla parçası gibi öğrenciyi bin bir parçaya böler. Türkiye’de belki en büyük sorun burada başlıyor. Dünyanın en iyi tuğlasını kötü bir ustanın eline verdiğiniz zaman, o tuğla parçalanır gider, hiçbir işe yaramaz. Yani tuğla işlevini yerine getiremez. Az önce söylediğim gibi Türkiye’deki en büyük sorun bu, biz eğitim sistemini, öğrencisini yeterince tanıyarak bu

işe soyunan insanlara teslim etmedik. Biz eğitim sistemini belli insan gruplarının istihdamı için, açıkta kalmaması için, bir ekmek kapısı bulması için, aracı olarak kullandık. Böylece her çeşit insan, eğitimin kapısından girmemesi gereken insan eğitimci oldu. Bugün bütün toplum kesimindeki veliler, çocuklarını okula göndermek için okul bulamıyor. Okul var, öğretmen yok. Çünkü okul ararken okulun binasını aramıyor, öğretmen arıyor. Ben torunumu okula verirken okul aramadım, öğretmen aradım. Öğretmen bulamıyorsunuz. Demek ki öncelikle nitelikli bir eğitimci yetiştireceğiz. Öğretmen denen kavramı gereği gibi yerine oturtabildik mi? Türkiye'deki çağdaş eğitimin en büyük sorumluluğu, öğretmen yetiştiren kurumlarının, öğretmen yetiştiren politikalarının sil baştan, a'dan z'ye değiştirilmesi gerekiyor. Yeni bir gözle ele alınması gerekiyor. Çünkü öğretmen yetiştirme politikaları baştan sona yanlış.

His: Hocam, bir dönem çocuk resimleri üzerine eğildiniz, birçok inceleme ve araştırma yaptınız.

Hasan Pekmezci: Hala çocuk resimleri üzerinde çalışıyorum. Dün çocuk resimleri yarışmalarının jürisindeydim.

His: Hatta çocuk kitapları bile resimlediniz. Bu konudaki çalışmalarınızın sanat eğitimine katkısını anlatabilir misiniz?

Hasan Pekmezci: Öncelikle, benim elime gelen öğrencinin geçmişiyle, bu günü arasında sürekli ilişki içindeyim ben. Benim atölyeme gelen öğrenci, daha önce neredeydi, şimdi nereye geldi, ben onu her an yaşıyorum, biliyorum. Daha dün, Vakıflar Genel Müdürlüğümüzün Türkiye çapında düzenlediği, bir yarışmanın jürisindeydim. Çocuk resimleriyle iç içe olmak, benim temel malzemem olan öğrencimi tanımam için çok önemli. Hangi aşamalardan nereye geldi nereye gidiyor, onu bilme açısından önemli. Bir diğeri, çocuk resimleri adına yapılan bütün yanlışlıkları, çarpıklıkları önlemek için bir pay sahibi olmamın tadı var. Şu an Türkiye'de organize edilen pek çok, çocuk resim yarışmalarının bazen jüri başkanlığını yaptım, bazen de seçim kurulu üyeliğini yaptım. Çoğunun da organizasyonunu yaptım. Her yıl aşağı yukarı 20-25 bine yakın çocuk resmi inceliyorum. Sadece çocuk resimleri incelemekle de kalmadım, işin kitap boyutuyla da ilgilendim. Çok severek ilgilendim. 1980 yılından itibaren, beş yıl bizim resimlediğimiz kitaplar okutuldu. O dönemde Türkiye'de çocuk resimleri

yarışmalarına katılanların sayısında çok yüksek bir artış oldu. Çünkü öğretmenlerin çocuklara gösterebileceği örnekler çıktı. Çocukların kitaplarda kendi resimlerine yakın, kendileri gibi yapılmış örneklerle gelmeleri sağlandı. Hep dediğim gibi, çocuklarımıza çelişkiler yaşatıyoruz. Çok önem verdiğim için bunun üzerinde her yerde duruyorum. Çocukların önüne 50–60 yaşındaki insanların resimlediği kitaplar veriyoruz. Çocuk kitaplarını resimleyenler büyükler. şöyle düşünün, çocukluğunu unutmuş büyükler. Böyle yaparsak çocuklar bundan zevk alır gibi hatırlayıp, resim yapmaya çalışıyorlar. Dikkat edin, çocukluğunu unutmuş, o duygu yapısında değil, o kas yapısında değil, o bakış açısında değil, dünyayı algılama açısında değil. Kartlaşmış bir mantık, çocuklar için çocuk taklidi yapan yetişkinlere dönüyor. Sonra, çocuk ta o kitaplara bakıyor, eli yüzü düzgün, oranlı insanlar, elma yanaklı insanlar, evler apartmanlar; sonra kendi yaptığına bakıyor, kargacık burgacık. Bu nedenle çocuklarımız, resim yapmaktan korkuyor. Ve özellikle de insan resmi yapmaktan korkuyor. Dün yarışmada özellikle onları seçtim. Her yarışmada neredeyse yüzde kırk, yüzde elli ancak insan resmi yapanlar çıkıyor, onun dışındakiler insan resmi yapmıyor. Evler yapıyor, apartmanlar yapıyor, ağaçlar, çiçekler, dağlar yapıyor ama insan resmi yapmıyor. Öbürleri su götürüyor yine ama insan resmi hata kabul etmediği için insan resmi yapmaktan korkuyor. Ben size örnekler gösterebilirim. Yabancıların yaptığı örnekler. Çocuk resimleriyle bire bir örtüşen örnekler.

Bakın, bu bir yabancı çocuk kitabı. Çocuk fotoğrafı fotoğraf gibi algılayabiliyor. Çizim kullanılıyor, grafik kullanılıyor, fotoğraf kullanılıyor. Çocuk, bunun fotoğraf, bunun grafik olduğunu biliyor. Yazı mantığı çok zevkli.

Çocuk resme bakınca, zaten kendisinde böyle yapıyor, resim yapmaktan niye korksun ki? Kitabın tümü, resim ve yazı ilişkisi; çocuğun tüm beynini, allak bullak edecek, tutacak, içine alacak bir mantık içinde. Çocuğun gözü buradan başka yere gitmez ki.

Bakın, bu arada kültürü de veriyor. Durakta bekleme, arabalar geğerken bekleme, trafik ışıkları gibi toplumsal yaşamı veriyor. Hayvan sevgisi, büyük küçük sevgisi, el ele tutup gitme mantığı. Bakın, müzikle resmi birlikte veriyor. Müzik, resim, metin ilişkisi nasıl kurulmuş. Çocuk yapmış bu resmi, Monica 12 yaşında. Bir ev kavramı. Çocukların farkına vardiirmeden yaşatılacak bazı şeyler, aile kavramı, sevgi kavramı gibi. Dikkat ederseniz hep sevgi üstüne, aile üstüne, toplum üstüne, toplumsal değerler üstüne, arkadaşlık üzerine, güzellik üzerine, doğa üzerine, doğaya saygı üzerine örnekler var.

Yabancı ülkelerdeki çocuklar, bunları görerek yetişiyor, bizim çocuklarımız çok güzel resimler yapıyorlar ama yaptıkları resimlerle, kitaplarda gördükleri resimler çok farlı.

Bakın bular bizim çocuklarımızın yaptığı resimler. Örneğin bir tren konusu işlenirken, bu resimler kitapta yer alamaz mı? Türkçe kitaplarında, okuma kitaplarında... Şunun güzelliğine bakın, uğurlama. Kitaplara fotoğraf gibi resimler yapacaklarına, çocukların kendi yaptığı resimleri koysunlar.

His: Hocam, uluslar arası sanat camiasında eserlerinize yoğun ilgi gösteriliyor. Örneğin, 1985 yılında 25 ülkeden 125 sanatçının katıldığı Budapeşte Sergisine davet edildiniz. Bir yağlıboya tablonuz Macaristan Çağdaş Sanatlar Müzesine satın alındı ve o müzede eseri bulunan tek Türk sanatçısı sizsiniz. Daha sonra, 1991 yılında 7370 eserin katıldığı Osaka Trienali'nde uluslar arası jüriye eserleri sergilenmeye değer görülen 150 sanatçıdan birisi oldunuz ve Osaka Trienali'nde Türkiye'yi temsil eden tek Türk sanatçısı oldunuz. Hocam, sizi böyle uluslar arası sanat etkinliklerinde ön plana çıkaran şey neydi? Yani onları etkileyen şey eserlerinizdeki hangi özelliklerdi?

Hasan Pekmezci: Tabi o jürinin nasıl değerlendirdiği pek belli değil. Ama şu var, bir, özgün tavır geliştirmek. İki, başkalarına farklı olarak ne söyleyebildiğini ortaya koyabilmek. Örneğin benim Budapeşte Sergisine seçilen resmim, insanları çiçek demeti gibi gören bir mantıktı. 80'li yıllarda bir tür kaostan geçiyorduk. Toplumsal sevgiyi ön plana çıkaracak tavrılara ihtiyaç vardı. O resmim bana o dönemde büyük zevk verdi. Osaka Trienal'indeki resmimde, bir, baskı tekniğinin kalitesi önemli bir faktördü. İki, resimdeki temel faktör, insan sevgisine yönelikti. Resimde çiçek demeti altında insancıklar vardı. Çiçekler insanlardan büyüktü. Bu bakış açınıza göre değişir. Bazen insanlar küçük bir böceğe bakar onu dev gibi görebilir. O an sizin geliştirdiğiniz duyguya, o böceğe bakarken içindeki psikolojik yapıya göre değişebilir. O böcek sizin için müthiş bir canlı olabilir. Bir karınca yuvasına bakarsınız, size yirmi-otuz kişilik bir grup gibi gelebilir. Bu sizin psikolojik yapınıza bağlıdır. Benim Osaka Trienali'nde seçilen resmimde çiçekler insanlardan büyük. Hala çok sevdiğim resimlerimden biri o. Şimdi tabi o uluslar arası yarışmalar bir bakıma ülkeyi temsil etme görevinin yanında, o çok önemli bir sorumluluk, ama insanın kendini test etmesi açısından da çok önemli. Örneğin şu an Köln'de büyük bir sergim var benim. Çok beğenilmiş. 19 Martta açıldı. Çok ilgi görmüş ve Köln Güzel Sanatlar Akademisinden bir Profesör, benim için çok ilginç sözler söylemiş. Hatta bir ipucu var bu eleştiride. Türk sanatçıları niye bu kadar geç dışa açıldıkları, yada yeterince açılmadıkları, yada Hasan Pekmezci'nin sergisini Köln'de neden daha önce göremedik gibi sorgulamalar var. Şimdi bunlar bir birine bağlı şeyler. Ama şu da bir gerçek ki biz ulus olarak Edirne'den öteye geçmek için hep zorluk

çekiyoruz. Eğer arkamızda örgütlü bir güç olsa, dernekler, vakıflar, bakanlıklar gibi. Her yıl örneğin Londra'da, Paris'te üç tane, beş tane Türk sergileri açılrsa, inanım dünyanın Türkiye'ye, Türk insanına bakış açısı ve ona yakıştırdığı imaj değişecektir. Biz hep niteliklerimizi içimize kapatmışız, niteliksiz yönlerimiz hep öne çıkmış. Çünkü Batı'nın bir özelliği vardır. Kendi dışındakinin hep niteliksiz yönlerini arar. Bir örnek vereyim: yıllar önce Bürüksel'de idim. Bürüksel'de bir meydana önemli bir kaza oldu. Dedim ki akşam bakalım bu kazayı gazeteler televizyonlar nasıl verecek. Hiçbir televizyon kanalında bu kazayla ilgili bir tek haber bile yoktu. Ama hiçbir basında, dergide gazetede böyle bir haber yoktu. Ama aynı gün televizyonda basın bir olayı özellikle her saat başı tekrarlıyordu. Bütün facia yönüyle tekrarlıyordu. Türkiye'de Karapınar yakınlarında meydana gelen trafik kazasında 47 üniversite öğrencisinin öldüğü kazayı veriyordu. Hem de facia diye üzerine basa basa veriyordu. Bunu ben Büyükelçiye sordum. Bizimkileri her gün veriyorlar ama kendilerinininkinden bir şey yok. Başkalarının hatalarını göz önüne çıkarmak, kendi hatalarına kamuflej görevi yapıyor. Bu nedenle Batı bizi nasıl görürse görsün, Batı'nın gözüyle bakmanın da bir anlamı yok.

Prof. Hasan Pekmezci ile sanat ve sanat eğitimi odaklı görüşmede, tüm diyaloglardan anlaşılıyor ki, toplumun sanat eğitime ihtiyacı artmakta, ama gerekli sanat eğitimi verecek eğitimcilerin yetişmesi konusunda bazı sorunlar ve aksaklıklar yaşanmaktadır. Toplum, sanattan ve sanat eğitiminden gerektiği gibi nasibini alamamaktadır. Sanat eğitimi kurumları eğitimlerine birbirinden kopuk bir şekilde devam etmektedir. Pekmezci'nin de ifade ettiği gibi sanat eğitimcileri tam donanımlı bir şekilde yetişmemekte; resim yapmayan resim öğretmenleri, şiir yazmayan Türkçe öğretmenleri, müzik icra etmeyen müzik öğretmenleri yetişmektedir. Bu yüzden sanat eğitimi tek çatı altında toplanması gerekmekte, her yönüyle tutarlı ve nitelikli bir eğitim verilmesi gerekmektedir.

VIII. BÖLÜM

8. SONUÇ ve ÖNERİLER

Sanatın tarihi insanlık tarihiyle başlar. Sanat ve sanat eğitimi iç içe geçerek günümüze kadar gelmiştir. Bu süreç içerisinde birçok sanatçı ve sanat eğitimcisi çeşitli katkılar yaparak sanatın günümüzdeki şeklini almasını sağlamışlardır.

Sanat, toplumların yaşayan kültür değerlerini geleceğe aktarmada bir araç olmuştur. Yüzylerce yıllık birikim, değişim ve gelişimle sanatsal ve kültürel değerler oluşmuştur. Çok sayıda sanatçı yetişmiştir. İşte bu değerlerden biri de 1968'den beri sanatın ve eğitimin içinde olan Hasan Pekmezci'dir.

Hasan Pekmezci Türk Resim Sanatı'nda ve sanat eğitiminde önemli bir yere sahiptir. İvriz Öğretmen Okulu, Çapa Resim Semineri ve Gazi Eğitim Enstitüsü gibi Türk Sanatına ve eğitimine yön veren bu güzide kurumlardan nitelikli bir eğitim alarak öğretmenlik mesleğine başlamıştır. Hasan Pekmezci, Türk Sanatı ve Sanat Eğitimi içinde hem sanatçılığı, hem de eğitimciliği ile haklı bir üne kavuşmuştur.

Hasan Pekmezci öğrenciliği sırasında, İlhami Demirci, Selehattin H. Taran, Hidayet Gülen, Enver Naci Gökşen, Adnan Turani, Turan Erol, Nevide Gökaydın, Hidayet Telli, Kayıhan Keskinok, Mürşide İçmeli, Muammer Bakır, Hazma inanç, Nevzat Akoral, Mustafa Tömekçe gibi yetkin, sanatçı eğitimci kadrosundan çok nitelikli bir eğitim alarak sanat arenasına çıkmıştır.

Sevgi ve coşku dolu bu yumuşak karakterli kişilik insana insan gibi değer vererek bütün öğrencilerine örnek bir hoca modeli olmuştur. Okuldaki odasının kapısını hiç kapatmayan Pekmezci, kendisine gelen herkese yardımcı olmaktadır. Bunu hocalığın bir gereği olarak görmekte, bilgi ve tecrübelerini herkesle paylaşmaktadır.

Hasan Pekmezci, Gazi Eğitim Enstitüsünü bitirdikten sonra, resim öğretmeni olarak atanmış, ama resimden asla kopmamıştır. Bir yandan öğretmenlik görevini layıkıyla yerine getirmiş, diğer yandan resimler yapmış, sergiler açmış, yarışmalara katılmıştır. Sürekli olarak üretmiş, araştırmış, kendini her yönden geliştirmenin yollarını

aramıştır. Sanata başlayışından bu güne kadar tutarlı bir gelişme izleyen ressam, her dönem farklı konularda çalışmış ve sürekli yeni arayışlarla kendini yenileme yoluna gitmiştir. Yaklaşık kırk yıldır devam eden eğitimcilik hayatında gerek eğitimci kişiliği, gerekse sanatsal kişiliği ile her zaman sevilen ve örnek bir sanatçı olmuştur.

Sanatçı, ilk dönem yağlı boya olarak tamamen figürsel anlatıma dayalı resimler yapmış, klasik bir boya-tuval ilişkisi içinde yöresel konuları ele almıştır. 1976 Yılından sonra özgün baskı çalışmaları görülmeye başlamış, insan ve teknolojik yapılar resimlerinin konusu olmuştur. Sanatçının resimlerinde 80'li yıllardan sonra insanlar üzerindeki artı eksi kutuplaşması görülür. Ayrıca sanatçının özgün baskı çalışmaları bir hayli çoğalmıştır. Genelde, liman, doğa, insan, kuşlar, kafesler, çiçekler konusu üzerinde çalışmıştır. Pekmezci 90'lı yıllardan günümüze dek süreç içerisinde, insanların coşkusu, sevinçler, özlemler, ortak paylaşımlar, uçurtmalar, balonlar, kuşlar, kafesler, özgürlük ve tutsaklık, çiçekler, bahar dalları, merdivenler, aydınlığa giden yollar, gibi konular üzerinde çok sayıda eser üretmiştir. Sanatçı, yağlı boya resimlerini, kendine özgü üslubuyla, kaligrafik arabesklerle, boya hamurunu yoğun kullanarak, renkçi, lekeci bir biçimde devam ettirmektedir.

Serigrafi alanında yaptığı başarılı çalışmalarla da adından övgü ile söz edilen Hasan Pekmezci, serigrafiyi kendi çabalarıyla öğrenip, öğrencilere ve ilgi duyan herkese öğretmiştir. Bu alanda Gazi Eğitim Enstitüsünde, OTDÜ'de ve Hacettepe Üniversitesinde serigrafi atölyelerini kurmuştur. Hoca olarak serigrafinin yaygınlaşması için sorumluluk üstlenmiştir. Bir taraftan yoğun çalışmalarını sürdürürken, diğer yandan da yaptığı serigrafi eserleri yurtiçi ve yurtdışında birçok ödül almıştır.

1968 yılından bu yana sanatsal çalışmalarını aralıksız sürdüren Hasan Pekmezci, başta Devlet Resim Sergileri olmak üzere ülkemizde düzenlenen DYO, VAKKO, VİKİNG, İstanbul Sanat Bayramı ve İstanbul YENİ EĞİLİMLER'78-79, YUNUS EMRE, TPAO sergileri gibi belli başlı tüm sergi ve yarışmalara katılmıştır. Yirmiden fazla ödül kazanmıştır. 1985 yılında Avrupa Kültür Forumu kapsamında açılan ve 25 ülkeden, 125 sanatçının katıldığı Budapeşte sergisine davet edilmiş, bir yağlıboya tablosu Macaristan Çağdaş Sanatlar Müzesine satın alınmıştır. 1986 yılında Asya-Avrupa Bienali Yürütme Komitesi üyeliği yapmıştır. 1989'da Uluslararası Şili Bienali'ne seçilmiş, eserleri bienal katalogunda yer almıştır. 1991 yılında 7370 eserin

katıldığı Osaka Trienali'nde uluslararası jürice eserleri sergilenmeye değer görülen 150 sanatçıdan biri olmuş ve bu sergide Türkiye'yi temsil eden tek Türk sanatçısı olarak eseri bienal katalogunda yer almıştır.

İlk kişisel sergisini 1971'de Ankara Devlet Güzel Sanatlar Galerisinde açmıştır. Bugüne kadar 40 kişisel sergi ve yüzlerce karma ve grup sergisinde eserleri yer almış, Dışişleri ve Kültür Bakanlıklarının düzenlediği yurtdışı sergilerinde pek çok ülkede eserleri sergilenmiştir. Türkiye'yi temsil etmek için Paris, Brüksel, Köln, Düsseldorf, Rotterdam, İslamabad, Kore, İncheon ve Seoul sergilerine katılmıştır. Bu ülkelerin müze ve galerilerinde incelemelerde bulunmuş, ayrıca Düsseldorf, Lahor, Lüksemburg, Amsterdam, Madrid, Toledo ve Barselona kentlerinde müze ve sanat merkezlerini görme ve inceleme olanağı bulmuştur.

Sanatçı sadece resim üretmekle kalmamış, aynı zamanda Türk Sanatı'na ve sanat eğitimine resim sanatı ile ilgili düşünsel ve yazınsal bazda birçok makale, bildiri, kitap gibi önemli kaynaklar kazandırmıştır.

1967 yılından itibaren çocuk resimleri üzerinde özel çalışmalar ve araştırmalar yapmıştır. Türkiye'de düzenlenen ulusal ve uluslar arası çocuk resimleri yarışmalarının çoğunda danışman ve jüri üyesi olarak görev almıştır. Eşi ile birlikte çocuk ve eğitim kitapları resimlemiş, eğitime yönelik 5 yazı kitabı hazırlamıştır. 1981 yılında Milli Eğitim Bakanlığı'nın düzenlediği Temel Eğitim Okulları Türkçe ders kitapları illüstrasyon yarışmasında 14 ekip içinden eşi Şükran Pekmezci ve yazar Beşir Göğüş ile birlikte hazırladıkları 5 kitapla birinci olmuşlardır. Bütün ülkemiz okullarında okutulan bu kitaplardan bakanlık adına milyonlarca baskı yapılmıştır. Serigrafi ve özgün baskı alanlarında iki kitap,"Sanata Adanan Bir Yaşam Sühendan Fırat" kitabı yayınlamıştır. Ve hala üzerinde çalıştığı kitaplar bulunmaktadır.

Sanatçı, panel, sempozyum, slaytlı-uygulamalı gösteri, ve konuşmalarla çalışmalarını, birikimlerini öğrencilere ve sanat severlere anlatmakta, insanların sanatı sevmesine anlamasına katkı sağlamaktadır.

Hasan Pekmezci, beyefendi kişiliği, bıkmak yorulmak bilmeyen resim aşkı, eğitimciliği, yetiştirdiği çok sayıda sanatçı- sanat eğitimcisi ve yayımladığı çok sayıda

kitap, makale, bildiri ile Türk Resim Sanatı'na ve sanat eğitime önemli katkılar sağlayarak haklı bir üne kavuşmuş, başarılı bir ressam-sanat eğitimcisidir.

Öneriler

1, Türk sanat eğitimi süreci önemle incelenmesi gereken bir konudur. Günümüze kadarki süreç içinde, çok nitelikli okullar açılmış, çeşitli nedenlerle kapatılmıştır. Çok nitelikli sanat eğitimcileri yetişmiş ve sanatın yurdumuzun dört bir yanına yayılmasında etkin rol oynamışlardır. Bunlar araştırılıp incelenmesi gereken konulardır.

2-Alanında başarılı olmuş sanatçı-eğitimcilerin, sanat eğitime katkıları araştırılmalıdır. Bu araştırmalar sonucunda, bilimsel araştırmalar çoğalacak, sanat eğitiminde kaynaklar zenginleşecektir.

3- Hasan Pekmezci kırk yıldır sanata ve sanat eğitime yapmış olduğu katkılarıyla (eserleri, yetiştirdiği öğrencileri, kitapları, makaleleri, slaytlı-uygulamalı konuşmaları, konferans ve panelleriyle); sanata ve sanat eğitime yeni atılanlar için örnek alınması gereken bir sanatçı-eğitimcidir.

4-Pekmezi'nin kırk yılı aşkın bir eğitim ve sanat birikimi vardır. Bu da, Türk sanat eğitimi açısından önemli bir kazançtır. Dolayısıyla bu birikimlerin iyi analiz edilerek, sanat eğitimcilerine yol göstermesi ve eğitimci adaylara örnek olarak sunulması gerekmektedir.

5- Hasan Pekmezci'nin Türk Sanatı'na ve sanat eğitime kazandırdığı birçok kitabı bulunmaktadır. Bu kitaplar, temin edilip incelenmesi ve yararlanılması gereken kaynak kitaplardır.

KAYNAKÇA

- ART DECOR (1997,Ekim). **Özgürlük-Tutsaklık Yorumları, Kitlelerin ve Kuşların Ressamı Prof. Hasan Pekmezci**, sayfa:214–217
- ARTUT, Kazım.(2000). **Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri**, Anı Yayıncılık, Ankara.
- ASOMEDYA (2002,Şubat). **Eğitime Gönül Veren Sanatçı Hasan Pekmezci**, sayfa 61-66, Ankara Sanayi Odası Yayın Organı. Ankara.
- ATATÜRE, H. (2001). **İlköğretim Resim-İş (sanat) Eğitiminde Karşılaştırılmalı Durum Çalışması**. Yayımlanmamış Doktora tezi. Ankara : G.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü
- BÜYÜKİŞLEYEN, Zahit (1992). **Ankaralı Ressamlar**, Ankara
- BOYDAŞ, Nihat ve Y.B.BALCI. (1997). **Eğilim-Sanat İlişkisi: Sanat Eğitimi. Eğitim Bilime Giriş**. Ankara: Gazi Kitabevi
- EROL, Turan (1984). **Bedri Rahmi Eyüboğlu, Cem Yayınevi- İstanbul**
- ERSOY, Ayla (1998). **Günümüz Türk Resim Sanatı (1950'den 2000'e) Bilim Sanat Galerisi**.
- KIRIŞOĞLU, Olcay T. (1991). **Sanatta Eğitim, Ankara**, Demircioğlu matbaacılık.
- KORUCU, Rıza (1996). **Hasan Pekmezci'nin Türk Resim Sanatı'nın Gelişmesindeki Yeri, Hayatı ve Sanatının İncelenmesi**. Gazi Ün. Mesleki Eğitim Fakültesi (Lisans Bitirme Tezi) Ankara.
- KURTULUŞ, Yıldız (1998). **Sanat Eğitiminde İşbirlikli Öğrenme**, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Milliyet Sanat Haziran 1993 (sayfa 47-sayı 313)
- Milliyet Sanat Nisan 1989- sayı 214 Kaya Özsezgin
- OKAN, Nalan(2002). **Estetiğin Felsefedeki ve Disipline Dayalı Sanat Eğitimi İçindeki Yeri**,Gazi Üniversitesi,Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara
- ÖZCAN, Hicran (1997). **Özgün Baskı Resim Sanatçısı Hasan Pekmezci**, Gazi Ün. Mesleki Yaygın Eğit. Fak. (Lisans Tezi) Ankara.
- ÖZPOLAT, S.Nursel (1992). **Baskı Resim Sanatçısı olarak Hasan Pekmezci**. Gazi Üniv. Sosyal Bil. Enst. (Ders Ödevi) Ankara.
- ÖZSOY, Vedat (2003), **Görsel Sanatlar Eğitimi (Resim-iş Eğitiminin Tarihsel ve Düşünsel Temelleri)** Gündüz Eğitim ve Yayınları.

- PEKMEZCİ, Hasan(2002). G.Ü. Eğitimde 75. yıl Sanat Eğitimi Sempozyumu
“Türkiye’de Sanat Eğitimi ve Öğretmen Yetiştirme” **Eğitim-Sanat Eğitimi-Nitelikli İnsan Eğitimi** G.Ü. Eğitim Fak. 8-9-10 Mayıs 2002 Ankara.
- PEKMEZCİ, Hasan (1992). **Tüm Yönleri İle Serigrafi (İpek Baskı)** ilke Yayınları, Ankara.
- PEKMEZCİ, Hasan (2000). **Kız Meslek Liseleri ve Anadolu Güzel Sanat Liseleri Serigrafi (İpek Baskı)** M.E. B Yay. Ankara.
- PEKMEZCİ, Hasan (2001). **Anadolu Güzel Sanat Liseleri için Desen** M.E. B Yayınları. Ankara.
- PEKMEZCİ, Hasan (1993–1994). **Temel Eğitim Okulları Güzel Yazı kitabı I.Cild.** Başarı Yay. İstanbul
- PEKMEZCİ, Hasan (2000). **Sanata Adanan Bir Yaşam Sühendan H. Fırat** Renko yayınları. Ankara
- PEKMEZCİ, Hasan (2000). **Resim Sanatının Tarihsel Serüveni** (Yayına Hazır Kitabı).
- PEKMEZCİ, Hasan (2001). **Yaşam Kısa Sanat Sonsuzluk** (Yayına Hazır Kitabı).
- PEKMEZCİ, Hasan (2001). **Tüm Yönleri İle Resim Sanatı** (Yayına Hazır Kitabı).
- PEKMEZCİ, Hasan(2002). **Türk Sanatında ve Sanat Eğitiminde Gazi Eğitim Enstitüsü Resim-İş Bölümü 1932–2003** (Yayına hazır kitabı).
- SAN, İnci (1986). **Sanat ve Eğitim.** Ankara, A.Ü.Eğitim Bilimleri Fak. Yayınları.
- SERTÇAN, Şükrü (1992). **Hasan Pekmezci ve Sanatı** Ankara Ün. Dil ve Tarih-Coğrafya Fak. (Lisans Tezi) Ankara
- SAYDAM, H.İ. (2006). Hasan Pekmezci ile Görüşme, Ankara: Hacettepe Ün. Resim Bölümü.
- SAYDAM, H.İ. (2006). Sebahat Hasırcıoğlu ile Görüşme, Remart Sanat Galerisi. İstanbul
- ŞİMŞEK, Hasan- YIDIRIM Ali (2003) Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Seçkin Yayınları, Ankara.
- YAVAŞÇA, Salim (2000). **Ortaöğretim Kurumlarında Resim-iş Derslerinde Yetenek ve Yaratıcılığın Geliştirilmesinde Karşılaşılan Problemler.** Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale.
- YOLCU, Enver (2000). Türkiye’de sanat eğitimi tarihi. www.gocities.com/enver.yolcu (01.12.2006).

YÜKSEL, Sevda (2002). **Ankara'da Sanata ve Eğitime Adanmış Yaşamlar**. T.C. Kültür Bakanlığı, Ankara.

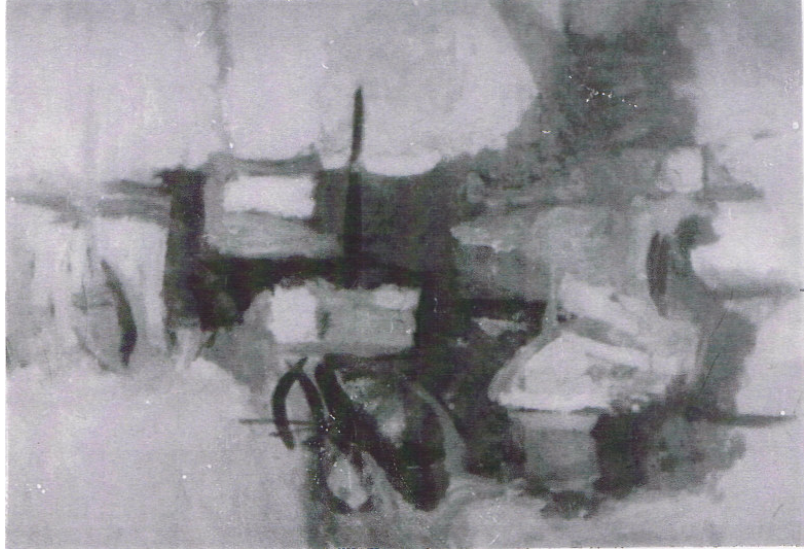
www.guzelsanatlar.gazi.edu.tr/resim/oelemanlari.htm (03.04.2006)

www.penceredergisi.com/kose/tuvalsiir_30.htm - 26k (11.02.2006)

KATALOG

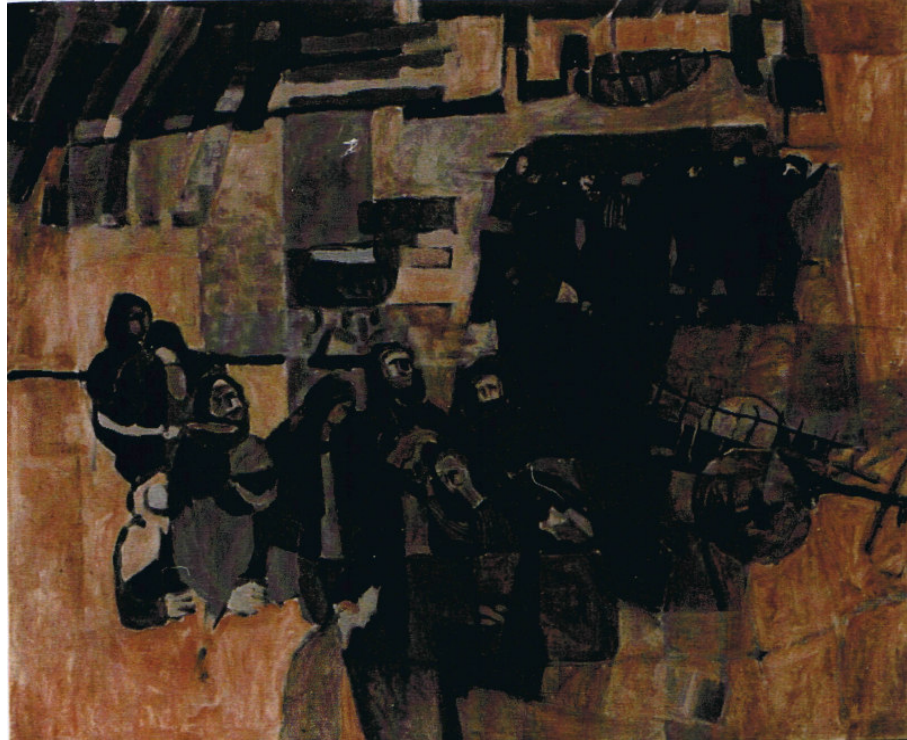
Resim no: 1 İvriz'den - 50x70 cm.-T.Ü.Y.B. 1961

Resim no:2 Kayıklar, 70x100 cm. T.Ü.Y.B. 1969

Resim no:3 Halay, 100X115, T.Ü.Y.B. 1969

Resim no:4 Acı, 90x100, T.Ü.Y.B. 1970

Resim no: 5 Köy Değirmeni, 90x120 cm. T.Ü.Y.B. 1970

Resim no: 6 İstasyon, 90x100 cm. T.Ü.Y.B. 1970

Resim no: 7 Horon, 90x100cm. T.Ü.Y.B. 1974

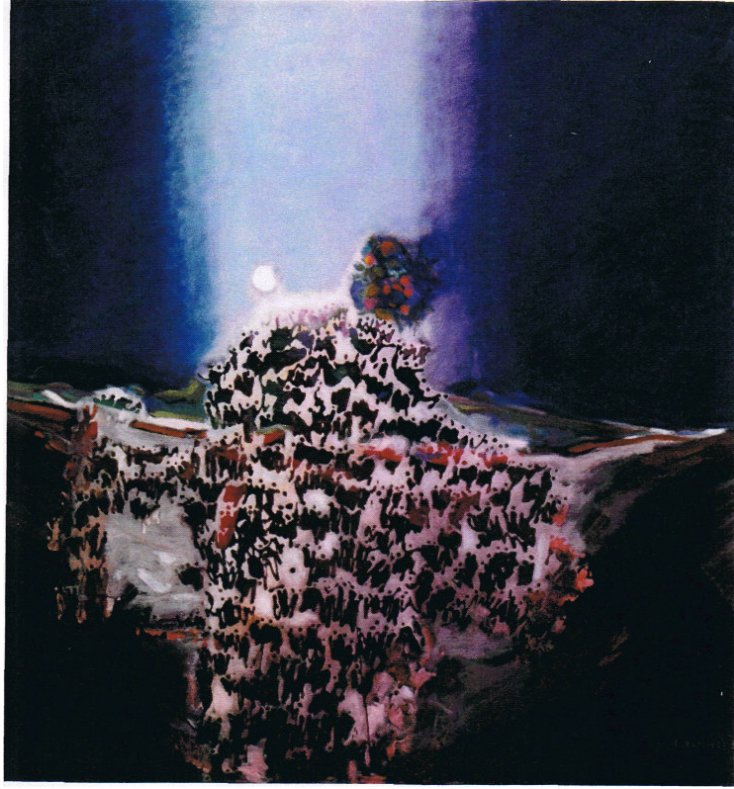
Resim no:8 Parkta, 70x85cm. Özgün Baskı, 1979

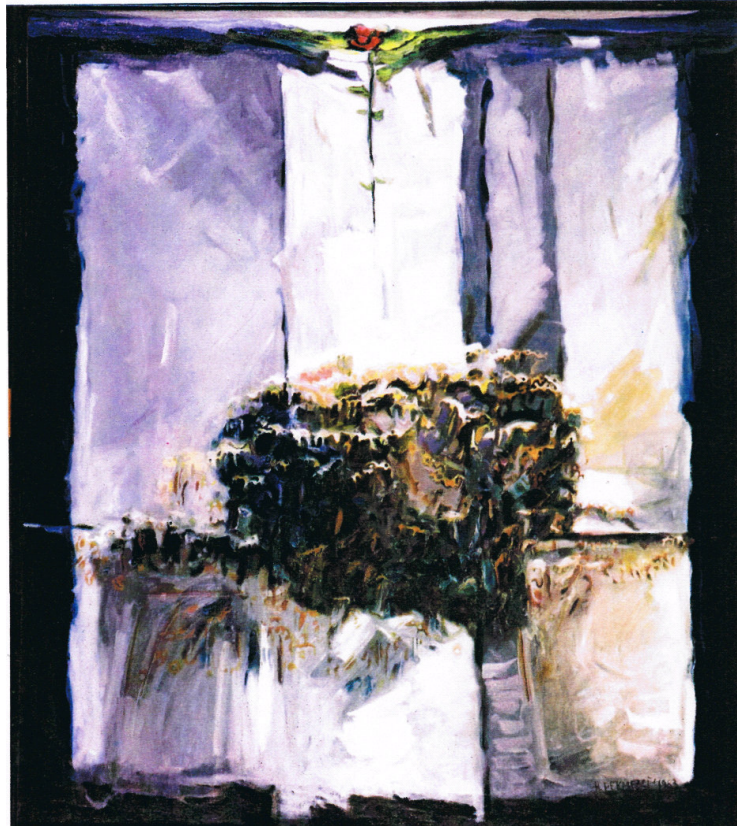
Resim no: 9 İnsanlarımız, 110x150cm. T.Ü.Y.B. 1983

Resim no: 10 Balıkçılar, 50x55cm. Serigrafi, 1986

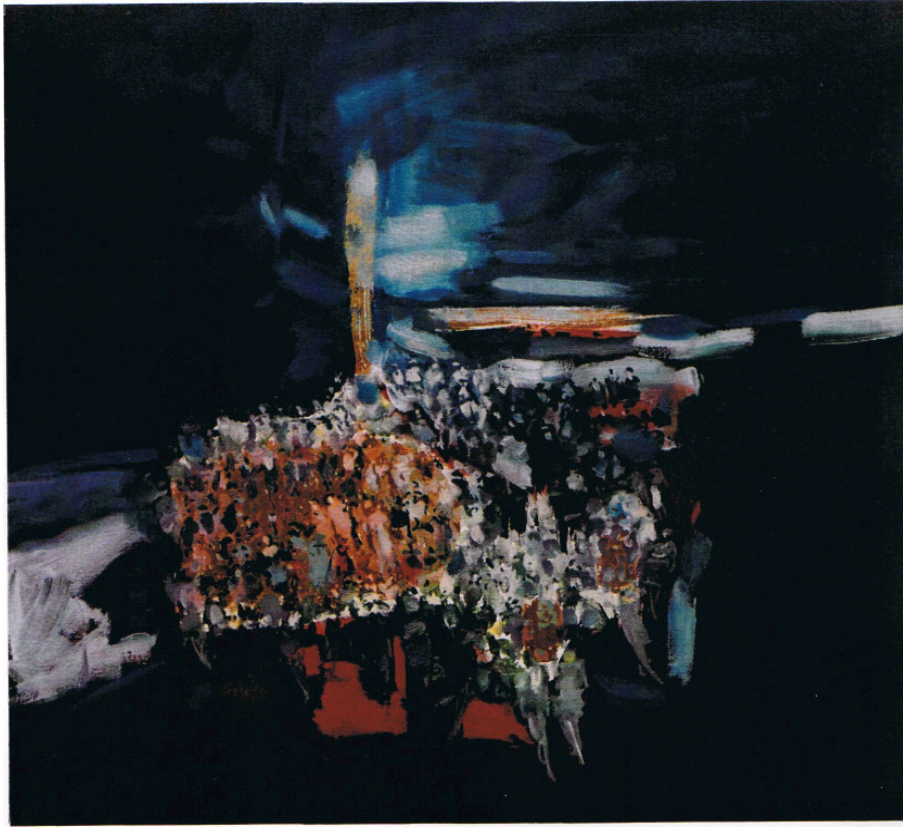
Resim no: 11 Aydınlığa 120x120cm. T.Ü.Y.B. 1984

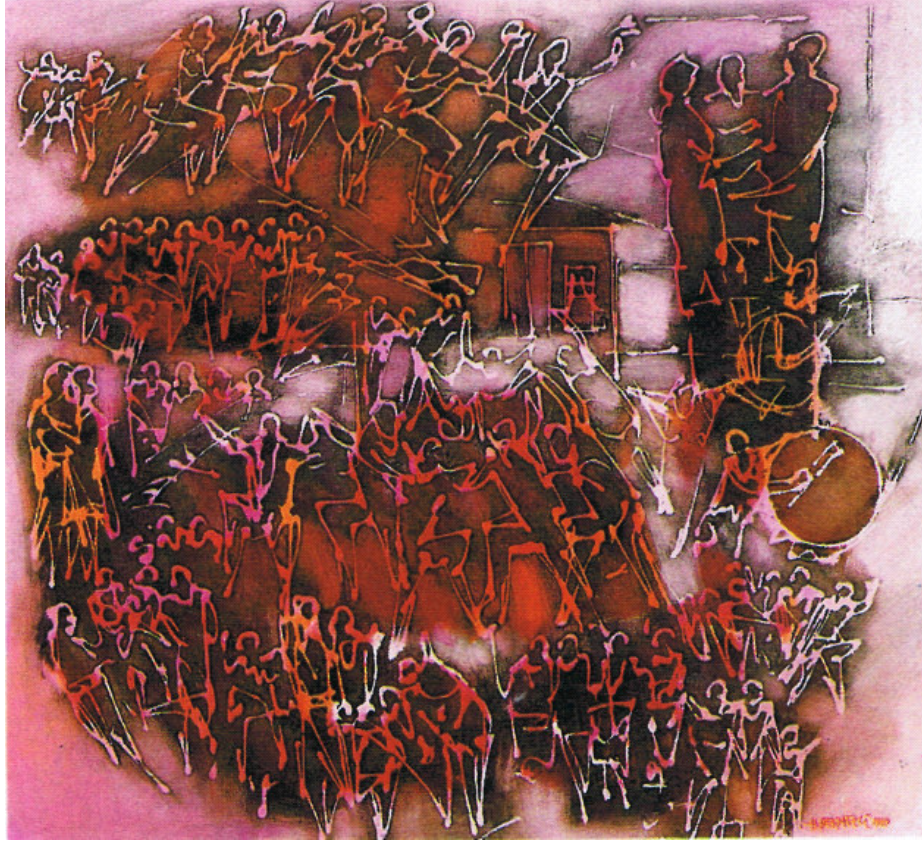
Resim no.12 Aydınlığa, 120x110cm. T.Ü.Y.B. 1984

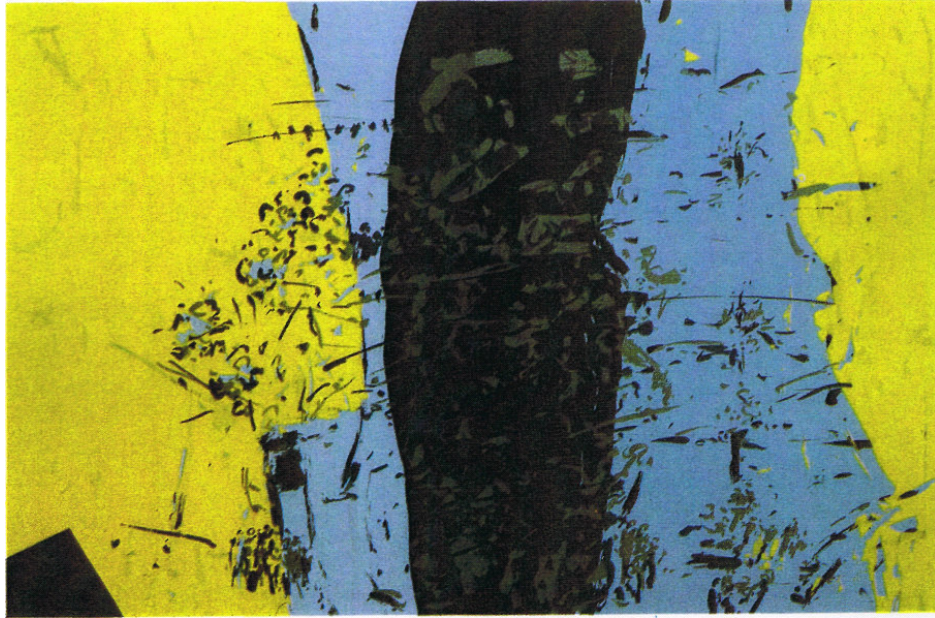
Resim no: 13 Denizin Bereketi, 35x50cm. Serigrafi 1981

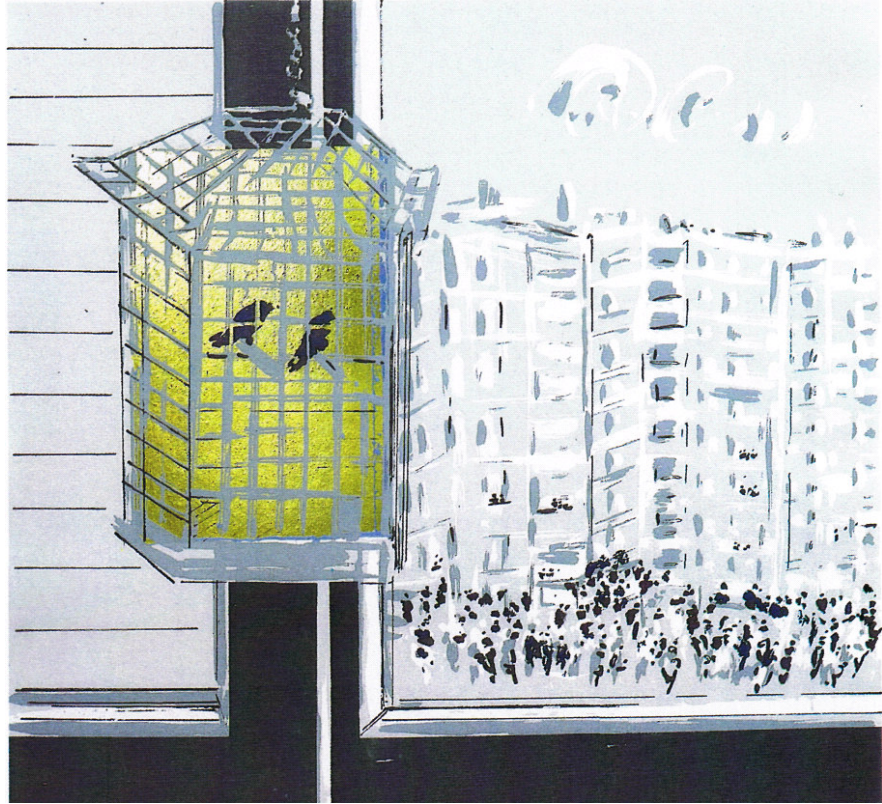
Resim no. 14 İnsanlarımız 45x55cm. T.Ü.Y.B. 1986

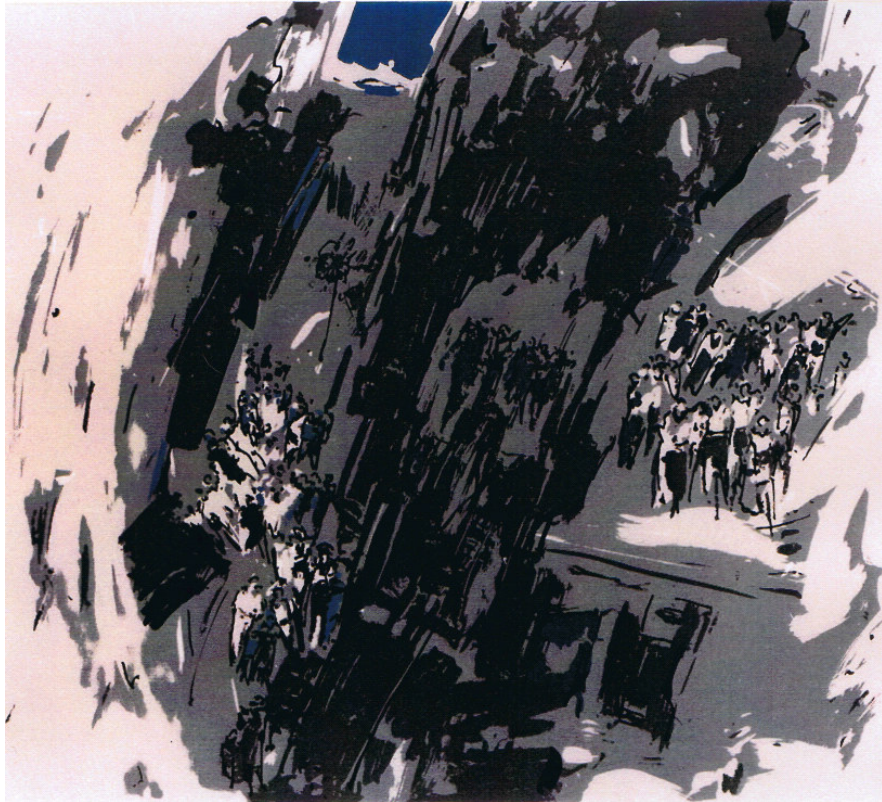
Resim no:15 Oyun, 90x100cm. T.Ü.Y.B. 1988

Resim no:16 Her şey Aydınlığa, 71x89cm. Serigrafi, 1989

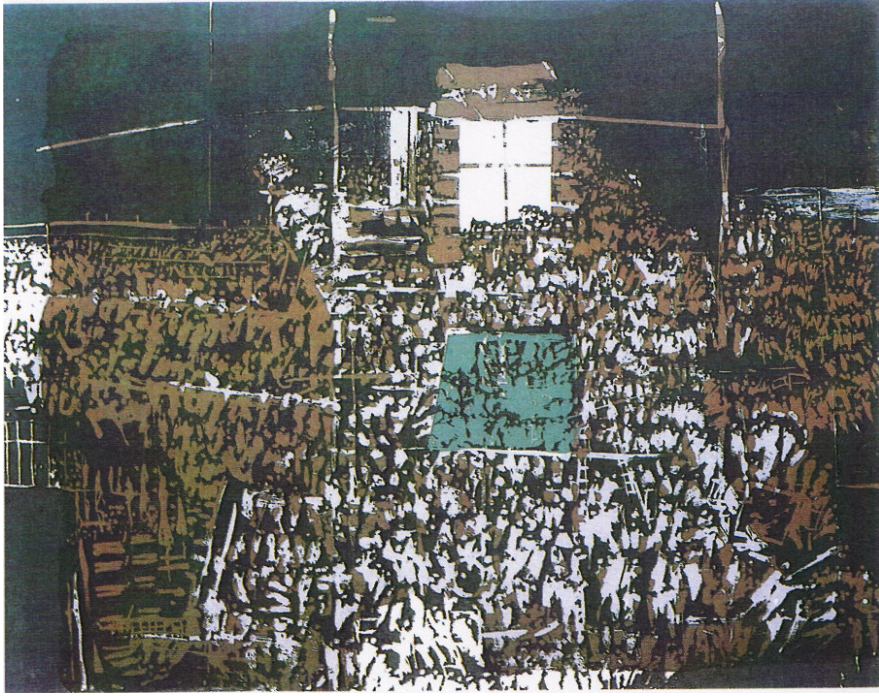
Resim no:17 Kafes, 50x55cm. Serigrafi, 1987

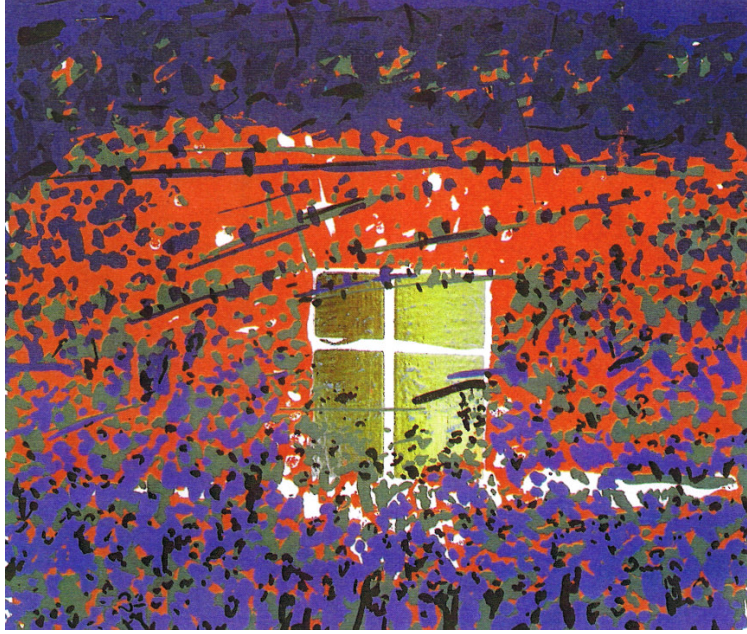
Resim no.18 Kompozisyon, 36x40cm. Serigrafi, 1987

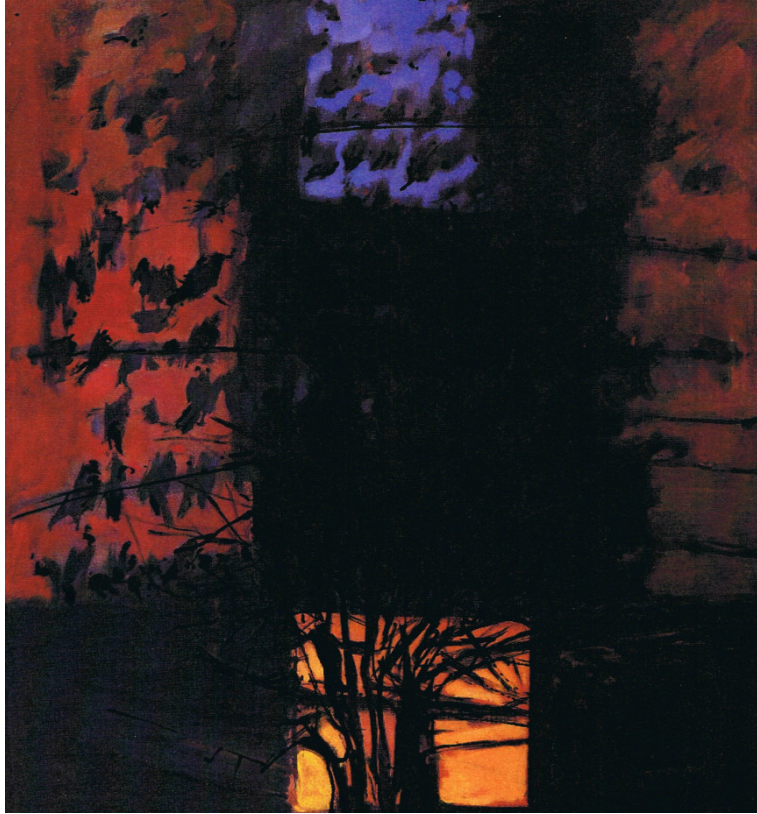
Resim no:19 Doğa ve İnsan, 70x85cm. Serigrafi, 1990
Oska Trianeli'nde Türkiye'yi temsil etti.

Resim no: 20 İnsanlarımız, 70x85cm. Serigrafi, 1990

Resim no:21 Aydınlığa, 50x55cm. Serigrafi, 1991

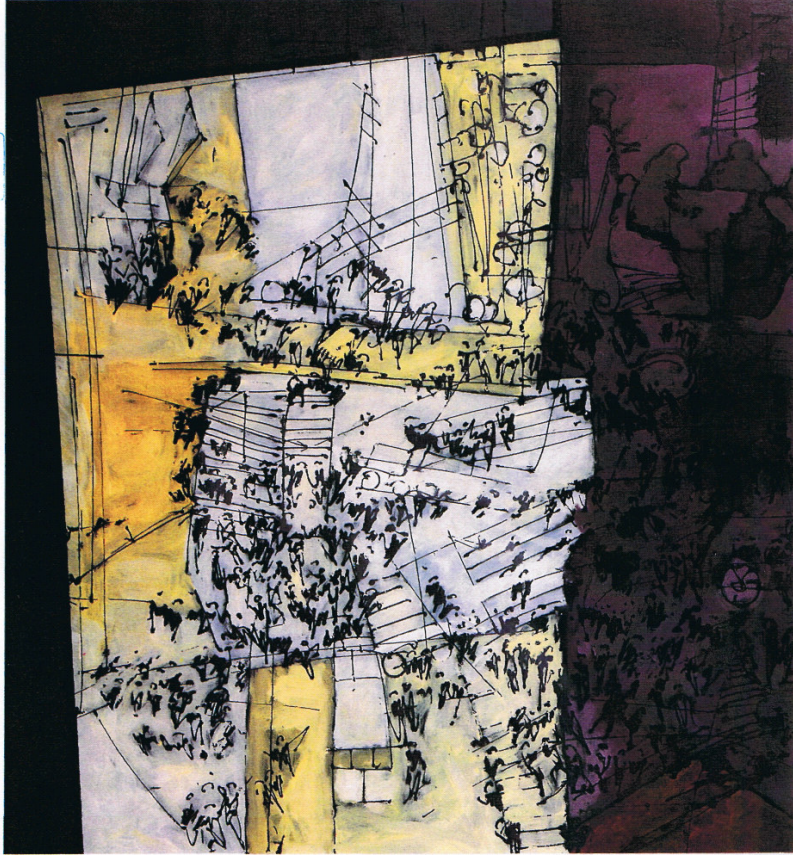
Resim no:22 Kuşlar, 100x87cm. T.ÜY.B. 1991

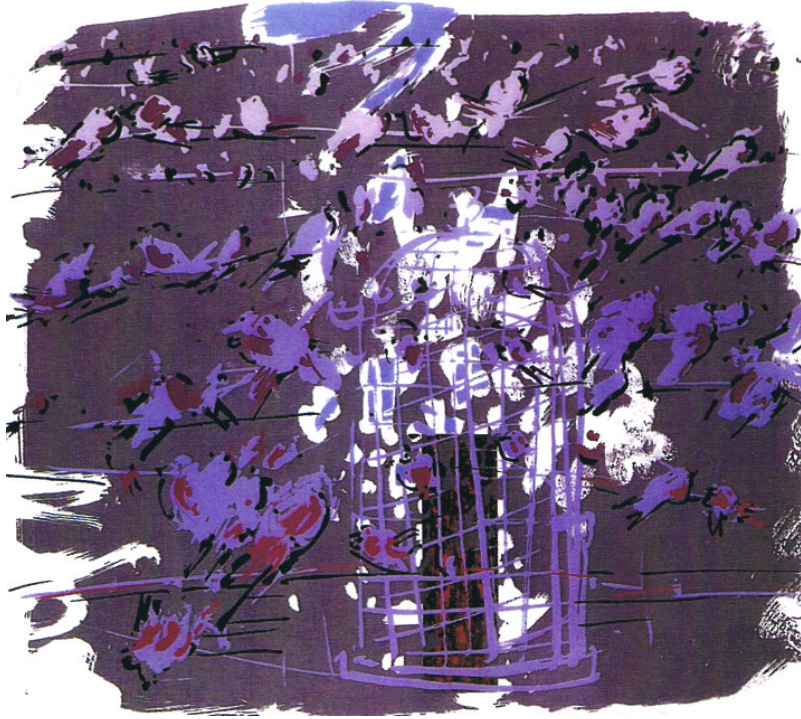
Resim no:23 Özgürce, 60x70cm. Serigrafi, 1992

Resim no:24 Yığınların Özlemi, 43x50cm. T.Ü.Y.B. 1992

Resim no:25 İnsanlarımız Üzerine, 105x110cm. T.Ü.Y.B. 1992

Resim no:26 Kuşlar Üzerine, 50x55cm. Serigrafi, 1992

Resim no:27 Aydınlığa, 60x70cm. Serigrafi, 1992

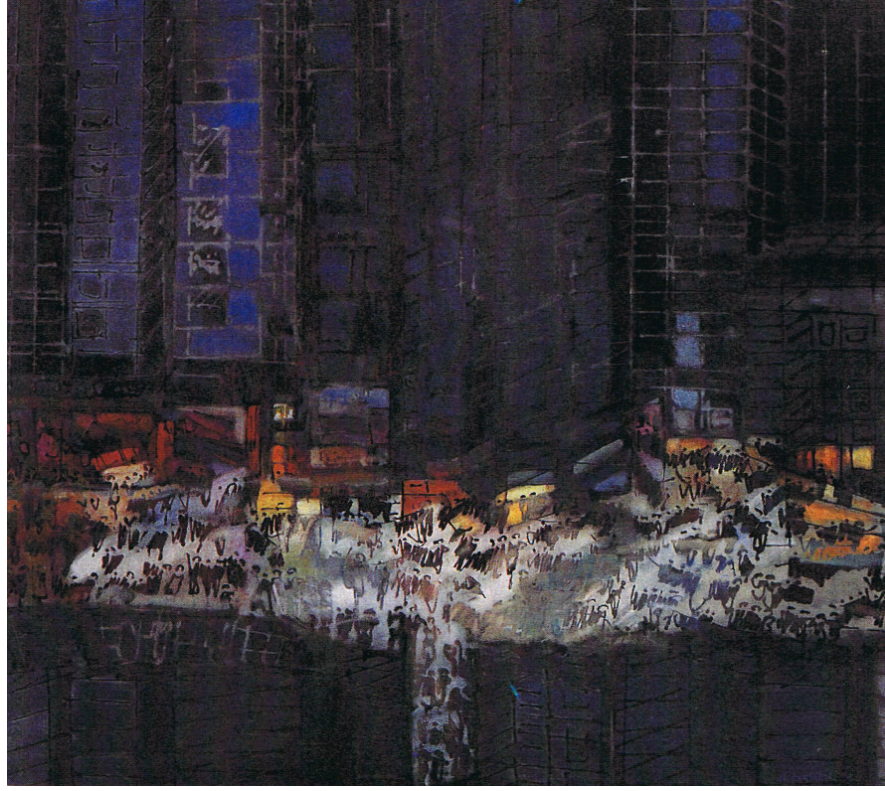
Resim no:28 Bir Uzun Yol, Pek Çok Umut, 50x55cm. Serigrafi, 1992

Resim no:29 İnsanlarımız Üzerine, 105x110cm. T.Ü.Y.B. 1992

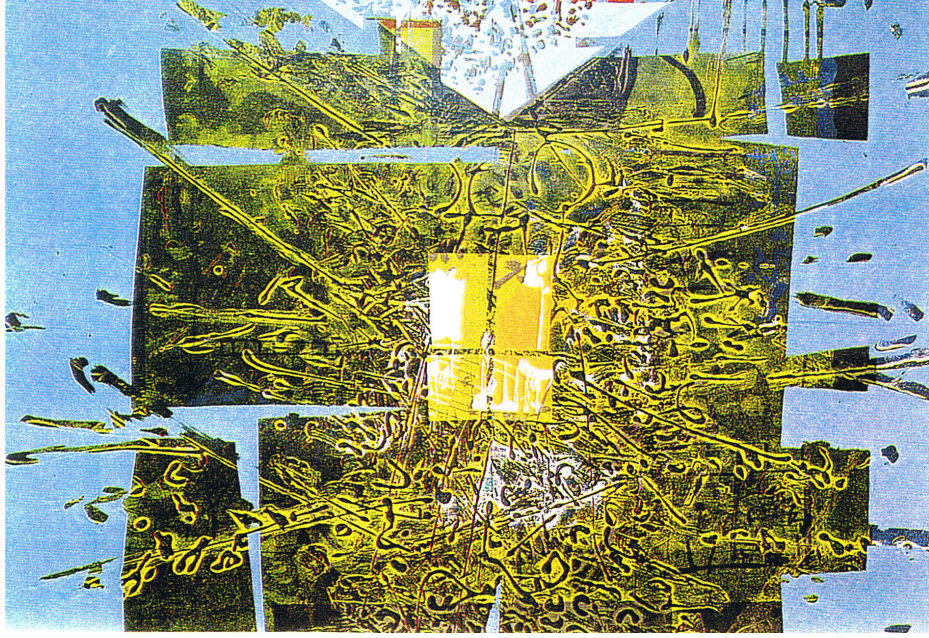
Resim no:30 İnsanlarımız Üzerine, 60X70cm. Serigrafi, 1992

Resim no:31 Kent ve İnsan, 110x120cm. T.Ü.Y.B. 1992

Resim no:32 Özgürce, 60x70cm. Serigrafi, 1992

Resim no:33 Kaos, 70x87cm. Mix Baskı, 1992

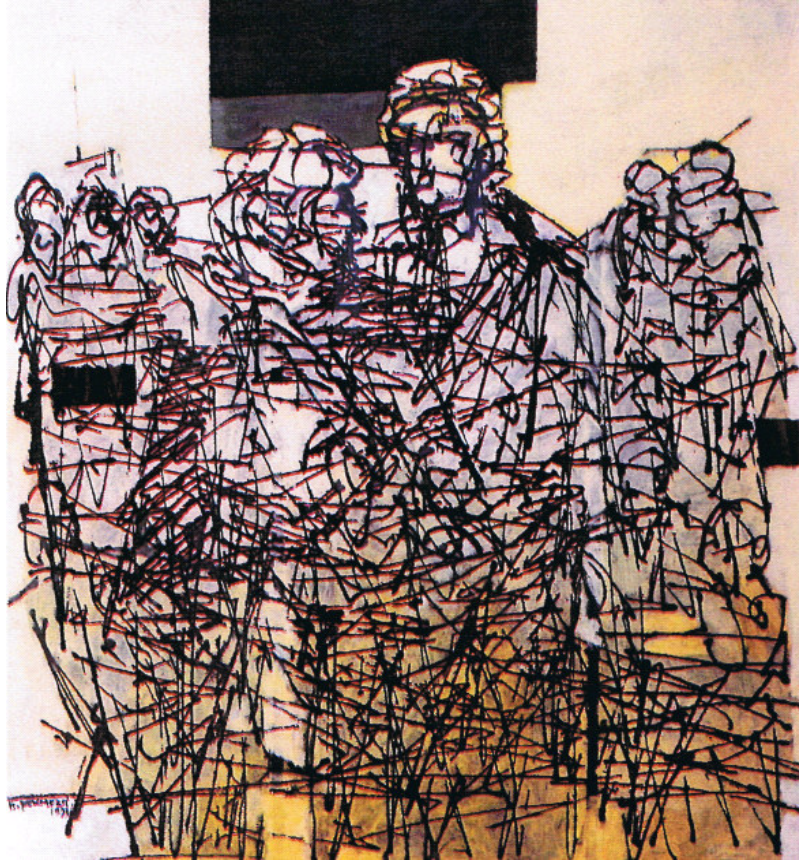
Resim no:34 Aydınlığa, 60x80cm. Serigrafi, 1992

Resim no:35 Aile, 87x100cm. T.Ü.Y.B. 1993

Resim no:36 Aile, 87x100cm. T.Ü.Y.B. 1993

Resim no:37 Dans, 87x100cm. T.Ü.Y.B. 1993

Resim no:38 Değişmeyen, 100x100cm. T.Ü.Y.B. 1993

Resim no:39 Doğa Üzerine, 100x100 cm. T.Ü.Y.B. 1993

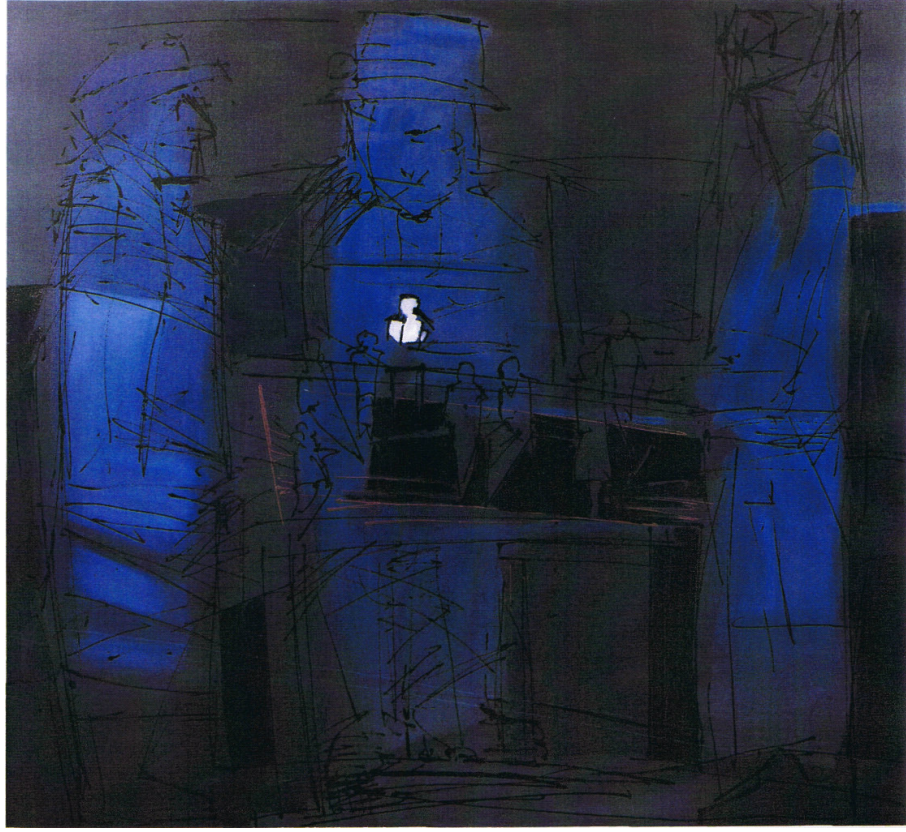
Resim no:40 Düşünceler, 87x100 cm. T.Ü.Y.B. 1993

Resim no:41 İnsanlarımız, 100x100 cm. T.Ü.Y.B. 1993

Resim no:42 Kuşlar, 100x100 cm. T.Ü.Y.B. 1993

Resim no:43 Oyun, 110x120 cm. T.Ü.Y.B. 1993

Resim no:44 Yuva, T.Ü.Y.B. 1993

Resim no:45 Bahar Dalında Kuşlar,..... T.Ü.Y.B. 1999

Resim no:46 Kafes ve Kuşlar,..... T.Ü.Y.B. 1999

Resim no:47 Kuşlar, 40x40 cm Serigrafi, 1997

Resim no:48 Yuva, 40x40 cm. Serigrafi, 2000

Resim no:49 Kafes,30x40 cm. Serigrafi, 1998

Resim no:50 Kuşlar ve Doga Üzerine, 25x40 cm. Gravür, 2000

Resim no:51 İnsanlar Üzerine,..... T.Ü.Y.B. 2001

Resim no:52 Desen, karışık Teknik, 2003

Resim no:53 Desen, ... Karışık Teknik, 2003

Resim no:54 Desen,..... Karışık Teknik, 2004

Resim no:55 Desen ,..... Karışık Teknik, 2004

Resim no:56 İnsanlar Üzerine, 120x110 cm. T.Ü. Karışık Tek, 2004

Resim no:57 Kuşlar, 40x50 cm. T.Ü.Karışık Teknik, 2004

Resim no:58 İnsanlar Üzerine, 110x100 cm. Karışık Teknik, 2004

Resim no:59 İnsanlar Üzerine, 40x50 cm. Karışık Teknik, 2004

Resim no:60 Aydınlığa, 120x110 cm. T.Ü.Y.B. 2004

Resim no:61 İnsanlar Üzerine, 100x110 cm. 2004

Resim no:62 İnsanlar Üzerine, 110x100 cm. T.Ü.Karışık Tek. 2004

Resim no:63 İnsanlar ve Üzerine, 110x100 cm. T.Ü.Karışık Tek. 2004

Resim no:64 İnsanlar Üzerine, 100x100 cm. T.Ü.Karışık Tek, 2004

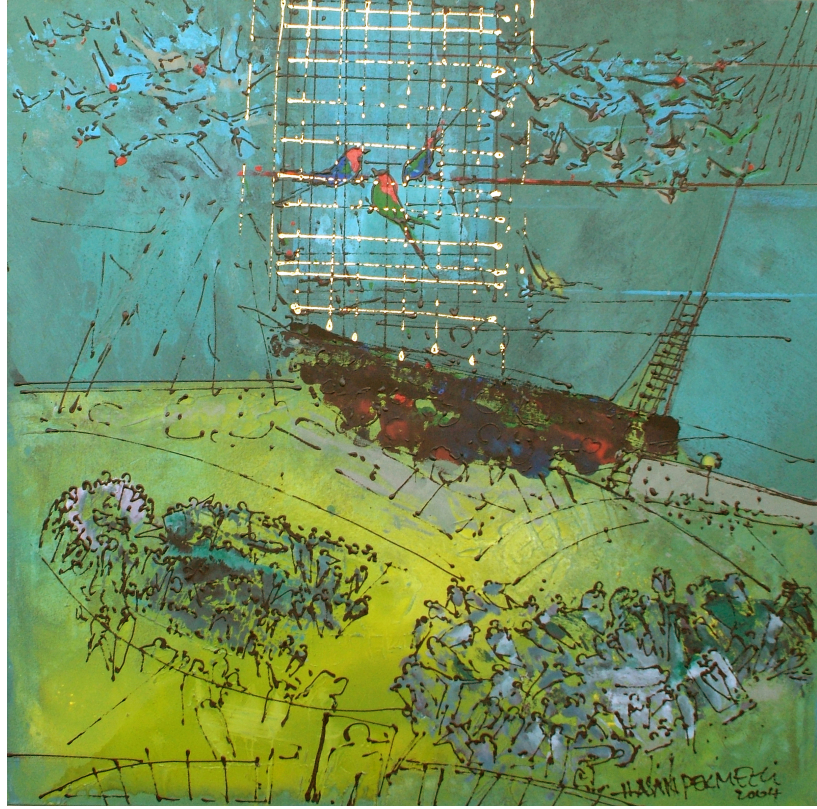
Resim no:65 Aydınlığa, 100x100 cm. T.Ü.Karışık Teknik 2004

Resim no:66 İnsanlar Üzerine, 120x110 cm. T.Ü.Karışık Tek, 2004

Resim no:67 İnsanlar Üzerine, 40x50 cm. T.Ü.Karışık Tek, 2004

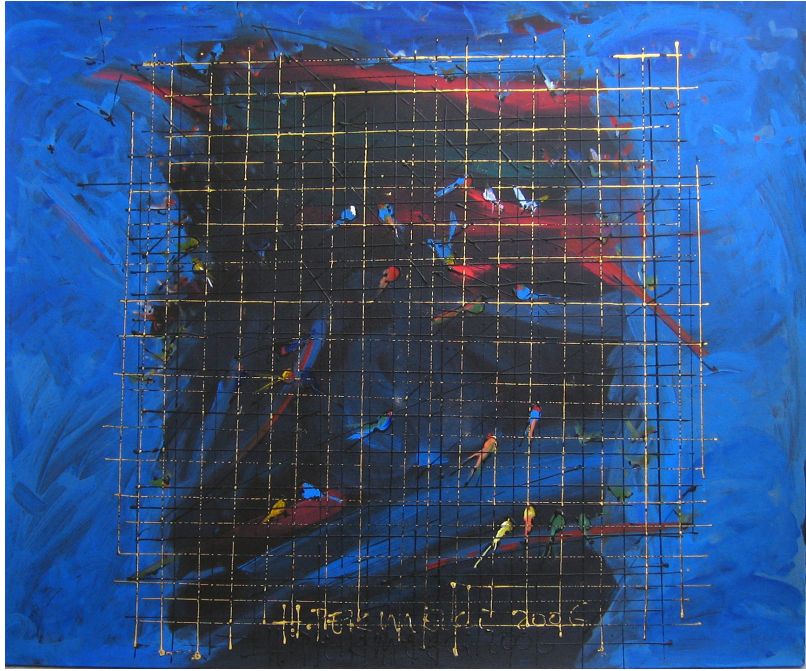
Resim no:68 İnsanlar Üzerine, 100x100 cm. T.Ü.Karışık tek, 2004

Resim no:69 İnsanlar Üzerine, 110x100cm. T.Ü.Karışık Tek, 2004

Resim no:70 İnsanlar Üzerine, 120x100 cm. T.Ü.Karışık Tekn, 2005
Almanya Sergisinden

Resim no:71 Kuşlar, T.Ü.Karışık Tekn. 2005
Almanya Sergisinden

Resim no:72 Yaşam Üzerine, 105x85 cm. Duralit Ü.Y.B. 2006

Resim no:73 Yaşam Üzerine, 100x120 cm. T.Ü.Y.B. 2006